

Õpetajate Leht

Ilmub 1930. aasta septembrist

Reede,
25. august 2006
NR 29

9 krooni

Uued erialad ja hooned tõmbavad noori kutsekooli

Merje Kask

Tallinna Teeninduskooli astujad ootavad murelikult vestlusvooru, sest selles koolis on kohti vähem kui soovijaid.

RAIVO JUURAKU foto

Kuna ülikoolide lävendipõhine vastuvõtt tõi kaasa keskkooli baasil kutsekooli astujate arvu languse, laiendavad kutseõppeasutused õppimisvõimalusi just põhihariduse baasil. Põhikooliosa täitub suure konkursiga, keskkaridusega noorte avaldusi tuleb septembri alguseni vähehaaval juurde.

Tartu KHK kvaliteedijuht Eda Anton ja direktori asetäitja Liivi Raudsepp tõdesid, et sellel, miks üks või teine eriala on populaarne, on erinevaid põhjusi. Suurt rolli noore valikutes mängivad lapsevanemate suhtumine, meedia ja ühiskonna arvamus.

Kokaks ja ehitajaks

Näiteks on paljudes koolides suure konkursiga täitunud koka eriala populariseerimisele tublisti kaasa aidanud Imre Kose kokasaated ja telesaated, kus tuntud inimesed näitavad, kuidas nad süüa teevad.

Kokandus on viimastel aastatel eelistatuim eriala Kuressaare Ametikoolis ja Tallinna Teeninduskoolis. Kuressaares laekus tänavu ehituserialadele siiski veel rohkem avaldusi. Majaka tänava teeninduskoolis oli põhikooli baasil kokaks õppida soovijaid 3,5 inimest kohale ning ka keskkariduse baasil, kus vastuvõtt hiljem algas, on kohad juba täis. "Õpetajate vastutus on nii suure konkursi korral vastuvõtuvestlusel väga suur," oli Tallinna Teeninduskooli direktor Meeli Kaldma väljajääjate pärast mures. Kes koka eriala õppekohtadele ei mahu, suunatakse õppima kas müüjaks, pagari- või kondiitriks või puhasusteenindajaks.

Ka Tallinna Teeninduskooli avas gümnaasiumi arvelt esmakordselt põhikoolirühma, sest kõrgkoolid tõm-

bavad keskkaridusega noored ära ning ametikooli tulijate arv on septembri alguseni selgusetu. "Paljud gümnaasiumilõpetanud on kandideerinud mitmesse kutseõppeasutusse ning lõplik valik jääb üsna viimasele minutilise," selgitas Kaldma. Põhikoolirühm on avatud näiteks pagari-kondiitri erialal. Toitlustusteenindaja omast populaarsem on ainult koka eriala. Õppe sisu neil erialadel erineb vaid mõningal määral, kuid ala nimetus ei ütle noorele esilagu suurt midagi.

Majutusteenindusse on selles koolis avaldusi laekunud enam-vähem sama palju, kui on kohti – 48. Kaldma sõnul peab hotelliteenindajal olema teatav valmidus teenindamiseks, mistõttu kõik soovijad selleks ei sobi.

Palk ei kutsu Eesti piiri kaitsma

Suur on vajadus piirivalveametnike järele, aga madalad palgad, nagu ka politseis ja päästeametis, ei meelita noori lühikese õppeaja kiuste piirivalvuriks õppima. Teist aastat töötava piirivalvekolledži õppereferent Elen Nossenکو nimetas eriala vähese populaarsuse põhjusena ka selle spetsiifilisust: töövõimalusi ainult üks. "Meile tulevad noored, kes teavad, mida see elukutse endast kujutab, kes on piiriarsetelt aladelt pärit ning soovivad kodu lähedal tööd leida," rääkis Nossenکو. "Planeeritud 96 õppekohta kutseõppesse oli ilmselgelt üle pingutatud, loodame saada 40 inimesest kaks rühma,"

Kuna õppida soovijaid oli ootamatult vähe, otsustas piirivalveamet asja ise käsile võtta, nii et avaldusi saab anda nii Valga, Kirde, Lääne kui Võru piirkonda. Täiendaval vastuvõtul lisandus neljateistkümnele avaldusele kaheksa; piirkondadest olid veel aval-

dused toomata, nii et täpne arv selgub hiljem. Koolis saab õppida ainult keskkariduse baasil.

Täiendaval vastuvõtul augusti lõpul on ära jäetud 50-punktiline lävend, kuid Nossenکو usub, et kutsesobivusvestlus ning vaimsete võimete test ja kehalised katsed aitavad õige valiku teha. Eriala võimaldab õppida edasi piirivalveteenistuse keskastme juhiks, kus kaugõppesse võeti planeeritud 30 kohale vastu 34 inimest,

Investeeringud on ära tasunud

Uued moodsad hooned ja läbimõeldud erialavalik on kutseõppe populaarsuse tõstmisel noorte seas ja kogu ühiskonnas soovitud tulemusi andnud: põhihariduse baasil õpetatavate erialade õppekohad täituvad kutsekoolides suure konkursiga.

Haapsalu KHK alustas aasta tagasi uues asukohas Haapsalu külje all Uuemõisas ja uutest renoveeritud õppehoonetest. "Kui võrrelda õppekohtade täitumust endises asukohas Taebles ja Haapsalus, on vahe suur," rääkis Haapsalu KHK arendusdirektor Aile Nõpuu. Samuti on kooli populaarsust tõstnud uuenenud erialavalik – kui mõnele erialale on konkurss aastaid väike, siis leitakse nende asemele teised, mis on tööhõuturul ja noorte seas enam nõutud. Sellel aastal laekus kooli 215 õppekohale 318 avaldust, mistõttu kõigile erialadele võeti vastu planeeritud veidi rohkem, 252 õpilast.

Haapsalus on kõige suurem tung majutusteeninduse (3 inimest kohale), üldehituse (2–3) ja arvutiteeninduse erialale (2). Põhjuseks võib kooli juhtkonna sõnul olla Eestit vallanud ehitusboom, nõudlus tööturul, suurel palganumbril ja töövõimalused välismaal. Majutusvaldkond on Eestis

hoogsalt laienev valdkond, mis vajab pidevalt juurde töökäsi – hotellikohtade arv tõuseb Tallinnas igal aastal 20% võrra. Majutus- ja arvutiteenindust peetakse aga tõenäoliselt füüsiliselt kergeteks töödeks.

Kuigi populaarne pole loodusturism ja käsitöö eriala (6 soovijat 15 kohale), põhjuseks käsitöö vähene populariseerimine juba põhikoolis – kardetakse praktilist tööd. Eriala atraktiivsust mõjutavad palgalootused ja tööleidmise võimalus, samuti nn moevoolud. Kuna käsitöö on oluline eriala eesti kultuuri säilimiseks, plaanib kool selle populariseerimisega siiski jätkuvalt tegelda.

Uued hooned muutsid ennenägematult populaarseks Pärnu Kutsehariduskeskuse. "Vaieldamatult on meil väga head tingimused õppimiseks ja õpetamiseks, aga nii suurt konkurssi nagu tänavu ei osanud me siiski oodata," ütles teabetalituse juhataja Anneli Puundersell. "Põhikooli baasil tuleb õppima palju poisse, kahju, et ei saa kõiki vastu võtta." Kooli suurim konkurss (2,4 inimest kohale) oli üllatuslikult põhikooli baasil laomajanduse erialale. Topeltavalduste laekumisega järgnesid üldehituse, ehitusviimistluse ja ehituspuusepa eriala. Keskkariduse baasil õpetatavatest erialadest on populaarseim juuksuri (35 soovijat 15 kohale), hotelliteenindaja ja sekretäri oma. Väga hästi on täitunud sotsiaaltootluste õppekohad. "On veel vaid kolm vaba kohta," ütles teabetalituse juhataja, kes nimetas kutsehariduse maine tõusu põhjusena 140 miljonit krooni euro raha ning riigi tähelepanu ja 19 miljoni krooni suurust investeeringut õppebaasi laiendamiseks.

Vanad tegijad

Tartu KHK-s arvestati tänavuste vastuvõtuaruvede kujunemisel asjaolu, et möödunud aastal jäi vastu võtmata ligi 300 põhikoolilõpetanut. Uudne on õpipoisikoolitus ehk töökohapõhise õppevormiga erialad, millega ei kaasne keskkaridust, aga mis on kiire ja tõhus viis alustada tööelu. Keskkariduse saab hiljem omandada täiskasvanute gümnaasiumis.

Tartu Kutsehariduskeskuses on aastaid olnud kõige suurema konkursiga erialad turismikorraldus (2,9 inimest kohale), mida eelnevate aastatega võrreldes siiski tunduvalt vähem valiti, ja juuksur (2,7). Põhiharidusega noorte seas oli sel aastal suurima konkursiga autode ja masinate remondi eriala (2,8). Järgnesid üldehitus ja majutusteenindus, viimast õpetatakse nüüd ka põhihariduse baasil. Huvi oli suur ka toitlustusteeninduse ja laomajanduse vastu. Vähem populaarsed on juba aastaid toiduinete tehnoloogia ja metallivaldkonna erialad, samuti puhasusteenindus.

Kuressaare Ametikooli paneb imestama, et noori huvitab vähe elektroonika-monteeriya eriala, kuigi Saaremaa elektroonikafirmad vajavad kogu aeg lisatööjõudu.

Kutsekoolide erialade valiku planeerimisel arvestatakse erialanõukodades selgunud tööhõuvajaduse ning arengusuundadega. Kooli arengukavade väljatöötamisse on kaasatud kogu kooli personal. Arvestatakse ka eelnevate aastate vastuvõtukogemustega.

PÄEVATEEMA

Töö aitab ennast leida

Rein Jürimäe: "Pealehakkamist ei saa õpetada, kellel seda on, on sünnist saadik."

LK 3

ARVAMUS

Mõte

Jaak Allik: "Unustatud on isegi see, et mõnitatav on demokraatlikult valitud riigipea ning alandused kanduvad seega üle kogu riigile. Sellisel määral inimväärikusele ning ka rahvuslikule aule võimu nimel sülitamist pole Eesti poliitikas varem nähtud."

LK 4

Võiduajamine suletud ringis

Jaanus Betlem: "Ühe- või teistsuguste silmaklappidega läbi ajaloo tormamine sarnaneb võiduajamisega hipodroomiringil. Vastavalt maitsele tehakse panused kas kogenenumatele või siis noorematele ja tugevamatele. Ent kõik traavid läbivad oma silmaklappides ikka üht ja sedasama suletud ringi ikka selsamal hipodroomil."

LK 5

HARIDUSDIALOG

Hariduskorralduse muutus eeldab mõtteviisi muutumist

Helmer Jõgi: "Erakondade hariduspoliitilistes dokumentides on kirjas paljuski kattuvad põhimõtted. Samas kerkib jällegi üles mõttetu rivaliteet ja oma autorluse nõutamine."

LK 6

ÜHISKONNADIALOG

Elame parimas riigis

Mailis Reps: "Kui saaksime hüpata ajamasinale ja sõita tagasi 1930. aastatesse, elaksime ilmselt üle paraja kultuurišoki. Kindlasti tekitaks võõristust, kui õpetajate täienduskoolitusel viidaks läbi rividriili ja pedagoogid marsiksid kuuehõlmade lehvides väeosade territooriumil. Aga just sellised nägid välja pedagoogide kursused 1930. aastate teisel poolel."

LK 7

ELU JA INIMESED

"Õpetaja, ära mine koolist ära!"

Juta-Tiia Mägi: "Kohati tundub, et kuskil kõrgemal pool püütakse õpetajate elu võimalikult keeruliseks või vähemalt väga närviliseks teha. Karavan liigub edasi, aga kui kaua ja mis hinnaga."

LK 8

Lehe vahel ka KOOLIBRI UUDISED!

REPLIIK

Virve Liivanõmm

Vaat sulle veretut vabadust! Just vastu selle vabaduse 15. aastapäeva kutsus valitsus üles kõiki, kes roolis, kinnitama antenni külge mustad linnid, sest hulk rahvast on tänavu end ise või teised surnuks sõitnud ja Vändras just maeti kolme noort meest.

Veel ligi sada inimest on jäänud tulle. Kevadel proovisime, kas kulu ikka lahvatab küllalt kaugele, kui tuulise ilmaga tikku tõmmata. Lahvatas küll, panid põlema vaid põl-luveere, aga vanainimene jäi vingu. Suvel hävitasime hulga metsa ja kes see täpselt teab, kui palju meid sisse põles, kui kõik elusolnu kokku arvestada.

Joomise läbi kaotame aastas kes-keltläbi 1500 inimest ja kui see num-ber 15-ga korrutada, tuleb väga suur arv. Omakohtu ohvreid, kes ka on platsilt pühitud, ei ole keegi kokku mõistnud lugedagi.

1990. aastate keskel jäi meie rahva-arv igal aastal 5000 võrra väiksemaks. Selle numbriga olime ÜRO tabelites esimesed maailmas. Ise aga osutasi-me näpuga Leedu ja Läti suunas, kes kahe peale kaotasid verises jaanuaris 1991 paarkümmend inimest, meie ei kaotanud vabanedes just nagu kedagi. Meie lihtsalt oskame vaikselt vastu panna.

Valjala vallas näiteks peeti para-jasti Eesti esimese kolhoosi ümmar-gust sünnipäeva ja kõik jõid õlut, ka sealt kandist pärit Kadrioru mees tõstis kannu suu juurde. Kenad noored mehed seisis lausa selja taga ja valasid kohe sortsu juurde, kui vähemaks jäi. "Kui palju teil seda seal tagavaraks on?" päris siinkirjutaja. "No kuule, teda ikka on," kinnitas saarlane. Ja me jõime edasi, kuigi Gorbatsšov oli ära keelanud. Me pani-me vastu! Võib-olla keegi langeski hiljem laua alla, aga veretult.

Pärast, augustis 1991 kukkus joo-ma ka putšistide peamees Gennadi Janajev, keda juba komsomolipõlves oli kodulinna Gorkis Gena-stakaniks kutsunud. Suur riik jäi ripakile ja me lipsasime sealt välja, Läände ja turu-majandusse.

Nüüd peaks jälle vaikselt vastu hakkama, sest kolm oma vägilast on riiki pööramas, kahekesi pööravad, kolmas on garant. Ainult luuletaja ongi veel puudu, kes jälle kirjutaks poemi "Maakera pöördub itta".

Me nagu ei peaks omadele vastu hakkama, aga võitlusvaim terendab juba teedel. Valitsus ju ütles, et pangu me leinalinnid autode külge. Aga kes see pani? Mõni üksik. Nii tuleb välja, et vaim on meil vastupanemiseks jälle täiesti valmis.

Üks teine trend oleks siiski kihv-tim ehk nagu juba ammu on selgeks saanud, et me ei hakka iial inimeste moodi elama, kui me ei saa lahti kombest kogu aeg võidelda. Aga kus sa pääsed! Pööravad ära ja pärast keegi küsib, et kus sa siis olid. Ja kui vastu ei hakka, pole midagi vastata.

Algus on alati eriline

Nii kaua kui mäletan, on minu jaoks alati olnud kaks aasta algust – õppe-aasta ja uus aasta. Mõlemaga kaasneb ootusärevus ja lootus, et uus tuleb vanast parem. 1. septembril nüüd juba aastaid ka soov taas koolipinki istuda. Päril alguses see nii ei olnud. Algklassilapsena oleksin teinud ei tea mida, et kooli algust kuu jagu kaugemale venitada. Nii kahju oli suvist vabadust maal põldude ja väl-jade vahel kitsukese klassitoa vastu vahetada. Koolirõõm tuli keskkoolis. Õppimist tõeliselt nautima hakka-sin aga alles ülikoolis. Mingit pidi oli seegi seotud vabadusega – 1960. aastate tajutavalt vabama kooliõhus-tikuga.

Nüüd juba 15 aastat iseseisvas Eestis on kooli vabaduse määr olu-liselt suurem. Tavaliselt me sellele ei mõtle. Või mõtleme siis, kui kus-kil kõrgemal pool kunstlikult prob-leeme juurde tekitatakse. Tallinna Gustav Adolfi Gümnaasiumi rootsi keele õpetaja Jutta-Tiia Mägi ütleb tänases lehes, et kui täht-tähele kõiki direktiive järgida, siis õpetamiseks aega ei jääkski. Keegi nagu tahaks õpetajal koolirõõmu nimme ära rik-kuda. Rõõmutu õpetaja rikub aga ka õpilaste koolirõõmu.

Augustis on meedias korduvalt vilksatanud arv 100. Just nii palju on EHIS-e andmetel uue õppeaasta eel koolides õpetajaid puudu. See maa-

giline arv tekitab ebamugava tunde. Olgu teiste elukutsete esindajatega, kuidas on, aga õpetajaid ja arste ei tohiks puudu olla. Õnneks ei ole pilt nii lootusetu, kui esmapilgul tundub. Kes haridusasjadega natukegi kursis, teab, et kool peab tööpakkumiskuu-lutuse avaldama ka siis, kui olemas-olev õpetaja kõigile nõutavatele kri-teeriumidele ei vasta. Mis tähendab, et lapsed ei jää õpetamata ka siis, kui sobivat kandidaati ei leita.

Palju räägitakse sellestki, et noo-red õpetajad ei jää kooli pidama: töö on raske, palk väike, prestiiž madal. Harjuma koolidest eelmisel aastal lahkunud noori õpetajaid küsitledes selgus, et nii palju, kui on inimesi, on ka põhjuseid. Ära mindi väikese koormuse, elukohavahetuse, ilmne-nud tervisehäire, suhetes juhtkonna või kolleegidega tekkinud pingete, õpetajatööks sobimatuse, välismaale

õppima mineku, uue ja huvitava-ma väljakutse tõttu jne. Noor inime-ne – ka noor õpetaja – alles otsib oma kohta. Kas meil on põhjust talle ette heita, kui see kohe ei õnnestu? Vaba riik tähendab ka valikuvõimalusi.

Õpetajad, kes peavad pedagoogi-tööd endale ainuõigeks valikuks, armastavad rõhutada, et algus on kõi-gile, ka õpetajaks sündinutele raske. Koolirõõm tuleb kogemuste lisandu-des. Need, kes kord seda kogenud, jäävadki koolitruuks. Kahju on neist, kes esimestest raskustest muserdatu-na koolist lahkuvad, kogemata õpe-tajatöö helgemat poolt.

Õppeaasta algus on alati eriline. Eriti neile, kes esimest aastat kooli-pinki istuvad või klassi ette astuvad. Ees on pikk tee. Olgu sel teel rohkesti rõõmu! Mured tulevad niikuinii.

Sirje Tohver

Vastuvõtt ja valikud

Heli Mattisen,

Tallinna Ülikooli õppeprorektor

Taas on iga-aastane üleüldine vas-tuvõtumaraton koolidesse Eestis lõpule jõudmas. Enamik osalenu-test – pispõngerjatest doktoranti-deni välja – on loodetavasti leid-nud endale väärilise koha, olgu siis mõnes vahvas lasteaias, heas keskkoolis, korralikus kutse-koolis, rakenduskõrgkoolis või ülikoolis. Vastuvõtuksameid ei soorita ju üksnes kõrgkoolidesse pürgijad.

Samal ajal kui ülikooli tasuta koha-le pääseb mõnel erialal varasemate õpingute suhteliselt tagasihoidlike tulemuste alusel, katsutakse äriklassi kuuluvates keskkoolides õpilaskandi-daadid korralikult läbi. Mingil juhul ei tahaks siinkohal eliitkoolide vastu sõna võtta, pigem väidaks, et neid peaks rohkem olema, terves Eestis, mitte ainult Tallinnas ja Tartus. Sest mis see eliitkool muud ikka on, kui üks "hea kool": ühtse meeskonna-na tegutsevad õpetajad, tark direktor, korralikult remonditud ruumid, vett-pidav katus ja arengule motiveeritud õpilased. Mida seejuures aga ei tohi unustada – kooli roll inimese elus on küll äraarvamata suur, kuid see on siiski ainult keskkond, mis pakub ini-mesele võimaluse teadmisi ja oskusi omandada. Kool ei saa "anda" hari-dust, see tuleb ikka endal "võtta", nii algklassides, põhikoolis, keskkoolis kui ülikoolis.

Noor soovib valikutes vabadust

Olen sageli mõtisklenud teemal, miks kutsekoolid ja rakenduskõrgkoolid, vaatamata nüüdisajastatud keskkon-naale ja tasuta kohtadele, sageli ka korralikule õppetoetusele, kaebavad ikka ja jälle kandidaatide vähesuse

üle. Tundub, et mingil määral on siin tegu vastureaktsiooniga poliitiku-te sõnavõttudele, kes üksteise võidu kuulutavad kutsehariduse olulisust Eesti majanduskasvu ja üldise heaolu tõusu teel ning vajadust suunata noori tööle valdkondadesse, mis seda aren-gut tagavad. Ilusad ja õiged sõnad. Aga kas me ikka usume, et noor (või ka vanem) inimene on valmis puh-talt teadlikkusest ühiskonna vaja-dustest minema sinna, kuhu "kodu-maa kutsub"? Eks me kõik taha – vähemalt nooruse uljusest – ise enda peremes olla, ise otsida ja leida, juh-tida oma saatust, miks mitte teistegi oma, mitte aga olla tööriist ühiskonna arengu käes.

Muide, ei aita ka see, kui oskustöö-liste palgatase on kõrgem professori omast – ikka tahab noor esmalt katse-tada ennast seal, kus vaimse vabaduse aste kõige suurem ning õpingute läbi-misel erinevad teed valla.

Ülikooli on aegade jooksul ikka peetud vaba mõtte ja loovuse kant-siks. Olles küll ühiskonna arengu promootor, kujutab see endast samas "eikellegimaad", valitsevatest ideoloogia-test sõltumatult vaba arengu kes-konda. Vähemalt ideaalis.

Ükski valik pole lõplik

Reaalsuses on ülikool – *universitas* – täna siiski oma universaalsusest ja vabadusest palju kaotanud. Üha enam sõltuvad ka ülikoolide õppekavad kutsestandarditest, vastavad "tööturu nõuetele" ning valmistavad üliõpilasi ette konkreetseteks kutsealadeks. Nii leiab näiteks juba bakalaureusetase-melt väga selge suunitlusega õppe-kava "Ökoloogia ning bioloogilise mitmekesisuse kaitse", magistritra-semelt "Kultuuriväärtuste säilitami-ne", "Konverentsitõlge", "Pinnavete hüdroloogia", "Dokumendihaldus", "Keeletoimetaja", "Keskkonnakorral-dus ja puhtam tootmine" jms. Ja ega see olegi halb, sest õppima asumise alus on inimese teadlik valik.

Just valikute paljususe on üliõpilaste poolt vaadates ülikoolide uue õppeka-va süsteemi (nn 3+2) põhieelis. Ehk teadmine – ükski valik ei ole lõplik. Muidugi juhul, kui rahakott seda või-maldab, sest riiklikud kohad on loetud mitte lihtsalt *summa summarum*, vaid õppesuunati ja koguni õppekavati.

Kuriosseim olukord valitseb vast Tallinna Ülikoolis: humanitaar-teaduste suunal ainult 15 uue süsteemi magistriõppe kohta. 15 tasuta õppe-koha jagamine kuue täisakrediteeri-tud magistriõppekava vahel on tõeline kunsttükk, õppetöö finantseerimine riigilt laekuvast rahast loomulikult võimatu. Õnneks on huvi humanitaar-teaduste vastu sedavõrd suur, et õppi-ma tullakse ka tasulistele kohtadele, seda nii ajaloo, kirjandusteaduses, kultuuriteoorias kui Lähis-Ida ja Aasia kultuuriloo. Lähis-Ida ja Aasia kul-tuuriloo bakalaureuseõppekava osut sel aastal üheks populaarsemaks ülikoolis: oma õppimatulekust on tea-tanud kokku 61 üliõpilast, neist vaid kaheksa on tasuta kohal.

17 tasuta, 116 raha eest

Kui tuua välja mõned viimase kahe aasta olulisemad vastuvõtu tendentsid Tallinna Ülikooli baasil, võiks mainida järgmisi.

■ Bakalaureuseõppes on endi-selt suurim tung sotsiaalteadustesse, rõhuasetus on viimastel aastatel nihkunud laiapõhjalistelt õppekavadelt (sotsioloogia, psühholoogia) konkreet-sema suunitlusega õppekavadele (hal-dusjuhtimine, infoteadus), mis anna-vad ka selge väljundi tööturule. TLÜ haldusjuhtimise bakalaureuseõppe-kavale on vastu võetaks tunnistanud ning oma õppimatulekut kinnitanud kokku 133 noort. Neist ainult 17 saab õppida riigi raha arvelt, ülejäänud on valmis oma õpingute eest ise tasuma.

■ Magistriõppesse tulijad eelista-vad päevaõppe tasuta kohtadele tasulist õpet tsükli- ja kaugõppe vormis. Põhjus on selge: kui bakalaureuseõppes leidub veel noori, kes saavad pühenduda üks-nes õppimisele, siis magistriõppes neid praktiliselt ei ole. See toob omakorda kaasa vajaduse minna magistri tasemel üha enam üle õppevormidele, mis või-maldaksid töö kõrvalt õppida.

■ Gümnaasiumiõpetajate etteval-mistamisele on 3+2-süsteemile üle-minek andnud hoobi. Kolmeaastase, üksnes erialaõpinguid sisaldava baka-laureuseõppekava lõpetanutel on seda-võrd suur valikuvõimaluste palett, et õpetajakoolituse magistriõppekava ei peibuta neid ka oma tasuta kohtade-ga. Samas on oluliselt tõusnud kooli tööle asuvate lõpetajate osakaal – keskmiselt 80%.

Kas uued erialad tõrjuvad klassika-lised välja? Toon ühe väga murette-kitava näite viimase tendentsi kohta: Tallinna Ülikoolis ei ole sel aastal eesti keele ja kirjanduse õpetaja magis-triõppesse ühtegi kandidaati. Tartu

Ülikoolis on neid neli, mis on küll parem kui mitte midagi, kuid siiski häviväärselt vähe. Kas tõesti oleme varsti olukorras, kus eesti koolis ei ole eesti keele ja kirjanduse õpetajaid? Küsimus, millel saab olla ainult üks vastusevariant. Emotsioone kõrvale jättes tuleb aga ühiselt aru pidada, mida ette võtta. Ilmselgelt on siin tegematajätmissi ka ülikooli poolel: eestikeelse ülikooli eest seismisel oleme unustanud kindlustada selle alustalasid ning üliõpilaste valikuid suunata. Samas tahaksin pöörduda eesti keele ja kirjanduse õpetajate poole koolides: Kasvatage endale jüng-reid, kes teie eeskujut innustunutena oleksid valmis kooli minema ning teie tööd jätkama. Unustage emakeele riigieksamid paine ning õpetage lapsi armastama oma keelt ja kultuuri.

Teiste aineõpetajate riiklike koh-tade täitmisega Tallinna Ülikoolil sel aastal suuri probleeme ei teki, täi-tuvad ka põhikooli mitme õpetaja õppekavad nii loodusainete kui ka humanitaarainete suunal. Kas neist piisab õpetajate puuduse leevendamiseks, on praegu raske öelda. Pigem ei piisa, sest on ka õpetajaid, kes oma ameti mõne aja pärast maha pane-vad, põhjuseks töö vastutusrikkuse ja keerukusega vastuolus olev töötasu, õpetajaameti endiselt kesine maine ning sellega kaasnevad pinged.

Plaanimajandus seab tõkkeid

Igal aastal väitlevad ülikoolid hari-dus- ja teadusministeeriumiga riikli-ku koolitustellimuse kohtade üle. Õpe-tajakoolitus on üks valdkondi, milles kohtade arvud nii kooliastmeti kui ka ainevaldkonniti ette kirjutatud. Mis on nende numbrite aluseks, jääb sage-li arusaamatuks, sest pikemaajaline õpetajate vajaduse määratlemine on väga problemaatiline. Viimasel ajal on sageli ette tulnud olukordi, kus mõnel erialal ei tule riikliku koolitustellimu-se alusel moodustatud õppekohtadele piisavalt üliõpilasi, teistel õpetajakoo-lituse õppekavadel on aga soovijaid ka tasulistele kohtadele. Ministeerium aga ei ole enamasti nõus kohti ümber tõstma. See on tüüpiline näide selle kohta, kuidas plaanimajandus loomu-likule arengule tõkkeid seab.

Loodetavasti õnnestub sel aastal lep-pida kokku uues, kolmeks aastaks esi-tatava riikliku koolitustellimuse uues formaadis. Sest üliõpilane ei tule mitte haridust saama, vaid seda omandama. Seda muidugi juhul, kui saab ise teha valikuid. Riik ei peaks valikuid ette kirjutama, vaid neid suunama. Mis on muidugi palju keerulisem.

Lihula maleva Tuudi rühm OÜ Maaharijate põllul varaseid kartuleid võtmas. Soome kapitalil põhineval ettevõttel Maaharijad on kartulite all 50 ning vilja all umbes 1000 hektarit põldu.

INGA RENNITI foto

Töö aitab ennast leida

Merje Kask

Kui pealinnas sõltub suveks kooli-noortele töötösa leidmine suures osas laste enda ettevõtlikkusest ja valikuvõimalusi on rohkesti, siis Eesti maapiirkondade õpilaste suvine teenimisvõimalus oleneb enamasti ainult kohaliku omavalitsuse heast tahtest ja nutikusest piirkonna lastele töövõimalus luua.

Pärnu Postimehe 12-aastase lehepoisi Andrease isa Rein Jürimäe kinnitas, et ajalehtede müümine on töö, mida ei saa sundida tegema, vaid mida laps ise tahab teha.

Ka 12-aastased tahavad töötada

“Olen veendunud, et see võimalus töötada on seaduslik; oluline on lapsele mingi tegevus leida,” rääkis Jürimäe ning selgitas, et töötempo valib poiss ise: näiteks paar tundi hommikul ja tunnike lõuna paiku. Kui mõnel päeval ei taha minna, võib vahele jätta. Kogemus tuleb tasapisi ja läbimüük suureneb, algul kolm lehte päevas. Usinamad on Jürimäe sõnul jõudnud isegi kolmekümneni.

“Pealehakkamist ei saa õpetada, kellel seda on, sel on sünnist alates,” kinnitas Rein Jürimäe. Töökogemus aitab lapsel oma võimeid ja andeid avastada. Jürimäe on 20 aastat hiljem oma klassikaaslaste juures tähele pannud, et mis neist on saanud nii heas kui ka halvas mõttes, on olemas olnud juba kooliajal, ainult kõik pole algusest peale märgatav olnud. “Inimese põhiolemus jääb samaks – kes oli lasteaias rullnökk, kihutab ka noore mehena samamoodi, kui rooli taha saab,” põhjendas ta.

Pärnu Postimehe turundusjuht Erkki Lumisalu ütles, et ajalehepoiste ja -tüdrukute töö on nende lehe juures pikaajaline, traditsiooniline tegevus, millest keegi pole probleemi tekitanud, kuigi sellest on hea tahtmise korral võimalik probleem teha. “Põhimõtteliselt on ka nooremate kui 13-aastaste laste suvine teenistus lubatud, kuigi tööseadus loob siin tõsiseid kitsendusi, näiteks ei tohi nad teha füüsilist tööd,” selgitas ta. Lumisalu sõnul sõlmitakse “liiga noorte” puhul lepingud nende vanematega, et siiski anda lastele töökogemus.

Vanematel õpilastel piisab vähemalt linnas töötösa leidmiseks soovist. Noorte hulgas populaarse töö-

andja Olde Hansa personalijuht Tene Tõnutare arvas siiski, et noortele sobivaid töökohti võiks rohkem olla. “Kui pahatihti püütakse noori miinimumpalgaga ära kasutada, siis meie oleme leidnud hea keeleoskusega tööjõu, kellele maksame väärilist tasu. Reklaam liigub noorte seas suust suhu,” ütles Tõnutare. Olde Hansal on noortetöökodus, sest noorte töös nähakse perspektiivi ja põnevat võimalust Tallinna vanalinn turistidele veelgi huvitavamaks muuta.

Maatööd soovisid vahelduseks teha ka linnalapsed. “Tahtsin midagi teistsugust proovida,” rääkis 15-aastane Pille-Riin Karro, kes valis interneti kaudu võimaluse minna kolmeks nädalaks Jõgevale maasikaid korjama.

“Muidugi on raha otsas,” ei salanud ta, et teenistus kulus lihtsalt elamiseks ära ja midagi suuremat seda meenutama ei jäänud. Ometi arvas Pille-Riini ema, et malev on parem kui lastelaager – laagris peab samuti tuusiku lunastama, aga ei teeni midagi; malevas saab 500 krooni maksva tuusiku tasa teenida ja rohkemgi. “Raske oli muidugi ka, sest päevad olid pikad, aga õhtuti sai auru välja lasta,” oli Pille-Riini ema rahul.

Kuigi raha on noortele tähtis, ei põlata valikuvõimaluste puudumisel ära ka tagasihoidlikumat teenistust – oluline on töö ise. “Kui laps tuleb suvehommikuti kella kaheksaks kohale ega hiline kordagi, näitab see, et ta tahab tööd teha,” sõnas Lääne maakonna Lihula maleva Tuudi rühma juht Inga Rennit.

Maal napib ettevõtjaid

Tuudi rühmas oli 18 last vanuses 13–18 aastat. “Alati tahavad nooremad ka malevasse, aga tööseadus ei luba,” oli rühmajuhil väiksematest kahju. Tuudi rühm võttis varajasi kartuleid ja rohis hilisemaid terve juulikuu, valla kolmest rühmast kõige kauem. Vahelduseks laoti puid, et igavaks ei läheks – seda rühma rahastas Soome kapitalil põhinev OÜ Maaharijad, kellel on kartulite all 50 ning vilja all umbes 1000 hektarit.

“Ega vist ole teist sellist ettevõtet siinkandis maal, mis noortele tööd pakuks,” arvas OÜ Maaharijad maatööde juhataja Valdo Lomp, kes oli valla pakkumisega igati rahul ning tahaks ettevõtte juhtide sõnul tuleval

aastalgi malevlastega koostööd teha. “Töoga oleks muidu palju rohkem aega läinud,” ütles Lomp ning lisas, et omalt poolt rõõmustasid nad töölisi palavatel päevadel võimalust mööda jäätise ja limonaadiga.

Neljatunnise tööpäeva juures küll toitlustamist polnud, kuid Lihula töörühma juhi Hilje Tammaru sõnul oli ühele pealinna lapsevanemale, kes siinkandis suvitas, suureks üllatuseks, et sai Lihulas oma lapse tasuta malevasse panna. “Pealinnas on malevatuusik juba ise pea sama kallis kui meie kümne päeva teenistus – kokkuleppepalk 70 krooni päev.”

Kui Tuudil jäi paar kohta ülegi, siis Lihulas planeeriti 21 õpilaskohta. Vastu tuli võtta 25 ning kaks 12-aastast malevasse ei pääsenud. “Lapsed olid kõigeks valmis, olenemata tööst, mida puberteediealised muidu ei tee,” kinnitas Tammaru. Näiteks vastvalmiva noortemaja ümbruses tehti rõõmuga korda kole mõisakelder, osalt ka sellepärast, et see oli palavail juulipäevil jahe koht.

Tammaru sõnul on malev laste töoharjumuste kujundamisel asendamatut koht, kus laps õpib teistega arvestama. Agarad olid needki, kes koolis erilise töökusega silma ei paista.

Töö meeldib enam kui õppimine

Takistusi polnuks tehtud ka lastele, kel kooliskäimine sootuks unarusse jäänud, kuid väiksemate hulgas keegi soovi ei avaldanud ning suuremad otsivad rühmajuhi sõnul juba tõsisemat ja tasuvamat tööd.

Näiteks rääkis lastekodus kasvanud 18-aastane Rimo Böstrov, et on käinud tööd küsimas linnas ehitusel ja teetööl, samuti taludes, kui kodus istumine igavaks muutub. “Ehitusel teenib hästi,” arvas Rimo, kellel kutsekooliõppimise eialal pooleli jäi.

Head tahtmisi esmakordselt malev organiseerida jagus näiteks Järvamaa Ambla vallas, kus Aravete Keskkooli huvijuht Anu Saarmann rühma rahastamiseks pilootprojekti kirjutas. Saadud summast jagus küll üksnes laagri lõpetamisel reisiks pealinna, kus käidi loomaaias ja Kalevi SPA-s, aga seegi oli preemia hea tahte eest. Tasu sai maksta vaid miinimummääras ja see tuli vallalt. “Nädalane töö ja puhkelaager oli algselt mõeldud majanduslikult kitsastes oludes olevatele lastele,” selgitas rühma juht, kooli sotsiaalpedagoog Maiu Aun. Sobivaks tööks osutus Aravete suusaradade korraldamine ning saepuruga katmine. Väikestes maakohtades pole sage li ettevõtjaid, kes malevlastele tööd võiksid anda.

KÜSIMUS JA VASTUS

Kuidas suvise teenistusega rahule jäite? Kas kooliootus ka juba tunda annab?

ANDREAS JÜRIMÄE,
12-aastane:

“Olen päevas isegi kümme lehte müünud – sellise tulemusega jään küll juba rahule. Algul nii libedalt ei läinud. Lehed tuleb toimetusest enne välja osta.

Pärnu Postimehe toimetusest käisime ise tööd küsimas, sest onupoeg oli eelmisel aastal lehepoisiks. Tema oli alles esimese klassi lõpetanud ja sai ka hakkama...

Ju ma ikka selleks seda tööd teen, et teenida. Kooli ootan natuke küll.”

tööd tegema. Kooli veel ei kipu. Huvilistest puudus juba ei tule... Magusad mandlid – maitse ka, et teaksite, millest muidu ilma jääte!”

HENRI KUUSK,
17-aastane:

“Mina varem töötanud ei ole ja siia-gi sattusin paari nädala eest üsna juhuslikult – käisime sõpradega linnas, raha oli vaja ning küllap sobisin siia keskaegsesse miljöösse magusaid mandleid valmistama ja turistidega suhtlema. Pole mujale tööle minna proovinudki, siin on teenistus parem. Arvan, et kui oled ise aktiivne, on noortel lihtne suveks töötösa leida. Kooli veel ei oota.”

JELISAVETA JEGOROVA,
16-aastane:

“Ei tea, kas jään rahule. Kavatsen teenitud raha eest endale koolitarbeid osta, vaevalt, et muuks jätkub. Arvan, et õpilase kohta tuleb teenistus normaalne – müün vanalinnas postkaarte ning linna ajalugu tutvustavaid raamatuid. Alustasin juuli alguses ja lõpetan 21. augustil, nii et tegelikult paistab tulemus alles päris lõpus.

Igav siin ei ole, sest turistid ostavad postkaarte palju. Tööpäev on viis tundi pikk.

Varem ma suvel töötanud ei ole. Kuna see on esimene kord, aitasid vanemad töötösa leida.

Ilus soe suvi kestab veel, mina küll ei tahaks, et kool varem algaks.”

KATRIN SUTTER,
17-aastane:

“Alustasin Olde Hansa restorani juures suveniirimüügiga juunis, suvise teenistuse peale hakkasin mõtlema juba veebruaris-märtsis. Varem olen töötanud kohvikus ja baaris ettekandjana, andmesisestajana reklaamifirmas ja müügisekretärina Kalevi kommivabrikus. Avoni konsultant olen praegugi.

Viisin seekordki CV paljudesse kohtadesse, aga Olde Hansa esindamiseks välja töötatud projekt tundus seltskonna poolest kõige huvitavam. Ja kui aus olla, siis teenistus on siin ka parem kui mujal.”

KAIE SAKALA,
17-aastane:

“Mandlikärsse saime Olde Hansa restorani kaudu. Varasematel suvedel olen maasikaid müünud, aga siin on teenistus parem kui teistes noortele sobivates ametites.

Algul ma ei kavatsenudki tööle minna, aga klassikaaslaste käest kuulsin sellest võimalusest, täitsin ankeedi ja saingil! Et mandlikärsse soovijate seas on konkurents väga tihe, võtsin pakkumise vastu. Siin peab keeli oskama ja palk on hea.

Alguses tundus, et on raske, aga tegelikult on väga lõbus, samas ka kasulik kogemus, mis õpetab

SANDRA PAULUS,
16-aastane:

“Müün suveniire, see ei ole raske ega rõõvi palju aega ning on lõbus. Kui vihma sajab, on asi nukram, aga muidu jätkub huvilisi nii turistide kui ka eestlaste seas.

Sattusin siia Olde Hansa restorani kaudu – käisin ise küsimas. Talvel tahtsin mandlikärsse minna, aga siin on ka huvitav. Töötan juuli algusest, tasu saab täiskasvanu kuupalgaga võrrelda. Kes soovib, saab siin suvise teenistuse eest jalgratta või isegi kaks.”

MÕTE

Jaak Allik

Mille vastu hääletada? Presidendi-valimised hakkavad jõudma lõpusirgele. Ja ilmselt ei mingeid üllatusi!

Igale poliitikat jälgivale inimesele oli hetkest, mil Toomas Hendrik Ilves nõustus hakkama Reformierakonna presidendikandidaadiks, selge, et kõige tõenäosemalt lähevad 23. septembril Estonia kontserdisaalis, valijameeste kogus, omavahel kokku Ilves ja Rüütel, mõlemal umbes 30–40% rahva toetus. Erakondade tagatubades toimunud “ümarlaud” andis küll lehtedele ruumi-täidet, kuid selles kaasa mänginud tead-sid algusest peale, millega lugu lõpeb. Jutt riigikogu aukohusest president ära valida ning erakondade koostöö uuele tasemele tõusmisest oli määratud päris lollidele kõrvadele. President Meri mittevalimine riigikogus ning valimine valijameeste poolt ei vähendanud tema autoriteeti ning legitiimsust küll karvavõrdki. Teisalt oli täpselt teada, et Rahvaliidu või Keskerakonna häälte-ta pole riigikogus presidendivalimine võimalik ning et Ilvest need erakonnad mingil juhul ei toeta. Rahvaliit peab teda üheks peasüüdlaseks kaitsetollide kehtestamata jätmises Eesti põllutoo-detele. Keskerakond aga mäletab Ilvese üsnagi rohkeid ja sapiseid kriitikanooli Savisaare ja tema partei suunas.

Ette teada

Seega oli Ilvese ülesseadajatel algusest peale selge, et jutt presidendivalimistest riigikogus on lihtsalt tühi loba. Peagi hakati rääkima eesmärgist leida Eestile parim president. Parimaks presidendiks oleks aga inimene, kes suudaks võimalikult paljusid elanikegruppe ühendada ega tekitaks laia vastuseisu. Sellesse rolli Ilves ei sobi, sest sama palju, kui tal on pooldajaid, on tal ka vastaseid. Ilvest ei võta omaks kolmandiku elanikkonnast moodustav muukeelne kogukond, sest ta ei oska vene keelt. Tema pealiskaudsed hinnangud Eestis enne 1991. aastat toimunud teevad ta vastuvõetamatuks ka osale keskmise ja vanema põlvkonna kodueestlastest, kes leiavad, et president peaks olema koos nendega läbi käinud oma rahva kannatuste ja rõõmude tee.

Algul tundus “presidendisõelujate” pealoosung olevat, et presidendiks võib olla ükskõik kes, aga mitte Rüütel. Peagi selgus, et seda loosungit tuleb lugeda laiemalt: “Ükskõik kes, aga mitte Rüütel või mõni keskerakondlane!” Rüütli võiduvõimaluste suurene-des hakkab aga tekkima kahtlus, et ka Rüütli mittevalimine pole tema vastaste peaesmärk. Sest presidendikandi-daadid, kes võiksid olla vastuvõetavad nii eestlastele kui ka muulastele, nii vaesemale kui ka rikkamale, nii noore-male kui ka vanemale rahvale, ning kes samal ajal suudaksid meid vääriliselt ka välisilmas esindada, jäid ju erakondade poolt teadlikult esitamata. Nimetan kas või Peeter Kreitzbergi, Jaak Jõerüüti, Marju Lauristini... Sellisteks inimesteks oleksid kindlasti ka Peeter Tulviste ja Jaak Aaviksoo, kes jäeti aga “eelvoorudes” kiiresti kõrvale. Julgen arvata, et nimetatute vastu oleks Arnold Rüütli

olnud üsna raske kandideerida ning tõenäoliselt polekski ta seda teinud, millele osutab ka Ingrid Rüütli hiljutine poolehoiuavaldus Aaviksoole.

Miks seati aga üles Ilves? Ilmselt nähti, et vaieldamatuid välispoliitilisi teeneid omavale ning alati nooremate ajakirjani-ke lemmikuks olnud Ilvesele on kergem kui kellelegi teisel kiiresti tagada avalik-kuse küllalt suur toetus. Kõigil on ju mee-les tema mäekõrgune võit eurovalimistel. Ilmne oli ka, et Ilvesega ükski noorema põlvkonna kandidaat võistleva ei julge hakata, seega on Rüütli taaskandideeri-mine paratamatu.

Just seda aga oligi vaja! Ei pea olema isegi politoloog, et ennustada 2007. a parlamendivalimistel vasaktsentristli-ke jõudude (Keskerakond, Rahvaliit ja sotsid) võitu. 2003. a jäi sellest puudu vaid neli mandaati, mille põhjus oli, et riigikogus 28 kohta saanud Res Publica tundus osale valijale vasakpoolsete (või vähemalt tsentristlike) vaadetega era-konnana. See illusioon on praeguseks koos Res Publica endaga haihtunud.

Ilves ja Rüütel

Hirmuga, mille tekitab vasaktsentristliku valitsusega Eesti mõnes Reformierakonna ja Isamaaliidu tipp-poliitikus, pole pre-sidendivalimiste mis tahes tulemus aga võrreldavgi. Selle takistamiseks oligi vaja Ilvese ja Rüütli konkurentsi, millele saab rajada loba edasi- ja tagasiminekest, vas-tasseisust endiste ja uute, Ida ja Lääne, noorte ja vanade vahel, hirmutada rah-vast taas SRÜ, Venemaa ja Savisaarega ning sõita selle lärmi seljas parlamen-divalimisteni, ükskõik kes presidendiks saaks (isegi kasulik, kui Rüütel saaks, sest siis saaks lärmi ju jätkata!).

Demagoogilisi vastasseise võimenda-takse selleks, et varjata rahva eest Eesti sisulist valikut – meie senise ameerika-liku parempoolse kõikelubavuse ning Skandinaavia-tüüpi vasakpoolse hooli-vuse ühiskonna vahel. Ilves sotsiaal-demokraadina sobib vasaktsentristlike jõudude lõhestamiseks suurepäraselt, talle on määratud sama Trooja hobuse roll, mis 2003. a Res Publicale. Sõna-des räägib ka tema Skandinaavia-tüüpi ühis-konna eelistest, tegudes juhiks oma partei aga ilmselt ka kolmandat korda Reformierakonna rüppe ning Eesti kurss sotsiaalse ja regionaalse kihistu-mise suunas jätkuks endise hooga.

Peaministriks ei tee Eestis kedagi president ega erakondadevaheline kok-kulepe, vaid 51 häält parlamendis või kokkulepe nende hääle olemasoluks, ning selle nimel on võitlus alanudki. Kahju, et selleks ohverdati nii ilus ja rahvalik mäng nagu presidendivalimi-sed. Erinevalt eelmistest kordadest, kus tööpoolest oli valida vähemasti nelja väarika inimese vahel, kujunevad see-kordsed valimised riigikogus tõenäoli-selt parteijuhtide poolt etteotsustatud ühe kandidaadiga farsiks, kontserdisaa-lis aga demagoogiaga varjatud vastas-seisuks Eesti kahe arengumudeli vahel, kus Ilvese ja Rüütli isikuomadused olu-list tähendust ei oma.

Psühhoterror

Ühte asja ei näinud selle lavastuse auto-rid aga vist ette. Nende üliagarust, kes Ilvese kiitmise asemel valisid psüühilise terrori tee Rüütli suhtes. Praegu on valijameeste ees võigas vaatepilt, kus noored pätid on vana ja teeneka ini-mese kraavi lükanud ning teda lihtsalt jalgadega taovad. Unustatud on isegi see, et mõnitatav on demokraatlikult valitud riigipea ning alandused kan-duvad seega üle kogu riigile. Sellisel määral inimväärikusele ning ka rahvus-likule aule võimu nimel sülitamist pole Eesti poliitikas varem nähtud. Nii et valijameestel pole seekord isegi mõel-da, kelle poolt, vaid hoopis mille vastu tuleks hääletada. Eks igaüks tee seda oma eetilise äratundmise järgi.

KIRJAD

Ususekti propaganda TLÜ-s

18.–20. augustini toimus Tallinna Ülikoolis konverents “Inimväärtuste integratsioon haridusse”. Osavõtjaid oli piisavalt ja üritus oli hästi kor-raldatud. Kava jälgimine kulges ladusalt ja palju hingetõmbeaega ei jätkunud. Sellel oli eesmärk hoida inimesi piisavas erutuse ja väsimuse seisundis, et poleks aega analüüsida ettekandjate räägitut. Sest paraku oli konverentsi teema sõnastatud eksi-tavalt. Tegemist ei olnud väärtuskas-vatuse, eetika ja pedagoogikaga, vaid Sai Baba õpetuse järgijate mõjusa meetodikaga usukuulutusega.

Muidugi ei olnud see tehtud otse-sõnu, vaid kaudsete vihjete ja teiste märksõnade all, nagu “armastus”, “inimväärtused”, “teadus”. Nii osu-tus ka ettekannete sisu eksitavaks, sest väärtustest, eetikast ja nende integratsioonist haridusse sisulist juttu ei tehtud. Juba eetikamõistetes valitses ettekandjate sõnavõttudes täielik segadus, mõisted kandsid väga erinevaid tähendusi korraga, nii et polnud aru saada, mida ette-kandja silmas pidas. Teoreetilise eetika tundmisest ei kuulnud sõnavõtjatelt ainsatki vihjet. Kui eetikas, mille üks teoreetiline osa käsitleb väärtusi (metaeetika), on vahenditeks argumentid, mis pea-vad väiteid sidusalt põhjendama, siis sel konverentsil seda ei olnud. Väidete põhjendamiseks toodi küll palju illustreeritud ja ettekandjate sõnul teaduslikke tõestusi, kuid need polnud kuidagi seotud eetika-alase diskussiooni ja pedagoogikaga. Teaduslikult tõestatud maailmapilt – see mõte kõlas sageli – ei olnud vee-nev, sest on juba aastaid sellisena suure küsimärgi all. Et füüsikud rää-givad juba vähemalt paarkümmend aastat stringide teooriast, mis radi-kaalselt erineb eelnenud algosakeste õpetusest ning pöörab pea peale meie kujutluse ruumist ja ajast, oli

teadusele apelleerivatel ettekandja-tel tundmatuks jäänud. Pealegi ei olnud “teaduslikud tõestused” kui-dagi seoses väärtuste ja moraaliga. Filosoofiast, eriti moraali-alaseid väi-teid kosmoloogia või aju ehitusega põhjendada on selge hämamine.

Ka pedagoogikaga ei saa kon-verentsil toimunut seostada, eriti Eestis. Eesti kasvatusteadustes on aluseks kognitiivsed õppimis- ja õpe-tamisteooriad, konverentsil kõlanud sõnum on ainult mittekognitiivsete väärtusteooriate (emotivism) alla paigutatav. Sellise kokteili segamine esimese hooga mässib hästi, aga hil-jem oled näost roheline.

Peale selle oli Sai Baba järgijate sõnum totalitaarne: peab olema ainult üks standard. Sel juhul ei saa rääkida vabadusest eetika eeltingi-musena ja moraalsest vastutusest, sest valikuvõimalust ei jäeta. See on dressuur ja põhjalik “ajupeesu”.

Kohale eksitatud osavõtjad said tunda põhjalikku emotsionaalset mõjutamist, mida sektid teevad meisterlikult. Nii jõuline ususekti propaganda Tallinna Ülikooli nime all oli enam kui jahmatav. Kas kujutleksime, et jehooovatunnistajad peavad Tartu Ülikooli nime all enda kuulutuskonverentsi ja kutsuvad sinna tervitama Eesti presidendi?

Kas Eesti haridus on nii lootuse-tus olukorras, et sinna on vaja tuua esoteerika?

Sel moel devalveerime me ise enda jutud väärtustest. Võib ju öelda, et tegijal juhtub, aga mingil tasemel ei saa sedasorti julitumisi endale lubada. Kui Tallinna Ülikool müüb oma akadeemilise autoriteedi esoteerilisele sektile, mis väärtustest saame siis rääkida? Raha? Ja kuidas saadame õpetajad klassi ette kasvata-ma meie noori?

Konverentsil kõlas ka lause, et tuleb jätkukonverents. See oli järg-mine ehmatuse – esoteerika usukuu-lutus Tallinna Ülikoolis jätkub!

KAIDO METSOJA,
murelik eetikaõpetaja

Õpilane vajab eduelamust

Õpetaja liigub oma aines tavaliselt edasi keskmise tasemega õpilaste järgi ja selle taseme määravad, taha-me või mitte, valdavalt tüdrukud. Nende tase on tihti ühtlasem ning neil on naisõpetajaga ühiseid jooni – sarnasus liidab. Mida suurem klass, seda erinevamaid õpilasi seal leidub. Andekad õpivad tavaliselt pigem alla oma võimeid, sest õpetaja tegeleb keskmise tasemega. Osa lapsi aga ei suuda mingil hetkel enam keskmise sammu pidada. Parandusõpe ei päästa. Mida suudab niigi nõrgemate võimetega või teistest maha jäänud laps täiesti kurnatuna (pärast 6–7 klassitundi)? Nii on vaev suures osas asjatu, me ei kasuta parandusõppe õpetajat efektiivselt ning raiskame ka lapse aega.

Mida teeb normaalne tähelepanu ihkav poiss, kes ei saa enam asjast aru? Hakkab korda rikkuma või kooli vältima. Mõlemal puhul probleem süveneb.

Minu tähelepanekute järgi piisab vaid väikesest abist, et kitsaskohast üle saada ja palju räägitud eduela-mus ongi käes. Reeglina suudab “väljapraagitud” õpilane ka keeruka ülesandega ise hakkama saada, kui juhtida tema tähelepanu talle rasku-si valmistanud kohas sarnase näitega õigele suunale. Tegelikult pole see isegi abi, vaja on juhtida probleemile tähelepanu, on vaja ideed. Seda saab siiski teha enamasti vaid klassitahvli juures, kusjuures abistajad võivad olla ka tugevamad õpilased. See sun-nib mahajäänuid kaasa mõtlema ja jälle see võlusõna – eduelamus.

Paraku ei sobi selline variant suurde klassi. Siit kerkib taas üles nn poisteklassi vajadus, kus ei ole palju õpilasi ja igaühega saab vei-digi individuaalset tööd teha. Sama oluline oleks korraldada väiksemas grupis õpet edukamatele õppurite-le. Enamasti ei realiseeru sobivate õpetajate puuduse tõttu aga kumbki variant.

TIIT LEEMETS

KUI MINA OLIN VEEL VÄIKENE MEES

Andres Keevallik

Raskustega harjunul kasvavad tugevad tiivad!

Sündinud olen sõjaajal Pärnus. Tal-linnast pommitamise eest evakuee-ritud tulevased emad olevat olnud tulvil rahvuslikku vaimu, lootes just iseseisvuspäeval järeltulija ilmale tuua. Minu emal see õnnestuski. Ent esimene saatuslik tagasilööki oli karme tulema – isa ja ema läksid lahku ja ema jäi üksi Raplasse kolme väikest last kasvatama.

Meid hoidis vee peal naturaalma-japidamine alevi keskel põllulapi, lindude ja loomadega. Ma ei kiru seda aega taga, ei võimaluste puudumist ega ideoloogilist survet. Lapsepõlv ja kooliaeg oli ilus ning andis mulle kõik edasiseks eluks vajalikku.

Ma olen kogenud, et maakoolist tulnutel oli linnalaste ees tuntavaid eeliseid – pidime ju tegelema pea-aegu kõigega. Raskustega harjunul kasvavad tugevad tiivad! Olime tõe-lised elu-kümnevõistlejad, kes olid

Tallinna Tehnikaülikooli endine rektor ja praegune arendusprorektor Andres Keevallik (keskel) koos sõpradega teel Kaiu kolhoosi võimaliku tulevase tööga tutvuma.

saanud mitmekülgse töökarastuse, harrastanud paljusid spordialasid, näidelnud, mänginud orkestrites, teinud rahvatantsu. Selleaegse Rapla Keskkooli taset näitab aga see, et tegin kõ:k viis sisseastumiseksamit TPI-sse “viitele”.

Tagantjärele mõeldes oli ka minul kooliajal murrangumomente, mis oleksid viinud teistsuguse elusaatuseni, ent õnneks leidus alati häid nõuandjaid ja suunajaid. Ema nõu-dis järjekindlalt korralikku õppeedu-kust ja oskas haridust väärtustada. Ei mingit võistlustele või laagrisse sõitmist, kui tunnistusele oli “kolm”

tulemas. Töö varajasest lapsepõlvest alates oli aga iseenesest mõistetav, sest olin pere vanim meessoost isik. Näiteks on mul seitse suve maapa-randaja staaži.

Me ei tohiks tänagi leppida EL-ist tulevate rumalate piirangutega laste ja noorte tööle! Keskkooli lõpuklassis tekitas üks korvpallitreener ahvatlu-se mitte edasi õppima minna, vaid jääda Rapla meeskonda korvpalli mängima! Samas meelitasid kolhoo-sid terveid klasse endale tööle tule-ma. Viimased kaks pakkumist käisid aja juurde, ent ei tumesta ilusaid mälestusi koolipõlvest.

Võiduajamine suletud ringis

Jaanus Betlem

Lugedes ja kuuldes meediast raha- ja majanduseliidi massipropagandat Eesti enneolematu edu ja õitsengu kohta, jääb mulje, et meie rahvas ja riik on vabaturumajanduse kaudu ning Euroliidu ja NATO toel esmakordselt oma ajaloos jõudnud Paradiisi veerele. Sotsiaalne realism ja eluterve kriitilisus ei ole moes, ei ole in.

Tundub, nagu oleks kõigi kodanike tengelpungade õmblused rahapakside painest lausa rebenemas; kohutavad kinnisvarahulgad miljonite või koguni miljardite eest müüki pandud (kes on ostjaskond, kui kõik müüvad ja sellest õitsevad, tollest meedia vaikib); lausa külgi mööda maha voolavad mammonaülejäagid on geniaalsete investeerimispankurite nõuannete kohaselt äridesse kasumit tootma paigutatud – nii et hoia vaid kotisuu lahti ning lase heal ja paremal mägedeviisi sisse voolata. Vaesus olevat likvideeritud, tööpuudusele lõpp tehtud. Selle kinnituseks tuiskavad röögatud limusiinid ja maasturid kiiruspiiranguteta mööda teid-tänavaid... Rahvas supleb luksuses, paneb pidu õhtust hommikuni ning reisib kuumadel maadel kevadest talveni – vähemalt nii kajastub see seltskonnaajakirjanduse klantslehekülgedel. Elame imedemaal, mille kirjeldamisel isegi Orwelli nõrk sulg oleks jänni jäänud.

Ning hoidku piip ja prillid too, kes sõandab midagi vastupidist mõeldagi, kõnelemata selle väljajätmisest. Sellisele “friigile” on suurte väljaanneleheküljed igavesti suletud ja ta ise ühiskondlikust elust “ullikesena” välja tõrjutud. Parimal juhul võidakse taoli-

ne mõtteuid paigutada mõne väljaande kirjadeküljele kõrvuti nõukogude sõjaveteranide luulutustega oma kuulsusrikkast ajaloost või muu totakusega.

Ruutsoo, Lindgren ja Potter

Omamoodi friikideks on tembeldatud sellisedki staažikad sulesepad nagu Rein Veidemann, Rein Ruutsoo jts. Neid avaldatakse pelgalt irriteerimiseks. Või pigem – tirriteerimiseks, sest too Karlssoni väljend iseloomustab toimuvat tabavamalt kui miski muu.

Moes on müütiline, rahaunistuslik romantism. Selle kõrval tunduvad Rowlingu Potteri-lood või Pratchetti Kettamaailma-raamatud veel vägagi karmi maisusena. Pealegi pole nimetatuis piisavalt euro- ja dollarihõngu. Harry Potter pole investeerimispankur ega isegi mitte kinnisvaraärikas. Isegi võlur Rincewind on oma teatud küünilisusest hoolimata pehmekarvaline mängujänku, võrreldes Eesti ideaalmaastiku müütiliste rahatuusadega.

Statistika muidugi ei valeta. Näiteks kui tööpuuduse numbrid liialt suureks paisuvad, tuleb muuta töötute arvestamise aluseid. Näiteks arvestada töötute hulka vaid need, kes saavad töötuskindlustust või abiraha. Aga kindlustust või abiraha saavad vaid need, kes on töötisijatena lühemat aega arvel. Välja jäävad pikaajalised töötud (tegelik töötute hulk), kuna nemad toetust enam ei saa. Asja veelgi karmistamiseks on välja mõeldud osav nipp “töötuse kaotamiseks”: kes “liialt pikka aega” tööd otsib, on sunnitud vastu võtma tööturuameti pakutava esimese (sisuliselt: juhusliku) töökohta, muidu kaotab ta õiguse abile ja satub n-ö musta nimekirja. Niisiis likvideerub tööpuudus vajadusel lausa stahhaanovlike abinõudega, kuid statistikaga on “kõik korras”, Euroliidule jm maailmale võib “uhkelt” raporteerida oma edusammudest ja pillerkaar meedias võib jätkuda täitel tuuridel. Kes stahhaanovlikele jõuvõtetele ei allu, on “loll ja laisk” ning mängust väljas.

Seesuguseid trikitamisi ei pea reaalsest elust sugugi tikutulega taga otsima. Pigem võib öelda: nii asjad üldjuhul käivadki. Iseasi on muidugi see,

et paragrahv on kõver, ning toimuvat annab n-ö tõlgendada erinevate fraaside abil. Kuni sinnamaani, et mõni musta tõemeeli valgeks räägib, kuna nii on teda õpetatud “kaasaja mallide kohaselt” mõtlema. Kogu “ime” ongi mõttemallides... Peaasi, et arvamusliidrid need omaks võtaksid.

Kui võrdlen nõukogude aega ja vabaturuaega, ei näe ma olulist, kvalitatiivset muudatust selles, kuidas inimesed maailma endi jaoks mõtestavad. Nõukogude ajal mõeldi (või imiteeriti mõtlemist) suuresti komparteilikes kategooriates: loosungites, partei sätestatud mõttemallides, parteiliste käsitluste kohaselt. Ning opositsioon seisnes selles, et mõeldi – lihtsalt 100% vastupidi. Ikka nendes samades mõttemallides, ainult pööratud kujul. Kui näiteks kompartei jaoks oli sotsialistlik võistlus hea ja tulutoov või kui USA-sse suhtuti kui imperialismi kantsi, siis opositsiooniline arvamus oli: sotsialistlik võistlus on naeruväärne ja tulutu; USA on maailma demokraatia pärl. Kui ametlikus ideoloogias oli Saksamaa III Reich inimsuvastane süsteem, siis kohaliku opositsiooni arvates oli tegemist püha võitlusega kommunistliku süsteemi vastu. (See, et Saksamaa alistas esmalt mittekommunistlikud läänedemokraatiad – Austria, Tšehhi, Hollandi, Belgia, Prantsusmaa, Taani, Norra jt – on “ununenud” senini.) Kui komparteilikus käsituses oli Eesti Vabariik töölistkonna kurnaja, siis opositsiooni käsituses oli see kõikidele võrdne õnnemaa. Jne.

Ei kommunistlikud võimurid ega opositsioon olnud huvitatud realistlikust käsitusest. Mõlemad elasid oma “ideaalsetes” mõttemallides ja kujutelmades. Eesti rahva enamik oli opositsiooni poolel. Nii minagi.

Praeguseks on kommunistlik süsteem põrmu varisenud (ehkki mõned endisaegsed liidrid troonivad edasi). Ent põrmu pole sugugi varisenud too idealistlik opositsiooniline mõttelead, mis tõlgendab maailma läbi omaaegsele komparteilisele oponeerimise prisma. Pelgalt läbi 100% ümberpööratuse kui “tõe”. Toosama opositsiooniline idealism elab inimeste peades – mitte

valitsevas tegelikkuses – võimsalt edasi. Öelda välja, et see on samasugune primitiivne müüt kui komparteilik elukäsitlus, tundub paljudele pea enesepöletajaliku julgustükina. Sest läbi ajaloo on eelistatud elada pigem magusas vales kui karmis tões. Ent see “magusus” tekitab lausa painajaliku atmosfääri, kus musta valgeks rääkimine on sama enesestmõistetav kui kadunud sotsialismiajastulgi – muutunud on lihtsalt kasutatavad fraasid, iidolitele on antud teised nimed ning teistsugune on kõige väline disain.

Kirbutsirkus

Samaks on jäänud see, et mingi vastastikku ringkäendav klann (grupeering, kooslus) on võimul – neid seovad raha- ja võimuhuvud – ning suurem osa rahvast töötab ennastsalgavalt nende võimu ja rikkuse hüvanguks. Massimeedia ja propaganda on ikka võimu ja raha kätes. Mass vaatab võimaloleva kildkonna poole ikka alt üles ning iga karjapoiss üritab elidi poolt aktsepteeritud vahenditega ise elidi hulka tõusta. Sotsiaalne karneval jätkub ajast aega, vahetuvad vaid maskid ja moed ning piits vaheldub präänikuga oludele vastavalt. Aga isegi isikud maskide ja moodide varjus on tihtilugu ühed ja samad.

Kõige selle taustal tundub “kompromissitu” võimuvõitlus Eesti poliitikavalal tühise kirbutsirkusena. Kord esineb üks, kord mõni teine parteidegrupeering südantlõhestava hoiatusega, kuidas vastaspool Eestit maha müüb ja valedel majandamisepõhimõtetega vaeseks (huvitav, kui valedes ja kui vaeseks siis veel?) teha püüab. Ning kuidas just nimelt too hoiatav osapool “tegelikke” rahva ja rahvuse huvisid “omakasupüüdmatult” teenib. Selline lõputuna näiv kammajaa ja kisma käib midagi häbenemata aastast aastasse ning ullikesi, kes on valmis ühe või teise poole sõõda kriitikavabalt alla neelama, jätkub ikka veel...

Ühe- või teistsuguste silmaklappidega läbi ajaloo tormamine sarnaneb võiduajamisega hipodroomiringil. Vastavalt maitsele tehakse panused kas kogenenumatele või siis noorematele ja tugevamatele. Ent kõik traavlid läbivad oma silmaklappides ikka üht ja sedasama suletud ringi ikka selsamal hipodroomil.

näotust ründamisest ja vältas pidevalt uute pseudoteemade avalikkuse ette paskamisega terve selle aasta.

Selle kõrval on meedias kogu aeg upitatud ja ülistatud segaste vaadete ja skandaalse käitumisega parempoolsete jõudude pseudovasakpoolset ühiskandidaati Toomas Hendrik Ilvest ja näilise mitmekesisuse tarvis kiidetud veidi ka Ene Ergmat. Pole kusa-gil kohanud tõiseid analüüse nende kahe upitatud soosiku tegevusest või vaadetest, rääkimata et keegi oleks pahatahtlikult kirjutanud nende era-ja pereelust.

Kus on meie ajakirjanduse väidetav tasakaalustatuse valvekoer Pressinõukogu või Tartu Ülikooli ajakirjandusprofessorid, kes ajakirjanduseetika eest peaksid seisma? Kas nad pelgavad lasta kuulda oma südametunnistuse ja õigluse häält, sest tajuvad ühiskonnas külvatud vaenu ja vihkamise õhustiku ohtlikke nurki? Need teravad nurgad võivad teha maatas igauhe, kes julgeb (raha)võimu loodud pealiinist erinevaid mõtteid avaldada. Selles ängistavas teadmises riivavad ajakirjanduse häbematus ja alusetud rünnakud president Rüütli vastu minu õiglustunnet. Tõde on ka see, et ebaõiglus, kus iganes, on oht kõigile.

Kõrgkool Hiiumaale?

Ave Alavainu

Üle tüki aja sattus minu kodusaar Hiiumaa korraaks üldsuse huviorbiiti. Nimelt ilmus meie kohalikus ajalehes 15. augustil artikkel, milles esitatakse Mainori kõrgkooli nõukogu esimehe Toomas Saali mõtteid selle kohta, et saarel võiks juba 2007. aastal avada uksed rakendus kõrgharidust andev kool – Hiiumaa Keskkonna Arengu Instituut.

Tasuline. 20–30 õpilasega, et ära majandaks. Et saarel nii palju keskkonnaõppe huvilisi pole, võiks agiteerida siia õppima tulema ka mandrinoori. Toomas Saal on teinud vastavasisulised ettepanekud ka meie maavalitsusele ja omavalitsusliidule. Viisakate inimestena on maavanem ja omavalitsusliidu esimees lubanud asja arutusele võtta.

Idee on iseenestest nii pöörane, et Delfi portaal on võtnud selle teema Hiiu Lehest rahvaarutelule ning seal rippus esmaspäevase seisuga 61 kommentaari, millest enamik ilkuva sisuga. Näiteks “igale laiule kõrgkool”, “Kihnu Karu-uurimise Instituut!”, “kõrgkool igasse kodusel”. Aga on ka murelikke sõnavõtte väikesaare tuleviku pärast, sest inimeste (eriti noorte) äravool saarelt on lootusetult suur. Ka pole meil piisavalt töökohti või on need madalalt tasustatud kui mandril.

Mis keskkonnauuringutesse, keskkonnakaitseks ja saare loodusesse suhtumisse puutub, siis on see pea ainus valdkond, kus meil asjad enam-vähem korras. Aga saare “rakendusliku” poolega peaks tõepoolest midagi ette võtma.

Nimelt. Hiiu saar on suviti (rõhutan: suviti) armastatud paik puhkust, rahu ja puutumatut loodust igatsevatele inimestele. Aga vähe on neid, kes kipuksid siia sügisel, talvel või varakevadadel. Ning siin tuligi mul mõte: Hiiumaast võiks saada noortesaar kolm korda aastas: sügisel, talvisel ja kevadisel koolivaheajal. Rääkimata suvisest.

Mõte on esialgne, innustust saanud sellest küllaltki rumalast kõrgkooliideest, toores ja läbimõtlemata. Koolivaheagadeks mandrinoorte siiatoomine vajaks eeskätt inimesi, kes noortega tegeleksid ja saaksid ka väärilist palka. Millegipärast ei meeldiks mulle selle (toore) idee puhul laagri vorm või muu karm organisatsioon. Esialgu, kui nn majandusbaasi veel pole, võiksid vaheajale tulevad mandrilapsed ja noored elada peredes, söögiajad aga olgu (näiteks koolisööklates) ühised. Ühised, koos kohalike noortega peaksid olema ka ettevõtmised: treeningud, matkad, tantsuõhtud jne. Alustuseks võiks proovida 5–10 (vanema klassi?) õpilasega igas valas. Kui mõte kannab, hakkab see ise ennast kasvatama.

Kui hr Saal tahab teha endale Hiiumaale töökohta, võiks ta ju selle asja vedada võtta, projekte kirjutada, riigilt huvihariduse jaoks raha nõutada, inimeste ja instantsidega suhelda jne.

Ja kui 15 noorest ükski meie saaresse lootusetult armub ning oma elu tulevikus sellega seob, on Hiiumaal natukene rohkem lootust.

15 aastaga vabadusejoovastusest ängistuse piirini

Aleksander Einseln

Mäletan selgelt joovastust 15 aastat tagasi – tantsiti, lauldi ja juubeldati. Tundsime, et nüüd on meie rahvas lõpuks vaba kurja impeeriumi ikkest. Lootused ja ootused olid suured. Kahjuks näeme me taasiseseisvuse tähistamise aastapäeval massilist rünnakut oma riigi vastu.

Oleks loomulik, kui meie riigi tähtpäeval kirjutaksid ajakirjanikud ja poliitikud

15 aasta tulemustest, meenutades nii head kui ka halba. Kuid meil räägitakse riigi sünnipäevast ainult muuseas, keskendudes peateemana riigi presidendi autoriteedi kahjustamisele ja negatiivse maine loomisele. Meedia paiskab rahva peale arvutu hulga ägedalt ründavaid, lausa mõnitavaid tellitud kirjutisi ja poliitikute ärplemist, kus kõigiti halvustatakse riigipead ja püütakse teda igati alandada. Selles totaalse vihkamise ja viha laines on kadunud elementaarne viisakus ja austus oma riigi kõrgete institutsioonide vastu, unustatud ajakirjanduse eetikakoodeksi põhitõed ning lihtne inimlikkus.

President Arnold Rüütli ründamiseks ja alandamiseks sobivad tema vastaste meelest kõikvõimalikud alatud võtted. Pressis ilmuvad riigipead ründavad ja näiliselt juba diagnoose panevad üheselt oletustele rajatud kirjutised arsti sulest, kelle arusaamad arsti kutse-eetikast ja ametivandest

kuuluvad mürgise soolapuhumise valdkonda. Tigatede poliitikute, ennasträis publitsistide ja kallutatud ajakirjanike kõrval on nüüd ka arsti elukutse esindaja kahetsusväärselt andnud oma panuse selleks, et luua ainult ühesuunalise info õhustik ning survestada praegust riigipead sedavõrd, et ta inimlik taluvus katkeks ja ta loobuks kandidideerimast teiseks ametiajaks.

Kuna president Rüütli oli väga suur roll Eesti taasiseseisvumisel, püütakse ka see tähtpäev maha vaikida. Tegu on hästi koordineeritud massilise kampaa-niaga. Kõrvuti president Rüütli tugeva mõjutamisega püütakse kallutada ka avalikku arvamust ja selle toel valijameeste hoiakuid praeguse presidendi vastu. Sest Rüütli-vastaste jõudude meelest püsib veel suur oht, et ta võidakse valimiskogus ära valida. Seda vaatamata tema ja avalikkuse palju kuid kestnud aktiivsele töötlemisele, mis algas riigipea lapselaste ja perekonna

Hariduskorralduse muutus eeldab mõtteviisi muutumist

Helmer Jõgi

Koolis direktorina töötades tule-tasin õpilastele aeg-ajalt meelde A. H. Tammsaare etteheidet kaasmaalastele, et nad ei julge unistada: "...unistada tuleb nii kaua, kuni unistused reaalsuseks muutuvad." Alljärgnevalt tahaksin pisut kommenteerida Reformierakonna haridus- ja teaduspoliitika põhiteese – unistusi, mis loodetavasti peatselt reaalsuseks saavad.

Kitsendades hariduspoliitika arutelu vaid formaalharidusele, pörkume vastuoludega, mida ei ole suudetud viimase 15 aastaga ületada. Näiteks on kõigile selge, et hea hariduse omandamise võimalused peavad olema tasakaalustatud õigluspõhimõtetega. Selle printsiibi realiseerimise võimalust näevad praktikute rühmitused, akadeemilised koolkonnad ja poliitikutud erinevalt. Kohati tundub, et juba on õpitud oma seisukohti kõrvutama, vaagima, konsensusse jõudma. Ehk kõige tõhusamalt on seda protsessi tagant tõuganud EHF. Erakondade hariduspoliitilistes dokumentides on kirjas paljuski kattuvaid põhimõtteid, peamisi haridusprobleeme on kirjelatud küll seitsme, küll viie kaupa. Samas kerkib jällegi üles mõttetu rivaliteet ja oma autorluse nõutamine. Ere näide on siin lahmiv ja tige kriitika kolmanda õppekava tegijate suunas. Nende õppekava ideestik tiirleb ümber väga olulise telje – iga laps on tähtis. Lastevaesel ajal on need mõtted väärt tähelepanu ja asjalikku arutlemist. Ometi tundus kellelegi, et see võib ohustada nende ainuõigust õppekava autorlusele.

Res Publica hariduspoliitika on ehe näide sellest, et laiaulatusliku konsensuseta haridusküsimustes läbimurret ei toimu, ükskõik kui õigetena nende autoritele enda üleskõrjatud ideed ei tundu. Paljudele need lihtsalt ei sobinud. Samas toidab mu optimismi, et on võimalik peatada süvenev rahulolematuse ja lõputu visklemine ning ebakindlus haridusküsimustes, Soome koolijuhtide 10–12 aasta tagune pessimism, kui nad ütlesid, et praktiline koolielu edeneb oluliselt kiiremini kui lõputud ja nende meelest kohati mõtetud vaidlused haridusküsimustes.

Mitte ainult rahastamismudel

Reformierakonna haridusteesid on esialgsed teesid näitamaks, et me valmistume tõsiselt parlamendivalimisteks. Valimiseelses protsessis täpsustuvad teesid konkreetsete rahanumbrite ja protsentidega, rõhutatakse erisusi teiste erakondadega, viidatakse võimalikele kokkuleppekohtadele.

Meie valimisplatvormis on kajastatud kohest lahendamist vajavad praktilised küsimused. Mitmesugused katsed

kindlustada regionaalsete koefitsientide modifitseerimise toel algklassiõpilastele kodulähedane õpe ei ole õnnestunud. Sellepärast toetame aastaid räägitud baasmaksumuse komponendi toomist rahastamismudelisse. Praegu valitsusele pakutavas mudelis on arvestatud ühe klassi õpetamise baasmaksumuseks 17 õpilase pearaha. Õpilaste vähema arvu korral makstakse lisaraha puuduvate kohtade eest. Samas ei tagane me pearaha põhimõtet, sest nagu öeldi kenasti Hiiumaa eelfoorumil: haridusel ei ole piire ees, eriti vallapiire. Lisaraha ei ole siiski universaalne arstim kõigile haigusnähtudele. Hariduse kättesaadavus ei tähenda ainult koolimaja ja õpetajaid. See tähendab eelkõige kvalifitseeritud pedagooge. Mõni aeg tagasi Põhjamaade Nõukogu korraldatud esinduslikul hariduskonverentsil arutati tõsiselt selle üle, et väike kool ei suuda tagada kvaliteeti, kannatab õpetajate kvalifikatsioon. Nii et koolide rahastamise mudelis ei ole hariduse sisuliste ja sotsiaalsete aspektide ühildamine sugugi ainult raha lisamisega lahendatav.

Ka koolist väljalanguse vähendamiseks pakub lahendusi elu ise. Euroopa riikides nähakse väljalanguse ühe peamise põhjuseks ebahühtlast ettevalmistust kooliks. Mahajäämus ja õpihuvi kadumine hakkavad tekkima juba algklassides. Sellepärast taotleme, et 6-aastaste laste eelõpetuse maksaks riik pearahapõhiselt kinni.

Teisalt rõhutame oma valimisplatvormis, et teadmispõhises ühiskonnas on kõrgharidus kesksel kohal ja kindel alus ühiskonna uuenduspotsiaalile. Samuti seostub meile uuendusvõime soosimine haridusotustuste tegemisega regionaalsel tasandil, koolide autonoomiaga, mis ergutab uuenduslikkust ja haridusprotsessis osalejate kaasamist otsustamisesse.

Täiesti uue sammuna soovib Reformierakond kehtestada riikliku ringiraha. Iga 7–18-aastase lapse kohta hakkab riik Reformierakonna plaani kohaselt maksta kohaliku omavalitsuse eelarvesse aastas 2000-kroonist pearaha, mida omavalitsus saab kasutada üksnes lapse spordi- või huvialaringis osalemise eest tasumiseks.

Algharidus kodukoha lähedal

Meie esimeses teesis võib küsimusi tekitada mõiste 'algharidus', mis on haridusseadustes määratlemata. RÕK-is räägitakse kooliastmetest. Teadjad inimesed on juba küsinud, mida Reformierakond mõistab alghariduse all ja kuidas see haakub praeguse õppekava sisemise loogikaga. Tahame, et mudel oleks võimalikult paindlik ja arvestaks konkreetseid olusid. Mõnes kohas võib kodulähedane algkool olla vaid klassidega 1–3 või 1–6 või koguni 2–5. Samas 6-klassiline algkool haakub õppekava loogikaga, aga toob kaasa raskusi, sest osa ainete õpetamiseks on vaja oskusi, millest klassiõpetajatel vajaka jääb.

Koolide sulgemise ja avamise otsuseid teeb kohalik omavalitsus või teevad omavalitsused koostöös. Tahame, et see jääks ka tulevikus nii, sest kohalik omavalitsus tunneb oma kogukonda kõige paremini.

Teise teesiga markeerib RE investeermiskomponendi järjepideva kasvatamise vajadust. See annab kohapeal võimaluse pikemalt ette vaadata, naabritega nõu pidada. Anname üht-

lasi märku, et eelmise valitsuse ajal juurutama hakatud põhimõtteid ei kavatse me muuta. Kõigil on võrdne positsioon. Samas on meie põhimõte abistada neid, kes abi vajavad.

Alushariduse riiklik rahastamine

Kolmandas teesis kajastuvad liberaalsed põhimõtted, mida tahame ellu viia, kui selleks on valija mandaat. Põhikoolist väljalangejate arvu vähendamiseks pööratakse erilist tähelepanu laste paremale ettevalmistamisele kooliks – selleks annab võimaluse alushariduse riiklik rahastamine. Õppekavade kaudu suurendatakse õpilaste valikuvabadust, soodustatakse individuaalset õpet, koduõpet ning huvihariduse sidumist formaalharidusega.

Praegu ei saa eelõpetust 10–12% eartühmast. Laste koolivalmidus on väga erinev, aga erisusi hakatakse märkama alles algkoolis. Siis on juba hilja. Tahame, et kõigil lastel oleks võimalus osaleda eelõpetuses, olgu see ettevalmistusrühm kooli juures, kodus või lasteasutuses. Koolieelse lasteasutuse seadusest tulenevalt on lapsevanema osalusmäär maksimum 20% palga alamäärast ehk 2006. a 600 krooni – see on lagi, mille KOV võib kehtestada. Praegu on enamikus KOV-ides lapsevanema osalustasu ca 20–25% aastavajadusest + toiduraha. Lapse osalemine eelõpetuses on vaja maksimaalselt eraldada pere majanduslikust toimetulekust, seepärast soosimegi alushariduse riiklikku rahastamist. Väljalanguse põhjuste jada võib muidugi veel pikalt jätkata, kuid kuni me vaidleme, mis selles on primaarne, mis teisejärguline, tekib iga aastaga juurde inimesi kes on puntras iseendaga ja probleemiks ühiskonnale. Meie nägemuses on eelõpetuse tagamine KOV-ile kohustuslik ja lapsevanemale vabatahtlik. See ei ole kuueaastaste kooli sundimine, vaid

SAMAL TEEMAL

Lauri Leesi

Reformistide hariduspoliitikast

Nimega koolmeistreid vajavad parteibossid üksnes valimiste eel. Küll on vaja lugu kirjutada, küll nendega mööda Eestimaad sõita. Siis tuleb suurmeeste kõrval lihtsalt seista, mõnikord ka midagi öelda. Miks Helmer Jõgi Reformierakonna haridusteesid augustis õpetajatele lugeda andis, seda ma ei mõista. Parlamendivalimisteni on ju oma pool aastat, presidendivalimisi ei saa aga kahekümmetuhandene õpetajate armee kuidagi mõjutada. Vannun, et minult pole suurpoliitikut lugusid veel tellinud ega mind ka maakondadesse reisile kaasa kutsutud. Küllap on vara.

Niisiis on Reformierakonnal hariduse vallas oma teesid, millele lisanud autori suur sümpaatiat kolmanda õppekava tegijate vastu, sest, nagu ta ise ütles: "Nende õppekava tiirleb ümber väga olulise telje – iga laps on tähtis." Ma ei ole kohanud õpetajat,

võimalus laste erisuste märkamiseks ja arvestamiseks juba enne kooli.

Huvihariduse sidumine formaalharidusega tähendab, et osalemist kunstiringis, spordiringis, muusikakoolis jne on võimalik arvesse võtta vastavate ainete õppimisel üldhariduskoolis. Minul on selle põhimõtte rakendamisel positiivsed kogemused. See suurendab õpilaste valikuid ja kooli avatust, vähendades samas õpilaste koormust. Ka õpilasomavalitsuste liidu pöördumine sisaldas analoogilist nõudmist. Ei väsi kordamast: kool ei ole ainult ettevalmistus eluks; kool ongi üks suur osa õpilase elust.

Neljanda teesiga rõhutatakse õpetaja, õpilase ja kooli vabaduse suurendamist. Tajun, et siin on nii mõnelegi vastukarva sõnad 'spetsialiseerumine' ja 'konkurents'.

Positiivne konkurents

Konkurents ja võrdsete võimaluste vastandamine on klassikaline probleem. Tahetakse näha, et koolidevaheline võistlus käib ainult peade/pearaha pärast. Konkurentsi heaks näiteks on minu jaoks olnud aastaid Kuressaare kahe kooli koostöö. Konkurents annab neile ajendi, et saavutada heaolu ja kindlustunne, samas ammutatakse koostööst jõudu, et muutustest oleks kasu laste õpetamisel.

Samuti on selles teesis silmas peetud eelkõige haridusmuutuste meelisvaldkonda – keskharidust. Varajane spetsialiseerumine on taunitav ja ohtlik, v.a mõned erandid. Kuid keskhariduse tasandil peaks koolidel olema võimalus ja kohustus kujundada oma tugevaid suundi, millega teistest erineda. Muidu jääbki noore ainukeseks valikukriteeriumiks riigieksamite põhjal tehtud pingerida või soov jätkata põhikooli järel oma kodukooli gümnaasiumiklassides.

Kui me "kah konkurentide" survele räägime häbelikult vastandumisest ja anname võrdsete võimaluste sildi varjus kõigile ühesugused atestaadid ning alles tööelus selgub saadud paberi kaal, on see noorte sulaselge petmine.

Õppekava temaatika väärib ja nõuab eraldi kirjutist. Nii kehtivas kui ka uuendatavas RÕK-s on IT-le

kellele iga laps tähtis pole. Iga kord, kui panen mõnele laiskvorstile hindaks "kahe", tunnen suurt ängistust. Nii on vist iga õpetajaga. Mis aga *naiivpedagoogikasse* puutub, siis selle pooldajaid on ikka ja alati olnud. Kogu Res Publica hariduspoliitika oli sellele üles ehitatud. Nii loodan, et *normaalpedagoogika* viljeleja Tõnis Lukas ei lase neil jälle laamendada kukkuda.

Aga nüüd Reformierakonna teeside juurde. Neid on neli.

Esimene – pearaha nõudest ei taganeta, sest, ma tsiteerin: "Hariduse sisuliste ja sotsiaalsete aspektide ühildamine ei ole sugugi ainult raha lisamisega lahendatav."

Teine tees – kuueaastaste laste eelõpetuse peab riik pearahaga kinni maksma. Siin tuleb küll lugejaile veidi selgitust jagada. Kui praegu vabastatakse lasteaiamaksust vaid vähekindlustatud pered, siis reformistid tahavad, et ka nende lapsed päris tasuta lasteaias käia saaksid. See on reformistide ammune unistus – makse maksta protsentuaalselt võrdsest vaestega, hüvesid aga rabada samadel alustel mis vaesedki. Aga kelle arvel siis rikastuti?

Kolmas tees on lihtsalt ilus jutt – teadmispõhises ühiskonnas on kõrgharidus kesksel kohal.

Neljas tees – riik andku omavalitsusele 2000 krooni iga lapse pealt,

ja kommunikatiivsetele oskustele jäetud marginaalne osa. Sellest ka meie tähelepanu nendele kompetentsidele. Õppeained ja nende kooli õppekavadesse võtmise valiku põhjendused on olulised haridusnõudluse kujunemisel, kuid samas ei tohi unustada peamist. Peame noorele õpetama ka seda, kuidas kooliaastate jooksul omandatu aitab tal elu paremaks muuta.

Traditsiooniliselt on kõrgharidus olnud elitaarne. Viimase 20–25 aasta jooksul on toimunud aga suured kvantitatiivsed ja sisulised muutused. Praegu õpib Euroopa kõrgkoolides kuni kaks kolmandikku kõigist kesk- ja kõrghariduse üleminekuga postmodernistlikust faasist teaduspõhisesse. Ükski riik ei suuda kanda masskõrghariduse kõiki kulusid. Praegu on Euroopa riikide kõrghariduse kulude osa SKP-st ca 1,5%. Eestis ~0,9%. Nii et kasvuruumi on palju.

Riik soosib kõrgharidust

Poliitikaüuringute keskuse Praxis läbi viidud uuring näitab, et kõrgharidusega noored leiavad kiiremini töö kui kõrghariduseta või kõrghariduse pooleli jättnud. Kõrgharidusega noorte töötasu on ka kõrgem ja kasvab kiiremini. Kõrgharidusega noortel on tööturul eelis, võrreldes kõrgharidust mitteomavate eakaaslastega. Mis saab veel paremini liberaalse maailmavaatega sobida kui indiviidile arengutingimuste loomine. Et igapähe oleks võimalus kõrgkoolis õppida, tõstetakse riigi tagatud õppelaenu summat kuni 60 000 kroonini aastas. Õppelaenu võimaldatakse ka kutsehariduse omandamiseks. Igasugust õppetootust tuleb aga maksta lähtuvalt õppeedukusest.

Seatud sihid nõuavad hariduskorralduse muutmist, mis saab toimuda koos suhtumise ja mõtteviisi muutusega. Põhjaliku ülevaate teadus- ja arendustegevusest ning poliitikast selles valdkonnas andis peaminister Andrus Ansip oma esinemises riigikogus 13. juunil. Reformierakonna haridus- ja teaduspoliitika teesid leiab erakonna kodulehelt www.reform.ee.

mis läheb õpilase spordi- või huvialaringis kasutamise eest. See pole tark rahajaotus, sest on ka selliseid, kes sporti ei tee ja huvialaringis ei osale. Pealegi pole see Eestis puhtfüüsiliselt võimalik, sest puuduvad võimalad, ujuvad ning ka ringides osalejate arv on piiratud. Pean õigemaks maksta raha ringides osalejate arvu järgi. Kolleeg Jõgi jaoks janunevad kõik lapsed teadmiste järele, aina spordivad ja külastavad kümneid ringe. Arvan, et Eesti lapsed on tublid, kuid ka meil on neid, kes nii hästi ei õpi ja millestki ei huvitu.

Lugesin Helmer Jõe artikli veel kord läbi, veendumaks, et ma mõnest teesist üle ei hüpanud. Üks lause nagu annaks, aga samas nagu ei anna ka teesi mõõtu välja. Arutage ise: "Samuti seostub meile uuendusvõime soosimine haridusotustuste tegemisega regionaalsel tasandil, koolide autonoomiaga, mis ergutab uuenduslikkust ja haridusprotsessis osalejate kaasamist otsustamisesse."

Issand kui inetu ja sisutühi lause! Lõpetuseks lühidalt: seni, kuni riigikogu eraldab rahvastulust haridusele ja teadusele üksnes 6 või 6,5%, ei muutu miski. Ja kui 1. jaanuarist hakkab koristajate palk olema 4000 krooni, on ju õpetaja palk nagu ikka poolteist koristaja palka! Kõik muud jutud ja teesid on tavaline valimiseline sõnakõlks.

President. Hea või halb. Võimuga või ilma

Jüri Adams,

EV põhiseaduse koostaja

Sõna “president” on ladina keelest: tegusõna “sedeo” on “istu-ma”, liide “prae-” aga tähendab “ees”. Niisiis “eesistuja” ehk keegi, kes juhatab koosolekut. Või ka “eesseisja”, keegi, kes astub teiste ees, juhib teisi.

Milline peab olema Eesti riigi kõrgeima ametikandja ametinimi, seda hääletati põhiseaduse assamblees 16. jaanuaril 1992. Teine võimalus oli “riigivanem”, mis oli olnud kuni 1938. a põhiseaduseni riigipea-valitsusjuhi tiitel. Hääletamisest võttis osa assamblee 34 liiget: “presidendi” poolt 16, vastu 14 ja erapooletu 4. Oletatavasti kallutas otsuse võõrsõna “president” poole peamiselt see, et nii jätkati Konstantin Pätsil alates 1938. a olnud tiitli traditsiooni.

Tiitlist olulisemad olid kaks muud põhimõttelist vaidlust. Esiteks: kas Eesti president saab olema suurema võimuta riigipea. Nagu monarhid Taanis, Rootsis, Norras, Hollandis, Belgias, Luksemburgis, Hispaanias, presidendid Saksamaal, Iirimaa, Itaalias, Soomes, Portugalis, Šveitsis, Iisraelis, uuematest riikidest näiteks Tšehhis, Poolas, Lätis, Leedus, nüüd pärast nn oranži revolutsiooni ka Ukrainas. Või siis suure võimuga nagu USA-s, Ladina-Ameerika riikides, Euroopa riikidest aga Prantsusmaal, uuematest riikidest Venemaal, Valgevenes, Armeenias, Gruusias, Aserbaidžaanis, Kasahstanis, Kõrgõzstanis, Usbekistanis, Tadžikistanis, Türkmenistanis. Selles vaidluses jäi peale arusaam, et Eesti riigikord peab presidendi küsimuses olema põhimõtteliselt samasugune nagu valdavas enamikus Euroopa riikidest.

Kolm võimalust

Maailmas on kolme tüüpi president. Üks on selline nagu meil: võimuta riigipea (see presidenditüüp on välja kujunenud kui analoog võimuta monarhia institutsioonile). Teine tüüp on USA moodi presidendid-valitsusjuhid, aga see variant on Euroopas täiesti võõras ega tulnud meil kõne allagi. Kolmas tüüp on sellised, nagu oli Konstantin Päts: president valitseb, aga teeb seda nii, et määrab igapäevase valitsemistöö juhtimiseks endale alluva peaministri. Lääne-Euroopa riikidest on tänapäeval sellise korraldusega ainult Prantsusmaa, kuid endise NSV Liidu osadest tekkinud riikides on just niisugune riigikorraldus domineerinud, sest just see kujunes kompartei kohalike juhtide võimu uues vormis säilitamise vahendiks.

Eesti ennesõjaajasse demokraatia traditsioon oli 1991–1992 õnneks kõikidest teistest suundumustest tugevam. Nüüdseks on möödunud juba

14 aastat ja igaüks näeb, et parlamentaarse korralduse valinud maad on nii majanduslikult kui ka poliitiliselt hästi edenenud, teistsuguse korralduse valinud riigid aga praeguseks vabadusi rohkem või vähem piiravad diktatuurid, enamasti ka majanduslikult kehvad, kui ei ole just mõnda hästi sisse toovat maavara, mille arvel elada.

Kui presidendi tüübi (resp. riigikorralduse tüübi) suhtes oli omal ajal jõudude vahetõrje enam-vähem selge, siis kuni põhiseaduse assamblee töö lõpuni 1992. a kevadel kestis vaidlus, mida osa poliitikuid üritab senini pida: kuidas peaks presidenti valima, kas üldrahvalikul valimisel (nagu Soomes, Iirimaa, Poolas, Portugalis, Leedus, Ukrainas) või mitte (nagu Saksamaal, Itaalias, Lätis, Tšehhis). Sellele ei ole ühest põhimõttelist vastust, nagu nähtub ka sellest, et on edukaid riike, kus valib rahvas, ja teisi, kus valib parlament või muu kogu. Ometi on minu arvates sellele küsimusele ühene ja konkreetne vastus: riigis, kus on oht, et presidendiks võidakse valida juba valitsev diktaator, diktaatoriks pürgiv kandidaat või kandidaat, kes mingil muul põhjusel presidendiks ei kõlba, ei tohiks presidenti valida rahvas otse.

Kogu maailma riigikogemus näitab, et demokraatia teesklemise, simuleerimise peamine tehniline meetod on otseste presidendivalimiste korraldamine, olgu tegemist niisuguse valimise suurema või väiksema kontrollimisega, ausa hääletamise või võltsimisega.

Eesti ohud

Meie ajaloos oli 1933. a kogemus, kus eelnenud demokraatia kokkukukkumine majanduskriisi ajal toimus Konstantin Pätsi diktaatoriks tõusmise kaudu, kuigi teda kunagi rahvale otseselt valimiseks ette ei pandud. Väga hoiatav on aga Leedu kogemus, kus 2003. a sai rahva enamuse hääletega presidendiks Rolandas Paksas, kes hakkas edendama oma tuttavate ja toetajate majandushuvisid ning kes veidi rohkem kui aasta hiljem presidendiametist tagandati. Jumal tänatud, et Leedus oli olemas presidendi tagandamise mehhanism ja ka selleks vajalik jõud.

Milles oli Soome hiljutiste presidendivalimiste erinevus Leedus 2003. a toiminuga võrreldes? Mõlemal maal, nagu meilgi, on arvesse võetavad kandidaadid erakondade üles seatud, kuid Soomes ei üritanud seekord ega ka varasematel presidendivalimistel ükski erakond seada üles ühtki kandidaati, kellele oleks saanud ette heita tema sobimatust presidendiametisse, olgu siis asjatundmatuse, kogenematus või aususe puudumise, diktaatorikalduvuste, erahuvide esindamise või põhimõttelageduse pärast.

Meil on praegu neljas presidendi valimise kampaania: esimene oli 1992. a suvel üldrahvalikul valimisel ja sügisel riigikogus, teine 1996. a augustis-septembris riigikogus ja valijameeste kogus, kolmas 2001. a augustis-septembris riigikogus ja valijameeste kogus.

2001. a kampaaniat on paljuski piinlik meenutada. Täiesti sobimatult ja asjatundmatult toimis tookord ajakirjandus, muuhulgas riigiteleviioon, mis peaks demonstreerima asjatundlikkuse ja korrektsuse näidistaset. Presidendi eelkandidaatidega korraldati

telesaadet, kus neid küsitleti ja pandi diskuteerima asjade üle, milles presidendil ei ole midagi kaasa rääkida, ja samas välditi – ehk oskamatuses? – enamikku teemasid, mis on presidendil igapäevaste töökohustuste osa. Ja see kordub tänav.

Kas keegi on kuulnud, et peale välisuhtlemise oleks juttu ka süüdimõistetutele armu andmisest, kohtunike ametisse määramisest või ohvitseridele auastmete omistamisest? Lisaks pommitati meid pidevalt nn rahva populaarsusreitingutega – justkui meie riigikorras olekski ette nähtud otsene üldrahvalik presidendivalimine.

Millised on need kogemused ja omadused, mis peaksid Eesti presidendil kandidaadil olema? Kõigepealt riigimehekogemus. Tal peaks olema riigikogu liikme kogemus, aga oleks hea, kui ta oleks olnud ka minister, veelgi parem, kui peaminister. Teiseks peaks tal olema mõne suure asutuse juhtimise kogemus. Kolmandaks: välisuhtlemise, rahvusvahelise tegevuse või diplomaatilise töö kogemus. Neljandaks: iseseisvuse taastamise eest peetud võitluse ja töö kogemus. Viieandaks: ta eluloos ei tohiks olla seiku, mida häbeneda või mida talle võidaks ette heita määral, mis kahjustab tema tööd presidendina. Kui kandidaat ei vasta mõnele nendest punktidest, peaks ta olema selle võrra kogenum mõnes teises nimetatud valdkonnas.

Vanuse poolest sobiks presidendiks kõige rohkem inimene, kes on oma avaliku tegevuse lõpuperioodis, et presidendiamet jääks tema karjääri viimaseks intensiivseks astmeks.

Tänavu on olukord presidendivalimise kampaaniaga siiski oluliselt parem kui viis aastat tagasi. Kõige meeldivam on, et võimalike kandidaatides seas pole ühtki inimest, kellelt võiks karta diktaatorikalduvusi või ohtu meie riigikorralduse stabiilsusele. Tõsi, taolist isikut ei kerkinud üles ka viis aastat tagasi, kuid ma ei julge olla kindel, et see on nii ka viie või kümne aasta pärast.

Põhiseaduses on mitu ebaõnnestunud kohta, enamikuga neist oleme õppinud hakkama saama. Presidendi valimise kord, nagu selle esitab põhiseaduse paragrahv 79, on ehk kõige silmatorkavam ebaõnnestumine, mis diskrediteerib kogu põhiseadust. Kuid see pole iseenesest põhimõttelise tähtsusega. Meie põhiseaduse üks tugevamaid külgi on riigi toimimise ühemõttelisus, et igaks riigiotsustuseks on üldiselt üksainus otsustamise koht ja protseduur. Paragrahvis 79 on aga korraga nimetatud kaks asutust, kus presidenti võidakse valida. Need on riigikogu ja valijameeste kogu. Selge see, et kui mõni poliitiline jõud arvab, et teises kogus on ta tugevam, teeb ta kõik võimaliku, et esimeses ei annaks valimine tulemust. Mõttetud on ka valimisvõrude arvu ja tingimuste piiramine, ettekirjutatud tempo on aga poliitikatööks, mille sisu on ju suhtlemine ja nõupidamine, ebainimlik.

Muuta põhiseadust

Järgmine president võiks oma nimel algtada põhiseaduse selle paragrahvi muutmise, sest selline õigus presidendil on. Kuna meil on selle paragrahvi kurvad kogemused, on tõenäoline, et põhiseaduse niisugune “mõistlikumaks tegemine” leiab parlamendis piisavalt toetust.

Ka meil võiks olla selline president nagu Lätis Vaira Vike-Freiberga. Aga esiteks: niisugune inimene peab olema olemas. Ja teiseks: meil peab olema umbes samasugune presidendi valimise kord nagu Lätis. Lätis valib presidendi parlament lihthääletena-musega.

Elame parimas riigis

Mailis Reps,

haridus- ja teadusminister

Neile, kes arvavad, et nad sellist Eestit küll ei tahtnud, võib üsna julgelt öelda – see on seni kõige parem Eesti riik, mis kunagi olnud. 15 aastat taastatud iseseisvust ja 100 aastat eestikeelset keskharidust sunnivad samas küsima, kas Eestis on kunagi paremini elatud ja kas selle maa haridus on olnud mingil muul ajal etemas olukorras.

Pärast teist stardipauku 1991. a augustis on Eesti rahvas võrratult paremas seisus kui 15 aastat pärast Pätsi, Koniku ja Vilmsi esitatud iseseisvusmanifesti. Tollased põhilised valukohad pakitsevad täna märksa vähem ja olemasolevad puudused on hea tahte korral kõrvaldatavad.

Kultuurišokk minevikust

Kui saaksime hüpata ajamasinale ja sõita tagasi 1930. aastatesse, äsja juubelil tähistanud Eesti Vabariiki, elaksime ilmselt üle paraja kultuurišoki. Ilmselt tunneksime end üpris kummastavalt vabariigis, kus koolidirektoreid võis vallandada, kui nad käisid õpilastega ekskursioonil, sark pükste peal. Just nii aga ühe Petseri koolidirektoriga kord tehti (vt Veiderma, Elu hariduse radadel, 2000). Kindlasti tekitas võõristust, kui õpetajate täienduskoolitusel viidaks läbi rividrilli ja pedagoogid marsiksid kuuehõlmade lehvides väeosade territooriumil. Aga just sellised nägid välja pedagoogide kursused 1930. aastate teisel poolel. Ilmselt mõjuku sensatsiooniliselt, kui mõni kolonel pandaks haridusministeeriumi juhtima, too võtaks veel ühe koloneli noorsootöö osakonna juhiks ja kannaks ka ministrina kaitseväge vormi. Just nii käitus haridusminister Aleksander Jaakson (vt Raud, Eesti kool aegade voolus, 1965).

Oma 15. sünnipäevaks 1933. aastal oli “täieline Eesti Vabariik” majanduslikult sügavas kriisis, sisepoliitiliselt skisofreeniline ja välispoliitiliselt üha selgemasse isolatsiooni vajumas. Kui täna elab Eesti majandusbuumis, nautides kümneprotsendist majanduskasvu, siis aastail 1932–1933 võttis valitsus vastu drakoonilisi seadusi riigi kulude kärpimiseks keset ülemaailmset majanduskriisi. Perekondades, kus mõlemad kaasad olid riigi palgal, pidi üks valituse otsuse kohaselt ameti maha panema. 1932. aasta Los Angelese olümpiamängudele minekuks ei andnud kriisiga maadlev valitsus sportlastele mingit tuge ja nii läksidki sinna vaid need eestlased, kes elasid Ameerikas. Tõsi, arusaam olümpia tähtsusest võis tollal olla teistsugune, sest nagu öeldakse – minevik on üks teine maa.

Rahulolematus iseendaga

15 eluaasta järel valmistus “täieline vabariik” ütlema hüvasti demokraatiale. 1933. aastal oli ametis kolm valitsust,

aasta varem koguni neli. Konstantin Pätsi autoritarismist on palju juttu olnud, kuid tolle aasta augustis oli hoopis riigivanem Jaan Tõnisson see, kes kehtestas kaitseseisukorra, sulges ridamisi poliitilisi ühendusi ja seadis sisse ajakirjanduse eeltsensuuri.

Tõenäoliselt ületaks igasuguse ühiskonna vastuvõtuvõime, kui mõni erakond tekitaks oma osaliselt relvastatud salgad, kes vajadusel “korda hoiaksid”. See kõik ei tähenda, et Eesti riik oleks kujutanud endast omas ajas midagi väga eriskummalist – ka tollane maailm elas ja mõtles teistmoodi. Eriti iseäralikult elati ja mõeldi tollal Venemaal ja Saksamaal ning nendega võrreldes oli Eesti tollane elu praegustele arusaamadele kindlasti lähemal.

Oleme praegu NATO ja Euroopa Liidu täisliikmetena märgatavalt julgemas seisus, kui olid meie esivanemad samasuguse tähtpäeva künnisel. Euroopas ei ole riike, mis suudaksid ja tahaksid oluliselt kehtivat olukorda kõigutada, ja rahvusvaheline koostöö põhineb märksa suuremal usaldusel kui tollal. 1933. aastal aga hakkas ring Eesti ümber koomale tõmbuma ja oht iseseisvuse eeldustele kasvas pidevalt. Saksamaal tuli samal aastal võimule Adolf Hitler ning polnud kedaagi, kes oleks teda otsustavalt pidurdanud. Umbes samal ajal koondus Moskvas võim üha kindlamini Stalini kätte ja ühtlasi aktiveerus tunduvalt Nõukogude Liidu välispoliitika.

Mõned asjad on ka praegu üsna samamoodi kui muiste. 1930. aastatel suutis õpetajaskond omavahel tülli pöörata, nii et keskkooliõpetajad enam algkooliõpetajatega läbi ei saanud. Ka praegu ei kipu õpetajate ühendused omavahel suhtlema. Kutsehariduse tunnustamisega oli häda tollal ja on ka nüüd. Üks selleaegne haridusminister nimetas kutsekoole koguni põlglikult “hobuseruunamise gümnaasiumideks”. Kooliuuendaja Johannes Käis sõdis konservatiivsete ringkondadega, soovides koolis õpetada “ennekõike inimest, mitte ainet”, samas kui ülejäänud kahtlesid, kas ta sel juhul üldse midagi õpetab. Tuttav jutt ka tänaste õppekavade puhul.

Minevikku kaotatud eelised

Esineb ka asju, mille suhtes me toonastele aegadele kindlasti alla jääme. Üks neist on õpetajatöö maine. Toona oli õpetajaameti järele suur nõudlus – seda hoolimata õpetaja suurest töökoormusest, mida kasvatas veelgi poolkohustuslik seltsitegevus. Õpetajaks tahteti saada, palka peeti suhteliselt heaks ja nõrgematest koolimeistritest võis vabaneda, kartmata, et koht tühjaks jääb. Raske uskuda, et selline maaelu nagu tollal taastatakse. Kuritegevuse surumine tollasele tasemele tänases anonüümses linnaühiskonnas oleks Heraklese mõõtu vägitükk.

Kuid plussid-miinusd kokku lüües võib siiski öelda – tänane Eesti riik on vaatamata puudustele parem kui kunagi varem. Vähemasti ei pea tänased noored loobuma keskharidusest oma vendade kasuks, nagu tollal kahjuks sageli juhtus. Rahvas oli edasipüüdlik, kuid võimalused olid siiski napid. Kuid tollase aja kuldsus seisnes tema esmakordsuses – talupojarahvast sai täisverd kultuurirahvas, ja seda ülimalt lühikese aja jookul. Meie pragune tase peabki parem olema, et mitte tühistada oma eelkäijate tööd.

"Õpetaja, ära mine koolist ära!"

Sirje Tohver

**Kaksteist aastat tagasi juhuse tah-
tel Gustav Adolffi Gümnaasiumis
oma õpetajateed alustanud
Juta-Tiia Mägi pälvis tänavu kõrge
autasu, esimese klassi Põhjatähe
ordeni. Sellega tunnustas Rootsi
riik teda kui suurepärase õpetajat
ja rootsi keele õpetamise eestve-
dajat Eestis.**

**Gustav Adolffi Gümnaasium alustas
1990. aastal rootsi keele õpetamist.
Mis teid rootsi keele juurde tõi?**

"Rootsi keele kursusele minnes ei osanud ma arvata, et minust saab rootsi keele õpetaja ja et ma pere kõrvalt veel kõrgkooli lõpetan. GAG-i sattumine oli suur juhus. Kool vajas 1994. aastal üheks õppeaastaks asendusõpetajat ja minu rootsi keele õpetaja soovitas mind. Pedagoogilist kõrgharidust mul ei olnud. Tundsin end algul väga ebakindlalt. Üks õpilastest oli elanud Rootsis ja valdas keelt vabalt. Pidin kohutavalt tööd tegema, tunde ette valmistades kõik viimseni läbi mõtlema, et õpilaste küsimusi ennetada. Kindlustunne tuli alles pärast viiendat tööaastat.

Õpetaja, keda asendasin, ei tulnudki tagasi. Kevadel lõpupeol ütles üks õpilane mulle: "Juta, ära mine koolist ära, sinusugused võiksid siia kauemaks jääda." See läks mulle südamesse. Otsustasin jätkata ja kõrgkooli minna. Pedagoogikaülikooli astusin koos oma õpilastega, varjates nõukogudeaegset muusikakeskkooli lõpu-diplomit ja põdedes, et olen teistega võrreldes nii vana."

**Kuidas õnnestus ühitada tööd ja
õppimist päevaõppes?**

"Mul ei olnud muud võimalust, rootsi keelt sai ainult statsionaaris õppida. See oli ränkaskas aeg. Mingit hinnaalandust mulle ei tehtud. Jooksin vabade tundide ajal loengutesse ja sealt kooli tagasi. Õhtuti õpetasin keelefirmades rootsi keelt.

Tihti olid mul eksamipäevalgi tunnid. Mäletan legendaarse Lembit Andreseni eksamit. Jagasin tunni lõpus oma konspektid õpilastele laiali ja palusin neil endalt aastaarve küsida. Kui kell helises, tormasin trammi peale. See eksam läks hästi. Aga lõputöö tegemise ajal tundsin küll, et enam ei jaksa. Käisin ringi, näost hall, ja olin valmis alla andma. Direktor Ain Siimann sai aru, et lood on halvavad, käskis mul puhkust võtta ja töö valmis kirjutada."

**Mis aastatega rootsi keele õpetami-
s muutunud on?**

"Kõige suurem muutus on see, et koolis ei ole enam Rootsist tulnud õpetajaid. Viis-kuus aastat oli minu kõrval rootsi kolleeg, kellega sain keelt praktiseerida. Kui Rootsi Instituut enam rootslasest õpetajat kooli ei saanud, mõtlesid õpilased, et rootsi keele õpetamise tase langeb. Tegelikult see nii pole. Olen küllaltki karm õpetaja. Õpilased on harjunud, et räägin nendega tunnis ainult rootsi keelt. Usun, et oskan mõnd asja rootslasest õpetajast paremini selgitada. Klassis on televiisor, vaatame rootsi telesaateid ja filme. Õpime Rootsi õpikute järgi. Eestis välja antud õpikud meile ei sobi. Tahame kiiresti kaugele jõuda."

**Teil on palju kohustusi. Olete
üleriigilise rootsi keele ainenõu-
kogu esimees, "Koolielu" portaa-
li aineekspert, Eesti Rootsi Keele
Õpetajate Seltsi esimees.**

"Ainenõukogu esimeheks sain rootsi keele õpetajate soovitusel juba 1996. aastal. Üks kolleeg pahandas, mis mul

Õpetaja Jutta-Tiia Mägi leiab, et orden kohustab teda oma tööd veel paremini tegema.

RAIVO JUURAKU foto

arus on, lähen koordineerima diplomaaritud õpetajate tööd, endal pole kõrgharidustki.

Rootsi Keele Õpetajate Seltsi järele oli suur vajadus. Et minu koor-mus oli väga suur, otsisin paar aastat inimest, kes selle asutaks. Lõpuks ei jäänud muud üle, kui teha selts koos mõttekaaslastega 2003. aastal ise ära. Põhiülesanne on koguda kokku kõik rootsi keele õpetajad ja teadvustada neile, et nad ei ole üksi. Meie andmetel õppis eelmisel õppeaastal 20 koolis eri tasemel rootsi keelt 771 gümnaasiumi-ja 245 põhikooliõpilast. Ligilähedasel sama palju kui soome keele õppijaid.

Olen korraldanud õppepäevi Tartu Ülikoolis. Edaspidi tahaks rohkem tähelepanu pöörata rootsi keele õpetamise metoodikale. Tänu headele toetajatele oleme käinud tutvumas Helsingi kõrgkoolidega, külastanud Rootsi teatrit, sõitnud Ruhnu saarele."

Mis muret teeb?

"Rootsi keele õpetamise vaikne, märkamatu hääbumine. GAG-is ja Noarootsi Gümnaasiumis õpetatakse rootsi keelt kõrgel tasemel, aga edasiõppimisvõimalused Eestis on väga väikesed. Tallinna Ülikoolist on rootsi keel põhierialana kadunud. 3+2-süsteem on muutunud pärssivaks ka Tartus. Rootsi filoloogide võetakse vastu üle kolme aasta, mis tähendab, et tudengeid on vähe, õppejõududel väike koormus. Neid, kes Rootsi õppi-ma lähevad, pole kuigi palju. Kuid

algab rootsi keele õpe 10. klassis – vabalt rääkima, lugema, kirjutama. Ka hääldus pole ületamatu raskus."

**Mis teid rootsi keele juures
võlub?**

"Ükskõik millise keele õppimine avab täiesti uue maailma. Minu jaoks ei tähenda Rootsi kuningat, kunin-gannat ja Pipi Pikksukka. Rootsi kir-janduse, filmide ja inimestega lähe-malt tutvudes avaneb rootslase tõeline olemus, mis pealtnäha välja ei pais-ta. Rootslased on meile lähedased ja samas ka erinevad. Nii uskumatu kui see ka pole – eestlased ja soomlased on palju spontaansemad, muutustele altimad. Rootslased armastavad koos-olekuid, tavatsevad enne, kui midagi ette võtavad, pikalt arutada.

Rootslastelt olen õppinud positiiv-sust. Rootslane tuleb ja naeratab, ütleb midagi head. Kiidab isegi siis, kui sa midagi erilist pole korda saatnud."

**Põhjatähe orden on väga suur
tunnustus.**

"See oli mulle šokk. Pole ju tavaline, et igapäevatöö eest orden antakse. Tunnustus teeb rõõmu, aga suurendab ka vastutuskooormat. Kui ma seni tegin vabatahtlikku tööd tegemisrõõmust, siis nüüd on mul kohustus seda jätkata. Ja veel paremini teha."

Mis teeb õpetaja elu keeruliseks?

"Tohtu paberimajandus. Kohati tundub, et kuskil kõrgemal pool püütakse õpetajate elu võimalikult keeru-liseks või vähemalt väga närviliseks teha. Karavan liigub edasi, aga kui kaua ja mis hinnaga. Õpetajalt nõu-takse üha enam. Kui tõesti täht-tähelt kõiki direktiive järgida, siis õpetami-seks aega ei jäägi. Noortega töötada on suur rõõm, aga kohati on tunne, et seda rõõmu tahetakse ära rikkuda. Mis te olete nii rõõmsad ja õnnelikud! Mis missioonitunne? Paberid tuleb täita, tööd tuleb teha. Absurdsed olukor-d. Nagu õpetamine ei olekski töö.

Paljud õpetajad on immuunseks muutunud. See on kaitserefleks. Aga nad võiksid kõvemat häält teha ja ülevaalt poolt tulevatele lollustele roh-kem vastu astuda. See puudutab Eesti ühiskonda laiemalt. Arukate inimeste hää ei kosta või ei võeta seda arvesse. Elu käib teiste reeglite järgi.

Mulle meeldivad mõistlikud uuen-dused."

**Toetate Eestimaa Looduse Fondi,
käisite suvel metsa kustutamasi.
Mis ärgitab seda tegema?**

"Mure Eesti tuleviku, sh looduse pärast. Et mu tööd-tegemised on kõik linnaga seotud, andsin ELF-i toetades lihtsalt oma tagasihoidliku panuse. Metsa kustutama sattusin tänu õnne-likule juhusele. Õhtul kooli kodulehe avanud, sain teada, et järgmisel päeval

minnakse Kurtnasse. Õpilastega koos tuld kustutada oli vapustav elamus. Olime kõik tahmast mustad ja väsinud, piir õpilase ja õpetaja vahel kadus. See, et lapsed olid nii tublid ja heas mõttes patriootlikud, ise seda teadmata, oli väga positiivne kogemus.

Raske oli küll. Kohati tekkis jõuetu-se tunne. Valad maha ei tea kui palju kuupmeetreid vett, aga turba all olev põlevkivi tossab edasi või lööb äsja kustutatud koht taas lõkkele.

Selline kogemus kulub igale inime-sele ära, kes loodusest vähegi hoolib, aga veelgi enam neile, kes ei hooli."

**Õppisite Tallinna Muusikakesk-
koolis altviulit. Milline koht on
muusikal teie elus praegu?**

"Jäänud on armastus muusika vastu. Käin kontserdil, kuulan hea meelega klassikalist muusikat ja džäs-si. Diletantismist ma hästi ei arva ja kodus viulit ei mängi. See ei takis-ta mind klaverit klamberdamast, kui valmistume koolis traditsiooniliseks luciapäevaks. Siis õpetan ise laste-le laulud selgeks. Möödunud aastal õppisime isegi kolmehäälsed laule. Sündis selline ime, et laulsid lapsed, kes kunagi kooris laulnud polnud."

**Teie tõlgitud luulet on avalda-
tud kahes kogumikus. Milline on
teie suhe luulega?**

"Ma ei ole oma elus ühtki luuletust kirjutanud. Küll on luule minu jaoks midagi väga erilist. Mõtte ja tunde kontsentratsioon, olulise väljendami-ne väheste sõnadega.

Tõlkima hakkasin ülikoolis. Olen tõlkinud luulet kaheks Põhjamaade luulefestivaliks. Minu Catharina Gripenbergi ja Jila Mossaedi tõlked on avaldatud kogumikes "Teisele poole sinist" (2004) ja "Kiirus vaikuse sees" (2006). Luulet tõlkida meeldib mulle sellepärast, et saab kaua nokitseda. Ühe sõnaga paar päeva ringi käia ja mõelda, missugune eestikeelne vaste sobib kõige paremini. Kui kunagi pen-sionile jään, tahaksin ka proosat tõlki-da, alles siis on mul selleks aega."

Mis on suvine meelistegevus?

"Olla maakodus näppupidi mul-las. Kasvatan lilli ja natuke juurvilju. Mulle meeldib seemned mulda panna ja käia hommikuti vaatamas, kuidas nad tärkavad. Linnainimesena naudin maal rahu ja vaikust, linde, kes vara-hommikul murul vabalt ringi hüp-pavad ega tee mind märkamagi, kui liikumatult istun."

Mis lapsed teevad?

"Mul on kolm poega – kõik GAG-i poisid. Kaks on gümnaasiumi juba lõpetanud, noorim läheb 11. klassi. Kõige vanem poeg alles otsib õiget eriala, keskmine poeg õpib Tartu Ülikoolis taani keelt."

LIINA KÜMNİK,

Rootsi Suursaatkonna info- ja kultuurisekretär:

"Juta on emotsionaalne, töökas, kohusetundlik, nõudlik, põhimõttekindel, usaldusväärne, stiilne, mõnikord üleemeelik, head nalja armastav, musikaalne. Töökuse näiteks Juta tüüpi-line nädalavahetus: näidata giidina Rootsi turismigruppidele Tallinna ja tutvustada neile Eesti ajalugu, jõuda maakodu aeda korraldama, ajada Rootsi Keele Õpetajate Seltsi seminari või väljasõidu asju, kirjutada artikkel rootsi keele õpetamise seisust mõnele Rootsi või Soome väljaandele, juua tass kohvi sõpradega, käia mõnel heal kontserdil või teatris, lõpetada luu-letõlge. Ning tähelepanu jätkub muidugi ka pereliikmetele.

Juta suurim saavutus on see, et igast GAG-i rootsi keele klas-sist saab hulk noori külge Põhjamaade pisiku, aga ka üldise tugeva kultuuritausta. Mitmed neist jätkavad haridusteed kas Eestis põhjamaade keeli õppides või Rootsi ülikoolides mingil muul erialal. Juta käe alt tulnud tublisid rootsi keele oskajaid kohtab paljudel elualadel, eriti välissuhtlusega seotud ame-tites. Suur saavutus on ka Juta eestvedamisel sündinud Eesti Rootsi Keele Õpetajate Selts, kuhu tal on õnnestunud koonda-ta toredaid inimesi ja tekitada mõnus sõpruskond.

Üks näide Juta põhjalikkusest. Teel Kuressaarde Kaali trahteri juures kohvipausi tehes saabub Juta väliterrassile, lisaks kohvitassile näpus ka ankeedid. Selgub, et trahteris töötav neiu kogub oma lõputöö jaoks turistide muljeid

Kaali külastuskeskusest. Juta süveneb mahukasse küsimus-tikku, tutvub väga hoolikalt ümbruskonna ja kraatriga, et tudengineule põhjalikud vastused anda. Kahtlane, et kuigi paljud teised külastajad ülesannet nii tõsiselt võtavad."

TOOMAS LAPP,
TÜ doktorant

"Juta on tõeline n-õ aatemees. Ühest küljest on ta selline Wikmani kooli tüüpi õpetaja, kes väärtustab seda, et õpilased oskaksid peast Eesti hümnit ja osaleksid vabariigi aastapäeval vabatahtlikult lipuheiskamistseremonial. Teisest küljest käib ta metsa kustutamasi, toetab Eestimaa Looduse Fondi ja võtab osa Looduse Omnibussi retkedest. Võõrfiloloogina on ta veendunud, et mõne teise kultuuri ja maa mõistmise võti peitub omaenese kultuuri ja maa tundmises ja austamises.

Seik tänavalt. Jutta juurde tuleb Gustav Adolffi Gümnaasiumi vilistlane ja ütleb: "Juta, sul oli omal ajal õigus – ooper on väga kihvt."

Juta on äärmiselt nakatav vestluskaaslane, kellega võib pikalt arutada nii vikati luiskamise tehnikate kui ka modern-se luule kontseptuaalse eesmärgi üle.

Eesti Rootsi Keele Õpetajate Seltsi juhatuses Jutaga koos-tööd tehes väärtustan kõrgelt Jutta kui juhatuse esimehe või-met teha kiirelt ratsionaalseid otsuseid. Kindlasti ka seda, et ta on üks meheks kasvatanud kolm tublit poega."

HEAD UUT AASTAT!

Taas on algamas õpetajate jaoks teguderohe aeg. Augustikuu lõpupäevad tuletavad meelde, et on viimane aeg end töövalmis seada. Nädalaid kestnud puhkusega on suudetud end kas vähem või rohkem „laadida”. Ollakse valmis avaakordiks. Jääb vaid küsimus: kuidas säilitada head teotahet kevadeni? Kuidas saaks pedagoogilis-kasvatustlik tegevus toimuda viisil, mis ei aita mitte ainult kogu järgmise õppeaasta vastu pidada, vaid loob motivatsiooni jätkamaks õpetajana ühiskondlike tõmbetuulte keerises ja pidevas turbulentsis ka järgmisel ja ülejäärgmisel aastal.

Taas on päevakorda kerkimas kevadel kooliuste taha jäänud küsimused, mis võivad pärssida innukust juba enne, kui töö alata saab. Millised mõjud on õppekavasse sisse viidud muudatustel, kas uued õpikud-töövihikud on asjakohased, jms? Eelhäälestus on aga alati võtmeteguriks ükskõik missuguse tegevuse juures.

Meile meeldib mõelda, et see, mida me teeme, on vajalik. Meile meeldib ka see, kui meist peetakse lugu. Mis aitaks õpetajal säilitada lugupidamist enda ja oma töö vastu? Ajakirjanduses periooditi tekkivas diskussioonis annab pahatihti tooni just negatiivne suhtumine. Et arutelud tekivad tavaliselt ikka siis, kui midagi on halvasti, siis on kriitikatulv mõistetav. Paraku seda, mis valesti ja vajaks muutmist, ühiskonnast juba leiab. Noorteprob-

leemide korral liigub pilk ikka kooli suunas. Mõistetav, sest see on koht, kus toimub noorte ettevalmistamine iseseisvaks eluks. Aristoteles on öelnud, et igasuguse kunsti, sealhulgas kasvatuskunsti eesmärgiks on täiendada seda, mis on looduse poolt vajaka jäänud. Võib seega eeldada, et probleemid laste ja noortega on paratamatud ka tulevikus. Ja nagu karta on, erineb kritiseerijate seisukoht õpetajate omast.

Sellises „niikuiini öeldakse”-situatsioonis on üheks tasakaalu säilitamise võimaluseks muuta oma suhtumist kriitikasse. Kasuks tuleb õigustatud kriitikale reageerimine ning enda vastutusvaldkonna piiride tunnetamine. Mitte kõik sündmused pole kontrollitavad. Õpetaja ei saa lahendada kõiki küsimusi, isegi kui ta seda väga tahaks. Olgu ajendiks siis empaatia, riivatud õiglus- või süütunne. Realistlik maailmapilt ei näita meile meid endid kõikvõimsatena, kuid võib avada silmad isikliku initsiatiivi rolli osas meie igapäevaelus. Subjektiivsed hinnangud, ootused jms, mis mõjutavad enesetunnet ja teotahet, on muudetavad, kuid nõuavad samas inimeselt pingutust.

Teinekord oleks tark vaadata ka väljaõeldud sõnade taha ning näha sündmusi teisest vaatenurgast. Kuigi küsimused stiilis „miks te koolis midagi ette ei võta?” esitatakse etteheitval toonil, on nendes lisaks murele ka ootus, et õpetajaskond

SUUDAB probleeme lahendada. See on pöördumine nende suunas, kellele on usaldatud oma laste kasvatamine ja tulevikuks ettevalmistamine. See on lootus, et kui meie ei oska, siis õpetajad ikka. Enda rolli tähtsust ühiskonnas ei tohiks õpetajad unustada ega alahinnata.

Otsene kokkupuude õpilastega, seega ka vahetu mudelite ettenäitamine noortele, seab kõrged nõudmised õpetajate endi käitumisele ja

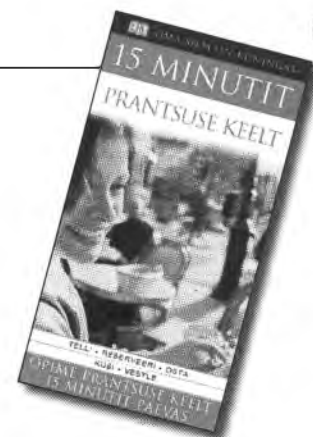
suhtumiste väljendamiselle. Ka eelostatud õpetamisstiili taga on väärtushinnangud, mida õpilased selgelt aduvad. Teada on, et ära ei õpita mitte ainult seda, mida õpetatakse. Lisaks liitumise-lahutamisele võetakse tihti üle ka suhtumine ainesse. Kas pole ergutav mõelda, et olete eeskujud? Õpetajatel on võimalus olla eeskujuks ka siis, kui tööpäev läbi. Pole üllatav suhtumine, et „ise on õpetaja, aga kuidas mõtles, tegi, ütles, riietus jne”. Ja seda vabal ajal väljaspool kooli territooriumi. Väsitav ja ebaõiglane? Aga võib-olla on inimestes säilinud soov kellestki lugu pidada?

Kui inimene armastab oma tööd, on ta õnnelik inimene. Kui sellele liita toetavad inimsuhted, võib teda pidada väga õnnelikuks. Rahulolu põhjustajast sõltumata levib õnnetunne ühest tegevusvaldkonnast teise ning aitab pehendada kogevatat ebaõnne. Pole ka võimatu, et just klassi ette jõudes ununeb õpetajal see, mis võiks elus paremini olla. Miks mitte ei võiks õpetajatöö aidata saavutada elus tasakaalu?

Head õpetajad, julget katsetamist ning õpetajatöö uute positiivsete külgede avastamist ka sel õppeaastal! Väsitavatel päevadel, kui tuleb end maksimaalselt pingutada, mõelge enne, kui annate endast tööpoolest kõik – häid õpetajaid vajame ka tulevikus!

KATRIN KULLASEPP

Tallinna Ülikool,
psühholoogia osakond, õppejõud,
perekonnaõpetuse õpiku autor

KEEL SUHU 15 MINUTIGA!

Sarja „Oma silm on kuningas” kuuluvad raamatud on õpikud, mis aitavad keeli õppida kiiresti ja vähese vaevaga. Hetkel on trükist ilmunud inglise, itaalia ja prantsuse keele õpik. Üsna pea on nendele lisandumas hispaania ja saksa keele õpik. Tegelikult ei olegi tegemist päris õpikutega, vaid kombinatsiooniga keeleõpikust, vestmikust, sõnastikust ja mõnel määral ka reisijuhist. Kõik see on osavalt põimitud kompaktses tervikuks ja täiendatud paljude fotodega.

Raamatud on mõeldud inimestele, kes keelt üldse ei valda või tunnevad end suhtlemisel ebakindlalt, ja seepärast on kogu materjal õpikutes antud lihtsustatult. Ära on toodud eelkõige see, mida võib nimetada suhtluskeeleks ehk siis see osa keelest, mida eestlane vajab, et võõrkeelses keskkonnas end väljendada. Õpikud on sobivaks stardipakuks ka neile, kes hiljem soovivad keeleõppes argipäevasuhtlemisest kaugemale minna.

Raamatu põhiosa on jagatud kaheistkümneks temaatiliseks peatükiks ehk õppenädalaks, mis omakorda koosnevad viiest 15-minutisest õppetunnist, millest üks on kordamine. Raamatu lõpus olevast kahe-suunalisest sõnastikust on eraldi välja toodud vastava maa kulinaarne sõnavara. Kuigi teemadering on lai, on selles lihtne näha süsteemi, sest õppetunnid arenevad kergemalt raskemale ning raskemad õppetükid sisaldavad viiteid ja tagasivaateid eelmistele tundidele, eesmärgiga korrata õpitut materjali ja osata seda erinevates kontekstides kasutada. Antud on kõikide sõnade eestikeelsed vasted ja hääldusjuhendid. Iga õppetund koosneb mitmest erinevast rubriigist, mis lisaks keeleoskuse arendamisele varustavad lugejat teadmistega huviorbiidis oleva maa ja rahva kultuurist ning elukorraldusest.

15 minuti keeleõpiku teeb raskesti asendatavaks tema kompaktsus, lihtsus, kaasaegsus – väikeseformaadilise raamatu 160 leheküljel oleva materjali omandamiseks ei ole vaja midagi muud kui vaid 15 minutit teie päevast – ei keeleõpetajat, suuri ja raskeid sõnastikke ega lisamaterjale. Väike raamat ja 15 minutit teie päevast.

Head õpetajad!

Kirjastus Koolibri kingib
Mulli ja Palli raamatud

- kolm Mulli ja Palli aabitsat
- ühe alglugemiku
- „Kevad” ja „Sügis” sarjast „Esimene kooliraamat”

nendele **Lugemispesadele**, kes alustavad oma klassi või lasteaiaühmaga õppetööd kirjastuse Koolibri
1. klassi õppekomplektiga või lasteaia õppekomplektiga „**Valmistume kooliks**”

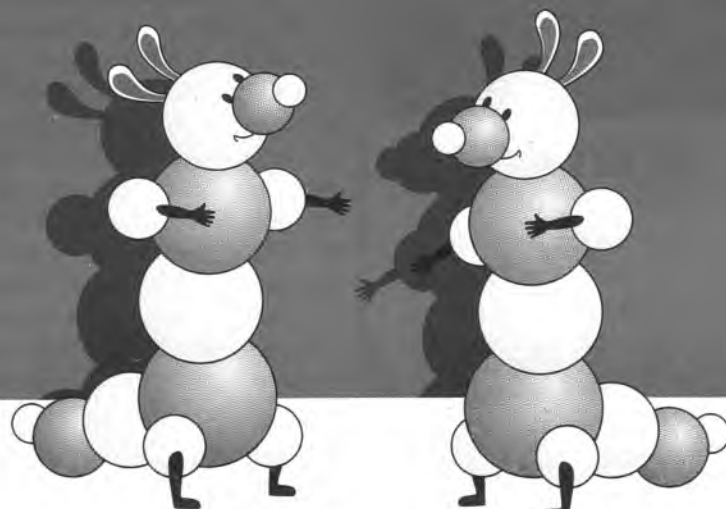
1. klassi õppekomplekt

kood 3599
komplekti hind 611.-

Pilvi Kula lasteaia-aabits ja töövihikud „Valmistume kooliks”

kood 4363
komplekti hind 210.-

Tellimusi ootame e-posti aadressile
myyk@koolibri.ee
kuni 1. novembrini 2006.
Lugemispesadesse toimetame
Mulli ja Palli raamatud
kahe nädala jooksul tellimuse
vastuvõtmise päevast.

2006

1
Gerhard Staguhr
Mis? Miks? Kuidas?

2
Sirje Roomet
Kihnu Virve laulud

3
Pressi ja ehita.
Ehita vormel

4
Eino Muidugi
Lõbus pere ütleb tere

5
Clara Suetens,
Sandrine Lambert
Kaspar ei taha koristada

6
Anne Hooper
Väike seksiraamat

7
Autod ja traktorid

8
Robert Winston
Mis teeb minust minu?

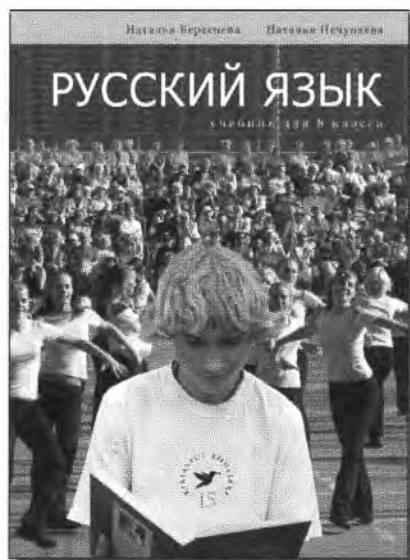
9
1001 küsimust ja vastust

10
Kuidas koer hundiga sõdis

ЧТО НОВОГО ДЛЯ РУССКОЙ ШКОЛЫ

Н. Береснева и Н. Нечунаева
**УЧЕБНИК ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ
ДЛЯ 8 КЛАССА**
Рабочая тетрадь по русскому языку
для 8 класса, ч. 1, 2

Новый комплект является логическим продолжением комплекта для 7 класса.

Сохранен привычный для учеников принцип построения учебника. Работа начинается с повторения и обобщения изученного материала, затем следует основной курс. Рубрика «**Запомните!**» акцентирует внимание на наиболее важных аспектах, в рубрике «**Возьмите на заметку!**» дается дополнительная теоретическая информация. В каждой теме даются задания на повторение изученного. Рубрики «**По страницам словаря**» и «**Это интересно!**» содержат материал, разъясняющий непонятную лексику, дающий толкование лингвистических понятий.

Под рубрикой «**Задача для любознательных!**» предлагаются занимательные задания, требующие творческого подхода. В текстах и упражнениях разного уровня

сложности учтены трудные случаи орфографии и пунктуации.

В учебнике представлены тексты различной стилистической направленности и жанров, сопровождающиеся разнообразными заданиями, причем многие из заданий имеют комбинированный характер. Тексты адаптированы с учетом возрастных особенностей. Они подобраны так, чтобы воспитать в ребенке добрые чувства, сформировать нравственного гражданина, с уважением относящегося к языку, культуре и истории русского народа. Авторы стремятся привить интерес к изучению родного края, к осмыслению ценности того, что нас окружает. Критериями отбора текстов являются информативность, культурологическая значимость, воспитательный характер, актуальность. Все это обеспечивает выход в спонтанную речь, развивает способность

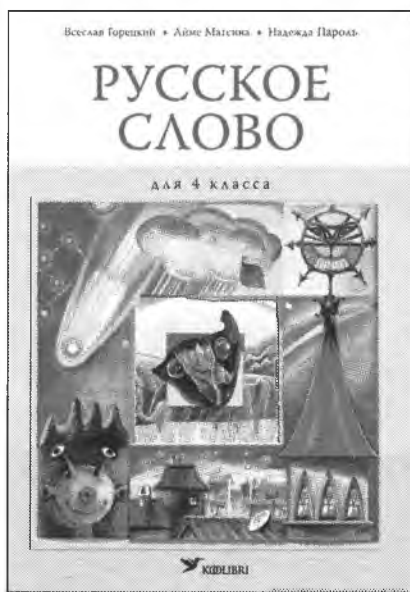
учеников логически мыслить, рассуждать на предлагаемые темы.

Самое сложное для современных детей – это создание собственных тестов. В учебнике предлагаются разные виды работ, конечная цель которых – научить учащихся писать сочинения-рассуждения. Предлагаемые темы сочинений заставляют учеников задуматься о современных проблемах, о месте человека в мире, о значении образования и о многом другом.

В учебник входит также Приложение с образцами различных видов разбора и словари.

Рецензенты
И. АУЖНОВА
учитель русского языка и литературы Таллиннской гуманитарной гимназии
С. ЕВСТРАТОВА
доцент кафедры русского языка Тартуского университета

В. Горецкий, А. Матсина, Н. Пароль
РУССКОЕ СЛОВО
Учебник-хрестоматия для 4 класса.

Очередная часть знакомого в нашей школе издания – книги для чтения «Русское слово» – носит в нынешнем году новый подзаголовок: учебник-хрестоматия. Объясняется это тем, что главная задача, стоящая перед учащимися на уроках литературы в 4 классе, – это научиться читать осмысленно.

В учебнике объединены тексты, относящиеся к различным эпохам, созданные в разных странах. Основной массив составили, естественно, произведения русских писателей. Тематических разделов всего 5 («**Чудесный мир природы**», «**Весёлые и не весёлые истории детей**», «**Как ты жил, мой ровесник?**», «**Игра воображения**», «**Мир чудес в литературе**»), однако произведения каждого подобного «блока» составляют в определенной степени единое целое.

В текстах изображается самая разная художественная действительность, но подборка текстов неизменно предстает как источником знаний, так и пространством общения со сверстниками: ребятами, «вписанными в историю» или же современниками, с эмоциональными собеседниками, которых вдохновляет игра и фантастика; а еще эти истории учат ребят ощущать себя частицей БОЛЬШОГО МИРА.

Подборки текстов демонстрируют жанровое своеобразие литературы, а соответствующие термины органично вводятся и доступно объясняются. Отдельная работа проводится с малоизвестной детям или устаревшей лексикой.

Широкий спектр заданий для работы с текстом. Если в предыдущих частях «Слова» преобладали

задания на воспроизведение текста, то в нынешнем учебнике выросла роль творческих заданий, которые помогают ученику учиться анализировать тексты, развивают умение наблюдать, сравнивать, сопоставлять, обращаются не только к слову, но и к образу. Учебник завершается интересным комплексом обобщающих заданий.

Хочется надеяться, что ученики, поработавшие с этим учебником, переймут и сами что-то от героев собранных здесь историй: доброту и расположенность к людям, готовность прийти на помощь к тем, кто оказался в беде, любознательность, умение смотреть на мир и восхищаться им. Авторы ненавязчиво направляют ребят к этим целям.

ТАМАРА РЕЙЦАК,
редактор

Aino Siirak
**EESTI KEEL VENE ÕPPEKEELEGA KOOLI
8. KLASSILE**

Õppematerjali aluseks on 2002. aastal ilmunud õppekomplekt „Reisisellid“. Õpikut ja töövihikut on aga põhjalikult ümber tehtud, laserplaat kuulamisülesannetega on täiesti uus. Alles on jäetud kõige omapärasem õpiku juures – läbiv stsenaarium või lugu.

Ühes Eestimaa koolis luuakse Reisisellide klubi ning õppija saab reisisellide matkad mööda Eestimaad kaasa teha. Muidugi mõista ei käi kõik nii lihtsalt. Et reisidest osa võtta, peab õpilane osalema näiteks mälumängul, et lema luulevõistlusel, planeerima klassiekskursiooni, koostama seina- ja laualehti, lavastama näidendi, kirjutama multafilmi stsenaariumi, looma reklaame ja esitlusi ning palju muud. Õpik suunab last ka nn tekstist välja – õppija otsib huvitavaid fakte nii eesti kultuuri kui ka looduse kohta ja seda raamatukogust, internetist, muuseumist, meediast, teatmeteostest. Loetu kinnis-

tamiseks ja oma hinnangu ladusaks väljendamiseks õpitakse ka lugemispäevikut pidama.

Õpikus on seostatud kirjanike elupaigad, kirjandus ise ja samade kohtade kultuuriväärtused. Kogu õppekomplekt on jagatud üheksaks osaks. Iga teema käsitlebki ühte Eestimaa paika, sealset muuseumi ja muid huviväärsusi, sellest kohast pärit kirjandust. Mõtlemisainet pakuvad ka teemade pealkirjaks olevad vanasõnad.

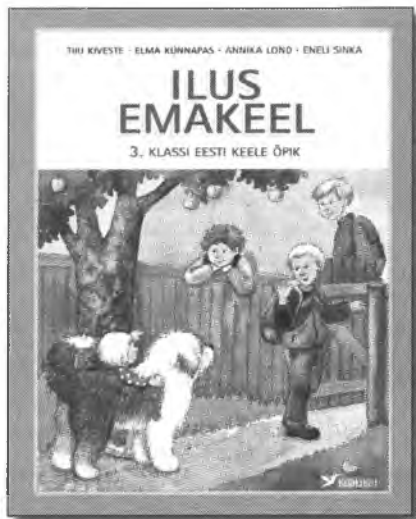
Teemaga on põimitud kõik grammatika-, sõnavara-, töövihiku- ja kuulamisülesanded. Paljud teksti kohta käivad küsimused ja ülesanded püüavad arvestada erinevat õppimistempot. Kiiremate õppijate jaoks on esitatud lisaküsimusi, mis aga eraldi ära märgitud ei ole (et hoiduda asjatust sildistamisest). Kõnemalle annavad läbivad dialoogid; vanasõnade ja kõnekäändudega

saab tuttavaks kirjanduspalade kaudu. Võrreldes eelmise trükiga on siin püüeldud tekstide mitmekesisuse poole. Õpikus on kuulutus, e-kirju, katkendeid reisipäevikust, retsepte, kasutusjuhendeid, eeskirju, viktoriiniküsimusi, teatrikava, põhikiri, avaldus, infotekst asutuse kodulehel jne. Faktitihedaid artikleid aitavad paremini mõista mitmesugused skeemid, kaardid ja joonised, mida on hea näpuga järele ajades uurida.

Ka raamatu kujundus on läbinisti uus ning seegi püüab haakuda noorte mõttemaailma ja huviväljadega. Maris Valgu moodne graafika ning raamatut läbivad humoorikad ja loovat lähene mist provotseerivad tingimärgid on juba autori ja toimetaja lemmikuks saanud. Kindlasti muudavad need ka õppimise põnevamaks.

TIINA TOMINGAS
toimetaja

3. KLASSI EESTI KEELE ÕPPEKOMPLEKT „ILUS EMAKEEL“

Et täita õpetamise erinevaid funktsioone, peavad õpikud olema kaasajased, arvestama muutuvat maailma ning sisaldama tekste, mis pakuvad huvi õpilasele, kelle kasutada on tänapäeval väga mitmed infoallikad. Samas ei tohi unustada, et õppuritele kättesaadavad ja nende poolt kasutatavad infokanalid ei pruugi alati olla

näiteks õigete väärtushinnangute kujundajatenäitena usaldusväärsed.

Sisu aspektist lähtuvalt on uude õppekomplekti valitud lugemisvalu, mis käsitlevad nii varasemat kui ka kaasaegset koolielu, tänapäevakooli eriti aktuaalse teemana koolikiusamist ja vägivalda (riiklikus õppekavas sotsiaalne pädevus). Vajalik on ka õpilastes tolerantsi ja hoolivuse kasvatamine, suutlikkus mõista iseenast ja inimestevahelisi suhteid (riiklikus õppekavas refleksiooni- ja interaktsioonipädevus).

Omaette teemana leiab käsitlemist kõik interneti ja arvutiseerimisega seonduv (infotehnoloogia pädevus), samuti ka loodushoidlik ellusuhtumine. Nii õpikus kui ka töövihikus on lisaks ilukirjanduslikele kasutatud ka meediatekste, teatmeteoseid – kõike, mis õppekavas on seotud tekstiõpetusega ja meid ümbritsevas maailmas lugemisega.

Tänapäeva vahest isegi liialt pragmatilises maailmas ei tohi unustada

õpilase fantaasiamaailma arendamist, seega on valitud uude õpikusse tekste, mis õpetaks last maailmas ka kõike ilusat ja imelist tähele panema. Tekstide valikul ja lahtimõtestamisel on arvestatud lugemiskirjaoskuse nõuetega.

Et tekstid ei jääks vaid heade kirjanduspalade tasemele, on lugemisvalu tekstielse ja -järgsete küsimustega seostatud teiste õppeainetega, näiteks matemaatika, loodusõpetuse, ajaloo, inimeseõpetusega. Õpiku üheks jaotusteemaks ongi soovitus õpilasele: õpi elamise tarvis.

Õppematerjal on jaotatud töövihikus ning lugemikus nädalate ja tundide kaupa. Kõikide keeleteemade käsitlemiseks on õpikus eraldi leheküljed. Õpikus on uus tsükkel eelnevalt lahti kirjutatud, selgitamiseks graafiliselt, milliseid teadmisi õpilane seda osa õppides ja läbides juurde saab.

Õpik on jaotatud osadeks seostatuna eelkõige inimeseõpetusega,

vältides traditsioonilist, enamasti aastaegadest lähtuvat jaotust.

Õpiku I osas on sõnastik keerulisemate sõnade seletustega, õpiku tekstis on raskemad sõnad tähistatud tärniga, samuti on sulgudes lisatud võõrnimede hääldused.

Iga lugemispala on lahti mõtestatud suunavate küsimustega õpikus ja töövihikus. Küsimuste koostamisel on arvestatud funktsionaalse lugemisõskusega. Õpiku iga lugemis- ja keelepala lõpus on viide vastavatele harjutustele töövihikus.

Küsimused 3. klassi õppekomplektis on seotud nii sõna-, lause- kui ka tekstitasandil. Palju on ülesandeid, mis nõuavad paaris- ja rühmatööd, skeemide ja graafikute mõistmist, põhjuste otsimist ja järelduste tegemist, samastumist lugemispala kangelasega.

Õppeoskuste arendamiseks on valitud ka harjutused. Harjutuste osa on „Ilusa emakeele“ õppekomplektis koondatud põhiliselt töövihikusse, mille materjal on antud õppenäda-

late kaupa. Esimese harjutuste liigina on töövihikus esindatud ülesanded, mis on seotud lugemispaladega õpikus. Eraldi rühmana on sõnavaralise töö harjutustik.

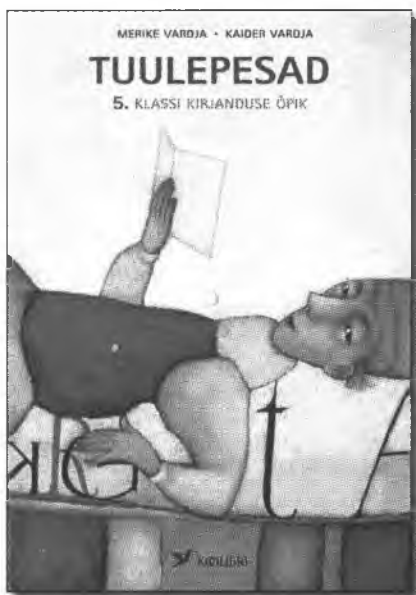
Uudse momendina on õppekomplekti lisatud kuulamisülesanded, mille materjal on CD-l. Õpilasel tuleb osata täita tabeleid, teha skeeme ja neid lugeda, tutvuda teatmeteoste ja interneti kasutamise. Mitmed harjutused on seotud tekstiõpetusega, tekstiloomega – pärast uute sõnade, väljendite omandamist tuleb õpilasel koostada ise tekste, kasutades oma uusi oskusi.

Osa harjutusi on keeleosa harjutamiseks ja kinnistamiseks, õpikuga on need seotud vastava nädala keeleõpetuse kaudu. Iga keeleosa käsitlemise lõpus on töövihikus enesekontrolliks materjal küsimuste ja ülesannetega.

3. klassi õppekomplekti „Ilus emakeel“ illustratsioonide autoriks on noor kunstnik Kadri Ilves.

ELMA KÜNNAPAS,
TIIU KIVESTE,
autorid

„TUULEPESAD“ JA KIRJANDUSÕPETUS

5. klassi kirjandusõpik „Tuulepesad“ järgib ainesisese ja ainetevahelise lõimimise põhimõtet ning sisaldab

mitmekesisest eakohast lugemisainest eesti ja maailmakirjandusest, tekstianalüüsi- ja tekstiloomesülesandeid, lugemis-, kirjutamis-, kuulamis- ja kõnesuhtlusoskust süvendavaid ülesandeid, samuti juhendeid nii iseseisvaks kui ka paaris- ja rühmatööks. Õpiku juurde kuulub samanimeline töövihik, milles on õpikut täiendavad ning õpitut kordavad ja kinnistavad funktsionaalse lugemisõskuse, tekstiõpetuse ja loovülesanded, neist osa on tavapärasest mõnevõrra keerukamad.

Mis on õppekomplektis uude? Õpik on kirjanduskeskne, see väärtustab kirjandust kui kunstiliiki, pöörab tähelepanu selle kujundi- keele tundmaõppimisele, lähtub sellest, et teoste (resp teosekatkendite) lugemine on kunstilise tunnetuse protsess, mis ärgitab kaasa elama ja

looma. Kirjandus on ju inimõtle- mise kvintessents, selle alla mahub peaaegu kõik, piltlikult: see on mõtlemine, keel, kunst, lugeja ja kirjaniku mõttemaailma kohtumispai- k, inimese ja inimsuhete tundmaõppi- mise koht jne. „Tuulepesad“ tugineb nüüdisaegsele kirjandusteoreetilisele põhjale ja sellest lähtuvaile teksti- kesksele käsitluspõhimõttele.

Õpikus ja töövihikus on üheksa peatükki, iga koolikuu kohta üks: „See on see maa...“, „Kassid ja teised loomad“, „Seiklusi siit ja sealt“, „Häid jõule!“, „Peatükk tüdrukutest“, „Peatükk poistest“, „Raamat on varandus“, „Muusika võlujõud“, „Inimene ja meri“. Igas peatükis on mingisugune idee, mille ümber kõik koondub, ja mitme peatüki sisu on n-ö ebatraditsiooniline, nt jõulupeatükis pole jõuluvanadid ega päkapikke; peatükk

tüdrukutest on küll tüdrukutekeskne, kuid selles leidub põnevat lugemis- ja mõtlemisainet ka poistele, kes saavad olla kõrvaltvaataja rollis. Kõiki tekste, mis õpikus on, ei pea lugema; õpetaja valib sellised tekstid ja ülesanded, mis on talle meelt mööda ja mis sobivad õpilaste eelduste, ta- seme, soovidega jm. Meie märksõna on: lugemine (ja raamatukogus käi- mine) on soovitatav, iseenesestmõiste- tav ja vahva! Ülesandeid on õpikus- töövihikus rohkem kui ehk muidu tavaks seepärast, et õpetaja saaks hõlpsasti igal järgmisel aastal kirjan- dust õpetada teisiti kui eelmisel aastal, ilma et teemad, nimed, ideed jmt aastast aastasse tüütuvalt korduksid.

MERIKE VARDJA,
KAIDER VARDJA,
autorid

„PESAPUUD“ JA KEELEÕPETUS

4. klassi eesti keele õppekomplekti „Sinasõprus keelega“ autorid jätkavad 5. klassis keeleõpikuga „Pesapuud“, mille eesmärk on tutvustada õpilasele vajalikke keeleteemasid, teha lähemalt tutvust tekstiõpetusega, pöörata senisest enam tähelepanu sõnavaraõpetusele.

Õpik koosneb 35 peatükist – just nii palju on ka kooliaastas nädalaid. Peatükid jagunevad seitsmeks suuremaks teemaks, millest tähtsamad on algustähe õigekiri, sõnaliigid, käändsõna, tegusõna ja lauseõpetus. Palju tähelepanu on pööratud sõnavaraõpetusele, näiteks homonüümide, sünonüümide ja antonüümide õppimiseks on õpikus eraldi peatükid. Olulisel kohal on ka tekstiõpetus,

kus tehakse tutvust kirjandi liikide, ülesehituse ja alustamise võimalustega. Uus õpik sisaldab mitmeid mängulisi ülesandeid, mis õppimisel vahelduseks ära kuluvad.

Peatükkide ülesehitus on korrapärane, mis võimaldab õpilasel ka iseseisvalt õpikuga tööd teha. Iga peatükk algab algusharjutusega, mis aitab lapsel vastavasse teemasse sisse elada ja varasemaid teadmisi meelde tuletada. Sellele järgnevad keelereeglid ja harjutused. Kõik peatükid lõpevad lõpulooga, milleks on erinevat liiki tekste: luuletusi, ajalehe- artikleid, ilukirjanduskatkeid, populaarteaduslikke tekste jne. Peatüki lõpulugu aitab tuua tundi vaheldust, paljud lõpulugude teemad annavad

mitmeid võimalusi edasiseks aruteluks eakohastel teemadel (suhted vanematega, sõpradega, loodusnähtused jms).

Õpiku „Pesapuud“ juurde kuulub kaks töövihikut ning kontrolltööde brošüür. Töövihikute harjutused on loovad ja mitmekesised, muuhulgas on seal ka mitmeid lugemisharjutusi. Kontrolltööd on mitme raskusastmega.

Nii „Pesapuude“ kui ka „Tuulepesade“ illustratsioonide autoriks on kunstnik Jüri Mildeberg.

REET BOBÕLSKI,
HELIN PUKSAND,
autorid

Pilvi Kula
VALMISTUME KOOLIKS. AABITS

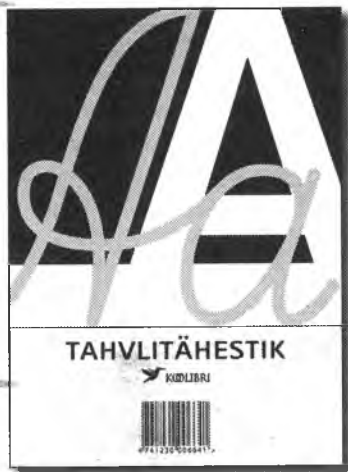
Aabits on mõeldud 5–7-aastastele lastele, kes alustavad lugema õppimist.

Aabitsas on lähtutud traditsioonilisest õpetusmeetodist, mis eeldab häälik-täht vastavuse omandamist, tähtede nimetuste õppimist, häälikute silpideks ja silpide sõnadeks ühendamise ning sõnadest lausete koostamise õskuse omandamist. Paarisleheküljed moodustavad terviku, kus üks lehekülj sisaldab lihtsamaid lugemisharjutusi ja teisel leheküljel on esitatud lugemispala illustreeriv pildimaterjal.

Aabits toetub kesksetele väärtustele: kodumaa ja emakeele austamine, perekonna kokkukuuluvus, koduümbruse loodus ja loomad, kultuuri- saavutused.

Põhiprintsiibiks on lapsekesksus ja -pärusus, õppimine lapsele jõukohaste ülesannete kaupa ja kodulooli- sus. Aabits jälgib aastaegade vaheldumist ning eesti inimeste tegemisi. 2006; 20,5 x 28; värviline; 80 lk; hind 107.-

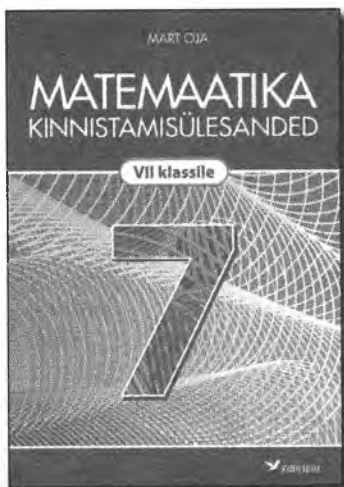

TAHVLIÄHESTIK

Kaardi ühel pool on joonistäht, teisel pool suur ja väike kirjataht. Täishäälikud on punased, kaashäälikud sinised, sulghäälikud rohelised ja vöörhäälikud mustad.

Kaartide mõõt 15 x 21 cm, 64 lk, hind 48.-

Mart Oja MATEMAATIKA KINNISTAMISÜLESANDED. 7 KLASS

Ülesannete kogu on kasutatav paralleelselt õpikuteadega. Ülesanded on esitatud viiekaupa, millest kaks-kolm ülesannet on käsitleva teema kohta ja ülejäänud ülesanded on varem õpitu kinnistamiseks või meeldetuletamiseks.

112 lk, hind 58.-

Виктор Иванов СТРАНИЦЫ РУССКОЙ ИСТОРИИ

В сборнике предлагаются короткие рассказы – как бы маленькие окошки, через которые можно заглянуть в историю России, познакомиться с людьми и событиями далеких и не очень отдаленных времен.

64 lk, värviline, 55.-

Hiie Allvee, Marika Kangro, Reet Taimsoo DEUTSCH. KEIN PROBLEM 2. 7. KLASSI ÕPIK. I OSA

Uus saksa keele õppekomplekt üldhariduskooli B-keele õpikuks 7. klassis. Komplekti autorid on kogenud saksa keele õpetajad. Õpik vastab ainekavale.

56 lk, värviline, hind 152.-

Лийса-Кай Пихлак, Андрес Тыниссон ГЕОГРАФИЯ ЭСТОНИИ. УЧЕБНИК ДЛЯ 9 КЛАССА, Ч. 1

Учебник содержит карты, фотографии, графики, схемы, таблицы и диаграммы. Словарь терминов и понятий включает перевод всех терминов на эстонский язык.

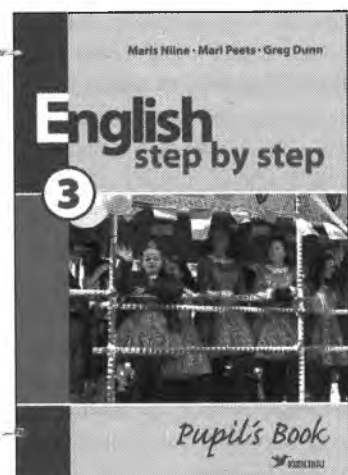
160 lk, hind 113.-

Наталия Замковская, Ирина Моисеенко ИННОВАЦИОННЫЕ ФОРМЫ РАБОТЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

В пособии рассматриваются некоторые способы организации учебной деятельности в процессе изучения русского языка как неродного, которые применимы практически на всех этапах обучения.

128 lk, hind 115.-

Maris Niine, Mari Peets, Greg Dunn ENGLISH. STEP BY STEP 3. 5. KLASSI ÕPIK

Pupil's Book on õppekomplekti English Step by Step 3 põhiõpik, mille juurde kuulub kaks töövihikut (Workbook 1, Workbook 2), Teacher's Book õpetajale vajalike materjalidega ja põnevusjutt sisaldav CD-plaat.

224 lk, värviline, hind 165.-

Ольга Кузьмина КАК ОТВЕТИТЬ, КАК СПРОСИТЬ? ЧАСТЬ 1. Учебное пособие для работников справочной сети

Данное пособие (учебный комплекс) состоит из собственно учебных материалов, образца тестового контроля и 3 приложений.

72 lk, hind 65.-

Ану Тоотс, Катрин Оленко ОБЩЕСТВОВЕДЕНИЕ. УЧЕБНИК ДЛЯ 12 КЛАССА

В новом учебнике анализируются социальные, политические и экономические процессы, происходящие в Европе, в мире, приводится сравнение с происходящим в Эстонии.

216 lk, värviline, hind 157.-

SCHWARZWALDI KOOK 1. SEPTEMBRIKS

KOOGI VALMISTAMISEKS VAJAD:

3-4 viilu tumedat rukkileiba
60 g hakitud šokolaadi
60 g nisujahu
½ tl küpsetuspulbrit
2 spl kakaopulbrit
4 muna, valged ja kollased eraldi
100 g tuhksuhkrut
90 g peenestatud mandleid
1 spl kirsibrändit
1 spl vett
75 g sulatatud ja jahutatud võid
125 ml suhkrusiirupit, segatud 2 spl kirsibrändiga
500 ml Chantilly kreemi
250 g konserveeritud kirsse (vedelikust nõrutatud ja poolitatud)
60 g riivitud šokolaadi
10 šokolaadikirsid

TEE VAREM VALMIS

Kook tuleks valmis küpsetada kolm päeva enne serveerimist ning hoida lahti lõikamata kujul õhukindlas nõus külmis. Šokolaadikirsid peaks valmistama päev enne serveerimist.

Kuumuta ahi 180 °C-ni. Vooderda ja määri rasvane 20 cm läbimõõduga vorm. Sega riivleib ja šokolaad. Sõelu juurde jahu, küpsetuspulber ja kakao. Vahusta munakollased poole suhkrukogusega kuni heleda ja tiheda vahu tekkimiseni.

Sega munakollasevahu hulka mandlid, brändi ja vesi. Vahusta munavalged, poole vahustamise ajal lisa ülejäänud suhkur ja vahusta, kuni vaht hakkab läikima. Sega kolmandik munavalgevahust munakollasevahuga. Sega kolmes osas juurde kuivainete segu. Lõpuks sega ettevaatlikult tainasse ülejäänud munavalgevaht. Lisa sulatatud või.

Vala tainas vormi ja küpseta umbes 35-40 minutit, kuni koogipind kergel vajutusel vetrub.

Lükk kook ettevaatlikult vormi servadest lahti ja kummuta küpsetuspaberiga kaetud metallrestile. Eemalda koogi põhja kattev küpsetuspaber ja jätta kook jahtuma.

Lõika kook kolmeks kihiks ja niisuta kõiki kihte kirsibrändiga segatud siirupiga. Kata alumine kiht 1/8 Chantilly kreemi ja umbes poolte kirssidega. Kirsid kata omakorda 1/8 kreemiga. Aseta kreemile keskmine koogikiht ja kata samal viisil kreemiga. Viimane koogikiht tõsta kreemile lõikepind allpool.

Kata koogi pind ja küljed poolega allesolevast kreemist ning kaunist kooki servad šokolaadipuruga. Abiks võid võtta küpsetuspaberi.

Tõsta kook serveerimisalusele. Joonista koogi pinnale laia noaga õrnalt ruudustik. Keskmise suurusega tordipritsi kasutades kaunist kooki servad väikeste rosettidega ja vajuta nendesse šokolaadikirsid. Enne serveerimist hoia kooki jahedas.

CHANTILLY KREEM

Chantilly kreem on suhkruga vahustatud vahukoor, mis on maitsestatud vanilli, brändi, rummi või mõne likööri, nt Grand Marnier'iga. Seda kasutatakse nii kookide täitmiseks kui ka katmiseks, samuti kaunistuste tegemiseks tordipritsi abil.

Jahuta kauss ja asetä see poolest saadik külma veega täidetud anumasse. Vala 250 ml vahukoort nõusse ja vahusta kuni pehmete tippude tekkimiseni. Lisa 1 spl peensuhkrut ja ½ tl vanilliekstrakti või 1 tl teisi maitsestamiseks kasutatavaid aineid. Vahusta uuesti kuni vahukoor hakkab kuju hoidma.

ŠOKOLAADIKIRSID

Šokolaadikirsid on Schwarzwaldi koogi traditsiooniline kaunistus. Sulata 30 g šokolaadi veevannis. Vali välja ilusad varreraoga kirsid. Kasta kirsid

raost hoides üksikhaaval šokolaadi. Aseta küpsetuspaberile tahenema.

Retsept pärineb raamatust "101 nõuannet. Koogid"

HEAD ISU!

Koolibri Uudiseid annab välja AS Koolibri. Leht ilmub 4 korda aastas.

Projektijuht Katrin Kliimask
Toimetaja Kadri Haljamaa

Kujundaja Tiit Tõnurist
Küljendaja Lauri Haljamaa

Postiaadress: AS Koolibri, pk 223, 10503
Tel. 651 5300

www.koolibri.ee

koolibri@koolibri.ee

Küllli, Diana ja Riina udmurdi memmega.

Laagrirahvas Udmurdimaa piiril kaheksakanna all.

Udmurdi õpetaja lüpsab enne koolipäeva lehma

Küllli Volmer,

Johannese Kool Rosmal, klassiõpetaja

**Selle suve muljeid setitades ker-
kib esile kaugel Udmurtimaa.
Kauge mitte niivõrd ruumiliselt –
mis siin tänapäeva maailmas ikka
enam kaugel asub! – kui nähtu-
kogetu poolest. Kauge ka selles
mõttes, et reisile minnes tuleb
arvestada kopsaka rahakotiga
ning Eesti Kultuurkapitalita see
eriti maalastel vaevalt õnnestu-
nuks. Suur tänu toetuse eest!**

Reisi keskmeks sai Baiterjakovo küla Alnaši rajoonis Lõuna-Udmurtias. Sõidu siht oli 26. juunist 2. juulini toimunud rahvusvaheline noorte folkloorilaager "Piträn" ("Ratas"), kus osales ka Põlvamaa Johannese Kooli Rosmal ansambel Kuulajad. Rahvusvahelist kaalu andsid üritusele folklooriansamblid Tatarstanist ja Mordvast. Vastuvõtja olid kohaliku keskkooli ansambel Valentina Mironova juhendamisel ning kogu koolikollektiiv.

Ehe külamiljöö

Moskvast alates sõitsime mööda föderaalmaanteed Moskva-Kaasan-Iževsk. Udmurtia Vabariigi piiril tervitas meid kaunis obeliskilaadne märk – kaks valget ülalt kitsenevat keerdtreppi ühendamas maad taevaga ja kõrgele tõstetud punane kaheksakannamärk, mis tekitas soojalt koduse tunde. Föderaalmaanteelt külla pööras juba sootuks teine tee ja mida rohkem külasüdame poole, seda looduslikumaks see muutus. Meie kohalejõudmine oli hästi ajastatud – ühelt poolt loksus-vaarus piki külatanumat meie mikrobuss, teiselt poolt astus väarikal sammul mitmekümnepealine kari, haned-paridid kaagatades ees, teisel rindel lambad, kõige lõpus lehmad. Iga majapidamise väraval seisis keegi, kes oma pere loomad suurest karjast koju lasi.

Baiterjakovo Keskkooli direktor Iraid Samsonova ütles oma kooli kollektiivi tutvustades, et koolis on 143 õpilast ja 24 õpetajat. Viimastest 23 on

Tüüpiline udmurdi maja.

Fotod erakogust

kohalikud, st tavalised külaelanikud oma majapidamistega. Enne koolipäeva jõuab õpetaja lüpsa lehma, sõõta pörsad, lambad ja kodulinnud. Pärast koolipäeva sama töö uuesti. Mõnel pool aitavad kaasa vanemad või kaelakandjaks sirgunud lapsed. Kool näitab vastutulelikkust sellega, et sügisel ja kevadel, suurte põllutööde aegu, õpetajaid üle hädavajaliku aja koolis kinni ei hoita.

Koolinädal on Udmurtias kuuepäevane ja töökeel koolis vene keel. Udmurdikeelset kooli pole ka külades, kus kodudes kõik udmurdi keelt räägivad. Selle taustal tundub üsna õõnes suure naabri püüe kujutada Eestit vähemusrahvuste ahistajana. Vana tuttav pinnu ja palgi lugu.

Taaskohtumine Valentinaga

Iraid Samsonova majapidamisse kuuluvad lehm, kolm lammast, kolm siga ja kanad. Lapsed on suvel kodus küll abiks, muidu aga elavad-õpivad pea-

linnas Iževskis – tütar žurnalistikat, poeg infotehnoloogiat.

Folklooriansambli juhendajal Valentina Mironoval pole küll tavapärasest õpetajakoormust (koos ületundidega ikka kuni 30 tundi nädalas), kuid neli tundi laste folklooriringi pluss kohaliku klubi kultuuriorganisaaatori töö tähendab jalgade rakkude jooksmist. Kodu abistavaid hingi peale poja ja tütre pole, nemad aitavad talitada kahte kitse, lambaid, küülikuid ja siga.

Valentinaga ning väikese osaga folklooriansamblist kohtusime 2005. aasta oktoobris Eestis, kui nad hõimurahvaste päevadel meie koolis esinesid. Tookord ma ei teadnud, mida see sõit sealsetele lastele ja nende perele tähendas – suvi otsa rabati raha teenimiseks, korjati marju, kasvatati pörsaid. Kehtib sealmailgi projektimaandus ürituste finantseerimiseks, aga raha laekub paraku ikka tagantjärele. Nii et enne tõesta, siis usume.

Olga Astaškina töötab vanempioneerijuhina Levža küla keskkoolis.

Lisaks juhendab kuus tundi nädalas folklooriansambli tööd ning on muusikaõpetaja vanemas kooliastmes. Kooli 22 õpetajast on pooled kohalikud, pooled linnaõpetajad.

Kolme lehma eest arvuti

Olga pere sai hakkama sellega, et müüs ära oma kolm lehma ja... ostis arvuti. Tõsi, vanaperemees ja -perenaine ei oskavat veel uuema aja leiutistest mõnu tunda ning igatsevat lehma taga, aga ega puduljustetagi tööd napi – kodu tähendab ka suurt juurviljaaeda, kartulipõldu, marjapõõsaid ja viljapuid, kahte suurt kasvuhoonet.

Ma ei kahtle, et kolhooside ajal leidis ka Eestis vintskeid külaõpetajanasid, kes võrdsest nii vaimu- kui ka füüsilist tööd tegid. Aga katsugem see tänapäevase variandina veel kord silme ette manada:

kuuepäevane töö-
nädal koolis, pühapäev
kodutöödeks, igapäevahool lehma ja teiste puduljuste eest. Suvevaheajaga sisustavad kibe heinaaeg ja muud põllutööd, kooli algus ning saagikoristus langevad kokku. Kuidas tundub? Muide, sellisel elul on ka oma eelised: looduse rütmis kulgev elu hoiab inimesed terved! Iraid Samsonovat küsitledes selgus, et mõni haigestumine tuleb ette talvisel gripihooajal, aga ka siis eelistatakse püstijalu põdeda, kui koju jääda. Armastatud rahvaravim nii keha- kui ka hingehädade vastu on igas majapidamises vaaritatav samagonn.

Külakoolis tehti RÕK-i

Niivõrd pingelise ja planeeritud elu põhilise puudusena näen seda, et õpetaja jääb eelkõige etteantud plaani täitjaks, tal ei jätku aega ega jõudu

sekkuda haridusküsimustesse ning oma ainet loovalt kujundada.

Tundsin huvi, kui palju on võimalik ülevenemaalise riikliku õppeplaani koostamisse sekkuda. Selgus, et on küll. Näide kohapealt võtta: kolm aastat direktorina töötanud Iraid oli varem käsitööõpetaja. Kooli ning majapidamise kõrvalt töötas ta õpetajate täiendusinstituudis välja käsitöö autoritööplaani ning kaitses selle rahvahariduse ministeeriumis ka ära. Praegu töötavad selle järgi kogu Udmurtia käsitööõpetajad. Põhimõtteliselt on selliseid, kohalikke olusid arvestavaid muutusi võimalik läbi viia igas aines, küsimusteks jäävad "kes?" ja "millal?".

Koolitöö raskeimaks osaks pidas Iraid Samsonova suhtlemist eakate õpetajatega, kelle puhul tuleb oma väljaütlemistes väga ettevaatlik olla, ning meilegi tuttavaid sanepidjaama, tuletõrje ja töökaitse nõudmisi ning igasugu paberite täitmist.

Terrorismist ja Kalašnikovist

Sellest aastast on lisandunud kohustus viia läbi terrorismivastaseid õppu-

si. Ju on vaenlase kuju pidev silme ees hoidmine kellegi kasulik. Ka Udmurtias, kus pealinn Iževsk rajatigi metalli- ja relvateostuse ümber, mille viimane sõna on kontinentidevahelised tiibraketid Topol. Muide, minuealistele ture-

tud, koolis tihti üksipulgi laiaili lammutatud Kalašnikovi automaadi isa Mihhail Kalašnikov on endiselt elus, väidetavalt ka hea tervise juures ning töötab 87-aastaselt ikka relvatehase peainsenerina. Kuid see on juba teine teema.

Agasina, armas eesti kolleeg, kes sa hommikul ärkad ja magusalt voodis ringutad, võiksid mõnikord mõelda, et sinu udmurdist kolleeg on selleks ajaks (ajavahe suvel kaks tundi) lüpsnud lehma, vahetanud laudariideid ning seisab juba klassi ees. Kõik isenesestmõistetav muutub uudseks, kui väljume koduseinte vahelt.

uus!

Avitalt õppeaasta alguseks

www.avita.ee

Aabits

Leelo Tungal
Ene Hiiepuu
Edgar Valter

Aabits ja aabitsa töövihik on läbinud uuenduskuuri.

Kõigile aabitsaklassi õpetajatele suur klassiaabits!

**Eesti keele CD2
1. klassile. Laulud**

Koostanud
Ene Hiiepuu

Lastelaulude fonogrammid, mis sobivad esimese klassi hommikuringi lauludeks ja eesti keele tunni emotsionaalsemaks muutmiseks.

Matemaatika 3., 5. ja 8. klassile

Kaja Belials

Kalju Kaasik

Kersti Kaldmäe
Anneli Kontson
Kärt Matiisen
Enno Pais

3. klassi õpiku uuendamisel on lisatud huvitavaid ülesandeid erinevatel teemadel. Näiteks on senisest rohkem ülesandeid, mis õpetavad osa leidmist arvust või suurte arvude kirjalikku liitmist ja lahutamist. Õpiku teises osas on uue rahaühikuna juttu ka eurost.

5. klassi uues õpikus on oluline koht õpitava rakenduslik-praktilisel funktsioonil. Ülesannete valikul on silmas peetud ainete integratsiooni, eelkõige sidet loodusainetega.

8. klassi õpiku käsikiri oli toimetamise käigus ka koolides katsetamisel. Nii sisult kui ka vormilt on uus õpik loogiline jätk eelmisel aastal ümbertöötatud 7. klassi õpikule. Autorid on püüdnud anda teooriaosa nii, et õpilane on võimeline ka iseseisvalt materjali omandama. Ülesanded on seotud reaalse eluga ning järgitakse ainete integratsiooni.

Õpikute juurde kuuluvad töövihikud.

Muusikaõpetus 7. klassile

Anu Sepp
Aive Skuin
Karolina Sepp

Õpik algab peatükiga muusika füüsilisest olemusest, selgitatakse heli omadusi ning nendega seotud nähtusi (sagedus, valjus, tämber, kaja, akustika jm). Helide maailmast jõutakse muusika-instrumentideni. Käsitletakse keelpillide, löökpillide, puu- ja vaskpuhkpillide rühma liikmeid. Oluline on, et õpilased tunneksid pilli ära heli ja pildi järgi. Selleks tulevad appi noodinäidetega varustatud kuulamisülesanded ja muusikanäited CD-l.

II poolaastal jätkub varasemates klassides alustatud muusikiline reis ümber maailma. Jõutakse Idamaadesse ning tutvustatakse araablaste, juutide, Austraalia aborigeenide, Hiina, Jaapani, India ja Indoneesia muusikat. Muusikatraditsioonide taustaks pakutakse lisalugemistekstides lühiülevaateid nende maade ja rahvaste usunditest, mis on sealse kultuuripärandi lahutamatu osa.

Õpiku juurde kuulub töövihik.

Kirjandus 7. klassile. Labürint

Veronika Kivisilla
Priit Ratassep
Jürgen Rooste

7. klassi kirjandusõpik koosneb peatükkidest (teemadest), mida ühendab liikumine lähedalt kaugemale, st iseendast, inimest vahetult ümbritsevast sotsiaalsest reaalsusest seikluste ja müstika maailma. Õpik algab elulugude, pävikukatkendite lugemisega ja iseenda elust kõnelemise ning kirjutamisega – ühtlasi juhitakse tähelepanu ilukirjanduse biograafilisusele. Järgnevad noortekirjandust, luulet ja ulmekirjandust käsitlevad peatükid. Õpiku juurde ilmuvad kuulamistekstidega CD ja lisalehed kuulamisülesannete, ristsõnade, lünktekstide ja skeemidega.

**Maailmakirjandus 19. sajand
Romantism. Realism**

Igor Šaitanov

Autori isikupärase käsitluses jõuavad õpilaseni nii suured romantikud kui ka realismi ja naturalismi esindajad. Õpikust leiame palju tuttavaid nimesid: **Shelly, Hoffmann, Heine, Byron, Scott, Hugo, Dumas, Stendhal, Balzac, Mérimée, Dickens, Poe, Twain, Baudelaire, Flaubert, Maupassant, Verne, Stevenson, Wilde.**

Järjekorras kolmanda maailmakirjanduse õpiku juurde kuulub ka traditsiooniline, kuid varasematest mahukam tekstivihik.

**Kirjandusõpetus
gümnaasiumis I**

Koostanud Heily Soosaar

Gümnaasiumi esimeses kogumikus on vaatluse all Friedebert Tuglase novellid „**Toome helbed**“, „**Suveöö armastus**“, „**Popi ja Huhuu**“, „**Inimese vari**“; Hermann Hesse „**Stepihunt**“; Albert Camus' „**Katk**“ ja Oscar Wilde'i „**Dorian Gray portree**“.

Usundilood

Koostanud Lauri Leesi

Põhikooli lõpuklassidele ja gümnaasiumile mõeldud usundiloo raamatus käsitletakse müüte, mis on mõjutanud eurooplaste kultuuri, inspireerinud kunstnike, kirjanikke, heliloojaid. Raamatu eesmärk on laiendada noore õppuri silmaringi, aidata mõista kunstiteose süžeeid ja sõnumit.

**Lähiajalugu
gümnaasiumile. I osa**

Mart Laar, Lauri Vahtre

Mart Laari ja Lauri Vahtre uus ajalooõpik kahes osas ja üheksas suuremas alajaotuses püüab anda tänapäevase ja süstemaatilise pildi 20. sajandi ajaloost. Tavapärasest suuremat tähelepanu pööratakse kultuuri ja eluolu muutustele vaadeldaval perioodil. Tekst on liigendatud, tähtsamad mõisted, sündmused, isikunimed ja daatumid esile tõstetud.

Keemia 8. klassile. I osa

Lembi Tamm

Eelmise trükiga võrreldes on käesolevas keemiaõpikus mõnevõrra vähendatud teoreetilist käsitlust, eelkõige aatomiehituse ja redoksreaktsioonide osa. Molekulaarsete ainete koostise ja ainetevaheliste reaktsioonide selgitamiseks on kasutatud ka molekulide mudeleid. Õpik sisaldab uurimuslikku lähenemist nõudvaid ja loogilist mõtlemist arendavaid probleemülesandeid. Suuremat tähelepanu on pööratud katsetele ja õpitava seostamisele argieluga.

Õpiku juurde kuulub töövihik.

**Orgaaniline keemia
gümnaasiumile. I osa**

Ants Tuulmets

Õpiku ülesehitust on korrigeeritud, arvestades õpikut kasutanud õpetajate soovitusi. Õpiku sisu on viidud vastavusse uusimate teaduslike seisukohtadega. Näited ning lisamaterjalid vastavad lähiaastate andmetele. Võrreldes esimese väljaandega on veelgi rohkem püütud materjali siduda olmega ning õpilast ümbritseva lähimaailmaga.

Õpiku juurde kuulub harjutustik.

**Samblad ja samblilikud
Pildikomplekt**

Fotod: Taimi Paal,
Andres Saag

**Eesti elukooslused
Joonistuste komplekt**

Joonistanud
Kristina Reineller,
Inga Kalistru,
Milvi Torim
Tekstid: Rein Tint

Bioloogia kontrolltööd 7. ja 8. klassile

Ene Lehtmets
Edith Maasik

Aino Raudvassar
Marika Karden-Raud

Mõlemas kogumikus on kontrolltööid kaks varianti, kummaski 6–9 ülesannet. Ülesannete koostamisel on arvestatud lõpueksami ülesannete ülesehitust. 7. klassi kogumikus on 11 kontrolltööd (õpiku iga põhiteema kohta ja õppeaasta lõpuks kokkuvõttev töö põhivarast), 8. klassi kogumikus 17 kontrolltööd. Ülesanded on esitatud nii, et õpetajal oleks neid lihtne kontrollida. Kontrolltöödele on lisatud ka vastuste eest antavad punktid.

tulekul

**Bioloogia gümnaasiumile
(proovipeatükid)**

Soome kirjastuse WSOY õpikute põhjal on koostamisel neljast kursusest koosnev gümnaasiumi bioloogiaõpikute komplekt. Õpiku sarja tutvustamiseks saadetakse septembris koolidesse brošüür, mis käsitleb **fotosünteesi, süsivesikuid ja glükoosi** ainevahetust. Kirjastus ootab õpetajatelt tagasisidet.

Head uut aastat!

TALLINN Pikk 68, 6275401

TARTU Tiigi 6, 7427156

PÄRNU Kuninga 18, 4442278

JÕHVI Rakvere 30, 3370108

e-post: info@avita.ee

Eesti Matemaatika Seltsi avalik kiri haridusminister Mailis Repsile

26.–28. juunini toimusid Jänedal Eesti Matemaatika Seltsi korraldusel 10. matemaatikapäevad. 69 osalenust olid ligi pooled tegevad matemaatikaõpetajad. Ülejäänud olid Eesti ülikoolide matemaatikaõppejõud ja teadurid, nende seas juhtivaid õppejõude Tartu Ülikoolist, Tallinna Ülikoolist ja Tallinna Tehnikaülikoolist. Arvestades meedia kõrgendatud tähelepanu matemaatikale viimasel ajal, eriti seoses üldhariduskooli uute õppekavade koostamisega, kuulati ära matemaatika ainekava tööühma ettekanne (H. Uudelepp ja A. Raudsepp) ning kokkuvõte 8. juunil haridusministeeriumis toimunud kollokviumist "Missugust andekate arendamise strateegiat vajab Eesti?" (H. Kiisel). Järgnenud diskussioonist kasvasid välja seltsi seisukohad matemaatika rollist õppekavades ja matemaatika õpetamisest üldhariduskoolis.

1. Matemaatika on emakeele ja võõrkeele kõrval nn tuumaine. See on aine, mis õpetab mõtlema. Kui välja tuua, mis peab koolimatemaatikast inimesele jääma kogu eluks, ei ole see esmajärjekorras faktiteadmised. Märksa olulisem on arusaamine, et faktide vahel on kindlad loogilised seosed, et vähesest hulgast faktidest on loogilise arutelu teel võimalik tuledata palju uusi fakte. Seda silmas pidades peame kahjulikuks viimasel ajal levitatud ideed, et matemaatika õpetamist peab lihtsustama, jättes sealt välja tõestused ja tuletuskäigud (vt näiteks Postimees, 15.06., Matemaatikatund muutub hõlpsamaks). Sama seisukoht oli kirjas ka põhikooli matemaatika ainekava ühes töövariandis, kuid nüüd on see meie seltsi survele ka kadunud. Rõhutame, et tõestuste väljajätmine ei muuda matemaatika õppimist lihtsamaks. Just vastupidi, väidame, et

üksteisest sõltumatute faktide mehaaniline päheõppimine muudab aine sisust arusaamise raskemaks.

2. Mitmed allikad püüavad väita, et matemaatika kui üks raskemaid õppeaineid põhjustab koolist väljalangust. See ongi olnud matemaatika kooliprogrammi lihtsustamist taotlejate argument. Me ei ole põhimõtteliselt lihtsustamise vastu, kuid seda tuleb teha väga läbimõeldult. Viimase aastakümne jooksul on tunduvalt vähenenud matemaatikatundide arv (kehtiv õppekava annab matemaatikale 12 kooliaasta jooksul umbes sama palju tunde, kui enne reformide algust oli matemaatikatunde ainult põhikoolis), kuid ainekava maht ei ole vähenenud tundide arvuga proportsionaalselt. Sellega on kaasnud teadmiste kinnistumiseks mõeldud aja kadumine. Nii tulebki 2006. aasta riigieksamitulemusi analüüsides nentida, et gümnaasiumilõpetajatel puuduvad paljud põhikoolis omandatud teadmised ja oskused. Samas ei saa ainekava lõputult vähendada, sest nii lähevad kaduma loogilised seosed teemade vahel ja tagajärjeks oleks hakitud aine, mida tulebki tuupima hakata. Leiame, et lähtudes vajadusest tõsta Eesti konkurentsivõimet teaduspõhises arendustegevuses, ei tohi matemaatikatundide arv enam mingil juhul väheneda. Teeme ettepaneku tõsta matemaatika kui tuumaine tundide arvu II ja III kooliastmes (5.–9. klass) viiele tunnile nädalas.

3. Matemaatika aineramatu kirjutamist peab koordineerima õppekava koostanud tööühm eeldusel, et kaasatud on TÜ ja TLÜ didaktikud ning tegevõpetajad. Aineramatu peab olema üheselt mõistetavalt lahti kirjutatud. Teeme ka ettepaneku, et kõik ainekavad ja aineramatud peaksid

saama kinnituse selle aine õpetajaid ühendavalt organisatsioonilt.

4. Erilist tähelepanu väärib matemaatikaõpetajate kaader. Üle 40% meie matemaatikaõpetajatest on vanemad kui 50 aastat ning vaid alla 12% reaalainete õpetajatest on nooremad kui 30 aastat. Selline seis on rahvusvahelisel taustal lausa katastroofiline. Samas pole reaalainete õpetaja eriala populaarne ülikoolide õpetajakoolituses. Riigil tuleks leida vahendeid (stipendiumid, ametikorter jne) sellise olukorra muutmiseks. Lõpuks, õpetajate palk on küll tõusnud, kuid mitte samaväärselt palgatõusuga valdkondades, kus kutse omandatakse märksa lühema ajaga (transport, ehitus, vt Tartu Postimees, 16.08., Koolmeistreid hoiavad pinnal haltuuraotsad). Vanemad õpetajad töötavad paljuski missioonitundest, nooremaid olemasolevad palgatingimused ei rahulda ja nad loobuvad tööst koolis.

5. Noore õpetaja mentori tööd tuleb tasustada. Selleks võiks kasutada normtundide arvu vähendamist (nelja tunni võrra) või lisatasu maksmist.

6. Eesti Vabariigi hariduspoliitika peab kajastuma ka töö andeka õpilasega. Seni on tähelepanu all peamiselt nõrk õpilane ja väljalangus koolist. Andeka lapsega tegelevad ainult TÜ teaduskool ja loetud arv gümnaasiume üle vabariigi. Kahjuks jääb nii mõnigi andekas avastamata ja toetuseta, sest koolil puuduvad vajalik kaader ja raha.

Kalle Kaarli,
Tartu Ülikooli professor,
Eesti Matemaatika Seltsi president

Hele Kiisel,
Hugo Treffneri Gümnaasiumi
matemaatikaõpetaja,
Eesti Matemaatika Seltsi Koolimatemaatika
Ühenduse esimees

pidasid lapsed suurest hulgast eestikeelsetest ülesannetest koosnevat maastikumängu.

Avastasin, et mõlemakeelsed lapsed täidavad meelsasti tööülesandeid, mis sarnanevad tavatunni tööga. Samas kulus üsna mitu õppetundi, enne kui hakati kaasa tulema nende töövõtetele, mida saab aktiivõppe alla liigitada. Koolitunnis võiks olla rohkem aktiivset suhtlemist, dialooge, väitlust, oma arvamuse põhjendamist.

Selline laager on vajalik kõikidele lastele, eriti aga neile, kes suhtlevad igapäevaelus eesti keeles vähe, kuid kel on passiivne keelioskus olemas.

Anneli Juhkama,
Tallinna Humanitaargümnaasiumi
eesti keele õpetaja

Keeleõpe Udumäel

Juuli ja augusti vahetusel toimus Valgamaal Mitte-eestlaste Integratsiooni SA toetusel heategevusfondi Dharma keeleõppelaager. Udumäe puhketalus leidis kaheks nädalaks kodu 36 õpilasest, kahest kasvatajast ning kahest õpetajast koosnev rühm.

Rühmas oli 17 eesti ja 19 vene keelt rääkivat õpilast vanuses 9–14. Enamik Tallinnast ja Maardust, erandina üks tütarlaps Puhjast ning mõned noormehed Helme vallast.

Keelelaagri päevakava oli tihe ja mitmekesine. Sport, meelelahutus, kunst ja igahommikused ning õhtused keeletunnid vaheldusid harivate Lõuna-Eesti reisidega. Lastel oli, mida sealkandis avastada. Õpetajana tekkis mul mõte, kas tasubki alati klassireise ekskursioonibüroodelt tellida.

Keeletundides võtsime läbi igapäevase sõnavara ja kõik selle, mida oli tarvis ekskursioonidel ning laagriüritustel. Esimeste päevade eesti keeles suhtlemise hirm kadus peagi. Laagri lõpuks kasvas nii sõprade ring kui ka eesti keele kasutamise julgus.

Vene keelt rääkivad lapsed jaotasime vanuse järgi kahte keelerühma, eesti lastest said nende tugipõlased. Esmapäeval tundus õpilastele, et kui ühed oskavad kehvasti eesti keelt, teistel pole aga vene keeles isegi algteadmisi, ei saa rühmatööd teha. Keeletunnid, kus tuli kasutada palju

Keelelaager liitis eesti ja vene õpilased ühtseks sõpruskonnaks.
Foto erakogust

TARTU ÜLIKOO

HARIDUSTEADUSKONNA
ÕPETAJATE TÄIENDUSKOOLITUSTALITUSE
KOOLITUSPAKKUMISED SÜGISSEMESTRIL 2006

KOOLIDELE

26.09.06 Õppealajuhataja- meeskonnatöö suunaja I AP
05.10.05 Pedagoogika kursus I AP/ 4 AP
05.10.06 160- tunnine algõpetuse didaktika kursus 4 AP
06.10.06 Kutsepedagoogika kursus 8 AP
10.10.06 Eripedagoogika kursus 4 AP
24.10.06 Klassiõpetajate (I kooliaste) täiendõppekursus 2 AP
09.11.06 Arvutipõhiste õppematerjalide koostamine 4 AP
15.11.06 Õpilase individuaalsuse toetamine 4 AP

LASTEAEDADELE

28.08.06 Erivajadusega laps koolieelses lasteasutuses 8 AP
29.08.06 Koolieeliku kõne arengu jälgimine ja hindamine I AP
27.09.06 Koolieelse lasteasutuse logopeedi täiendõppekursus 4 AP
03.10.06 Eelkoolipedagoogika- alane täienduskoolitus 4 AP
03.10.06 Eelkoolipedagoogika kursus 4 AP/ 8 AP
21.11.06 Kõnearendus sobitusrühmas

Info ja registreerimine haridusteaduskonna koduleheküljel aadressil
www.ht.ut.ee; e- mail karin.janes@ut.ee; tel. 737 6445, 737 6446

EELK Usuteaduse Instituudis on

31. augustini pikendatud vastuvõttu

KRISTLIKU KULTUURILOO MAGISTRIÕPPESSE.

Õppekava eesmärk on anda võimalikult mitmekülgne ülevaade kristluse mõjust Euroopa ja Eesti kultuurile (sh kunstile, muusikale jm). Muuhulgas tutvutakse Euroopa ja Eesti kirikulooga ja käsitletakse religiooni mõju ühiskonnale laiemalt.

Õppekava kohta saab lähemat informatsiooni aadressil
www.eelk.ee/ui.

Lisainformatsiooni saab tel 611 7401 või 5349 0169.

KANDIDAATIDEL palume

Usuteaduse Instituudi rektoraati aadressil Pühavaimu 6, Tallinn esitada järgmised dokumendid:

- isikut tõendava dokumendi koopia,
- lühike elulookirjeldus,
- avaldus,
- bakalaureusekraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni olemasolu tõendava dokumendi koopia (eriala ei ole oluline),
- 4 fotot.

Head kooliaasta algust!

- Juhtimiskursus koolijuhile – 26.09.2006–3.04.2007 (240 tundi koolidirektorile ja 160 tundi õppealajuhatajale)
- Õpetaja eneseanalüüs – 13.09., 25.10.
- Projektide kavandamine, rahastamine ja aruandlus – 24.08., 28.09.
- Psüühiliselt häiritud lapse äratundmine, töötamine temaga ja tema vanematega – 25.08.; 22.09.
- Toimetulek õpetajana – 28.08.
- Arenguvestlus – õpetaja kui nõustaja – 14.09.; 26.10.
- Tööalane karjäär ja selle kujundamine – 15.09.
- Kaasaegne dokumendihaldus – 20.09.
- Töö erivajadusega lapsega ja vanemaga – 25.09.
- Individuaalne õppekava. Hakkamasaamine. Käitumise tugikava – 28.09.
- Sisehindamine, selle toimimine – 3.10.

Arenguprogrammide Keskus
EMI-ECO
Peterburi tee 46–111
11415 Tallinn
Tel/faks 613 9709
emico@emico.ee

www.emico.ee

ÕNNITLEME

Piret Järvela 50

Sünnipäev 30. augustil

Eesti Emakeeleõpetajate Selts
õnnitleb esimese juubeli puhul
seltsi esimeest Piret Järvelat.

Palju õnne ja teguderohkeid
päevi igasse järgnevasse aastasse!

90

Miralda Vare,

Kildu Kooli kauaaegne õpetaja.

70

Inga Ennok,

Ruusa Põhikooli õpetaja.

Tiit Tomingas,

Ridala Põhikooli kauaaegne õpetaja.

60

Eva Laidvee,

Tallinna Pääsküla Gümnaasiumi
õpetaja.

Tiit Piron,

Tallinna Kuristiku Gümnaasiumi
sõõgitädi.

Tamara Rätsep,

Tartu Kroonuua Kooli õpetaja.

55

Inna Anon,

Tallinna Kanutiaia Noortemaja
õpetaja.

Silvi Bonde,

Loksa 1. Keskkooli õpetaja.

Anne Heinaru,

Märjamaa Gümnaasiumi õpetaja.

Maire Kingsepp,

Märjamaa Gümnaasiumi õpetaja.

Liidia Lobareva,

J. V. Veski nim Maarja Põhikooli
direktor.

Riina Loorand,

Rakvere Gümnaasiumi õpetaja.

50

Mare Aruaas,

Tallinna Pääsküla Gümnaasiumi
õpetaja.

Edith Asveit,

Pirita Majandusgümnaasiumi
direktor.

Age Usin,

C. R. Jakobsoni nim Gümnaasiumi
kantseleijuhataja ja õpetaja.

Larissa Önnis,

Pirita Majandusgümnaasiumi
õpetaja.

Rahvuskooper Estonia poistekoor sai Ungari koorifestivalil kuldmedali

Estonia poistekoor dirigent Hirvo Surva juhtimisel võitis Ungaris toimunud kuuendal Cantemuse noortekooride festivalil kuldmedali.

Koorifestivalil Nyíregyházas osales 18 koori üle maailma – Ungarist, Hispaaniast, Tšehhist, Jaapanist, Kreekast, Nigeeriast ja Eestist.

Festivali kvalifikatsioonikonkurssil esitas koor Urmas Sisaski, Ester Mägi, Veljo Tormise ning ungari koorijuhi ja helilooja Zoltan Kodály laule. “Kooride tase oli väga kõrge,” selgitas Surva, “seda meeldivam on, et nelja koori seas valis rahvusvaheline žürii välja meie poisid.” 40-liikmeline pois-

tekoor andis festivalil kolm kontserti ning esines lõpugalal.

Juunis esines Estonia poistekoor Saksamaal, järgmise aasta mais sõidab esinema Inglismaale.

Kadri Valner,
rahvuskooper Estonia
kommunikatsioonijuht

TÜ teaduskooli õpilased võitsid kaks medalit

13.–20. augustini Meridas Mehhikos toimunud 18. rahvusvahelisel informaatikaolümpiaadil võitsid Tartu Ülikooli teaduskooli õpilased ühe hõbe- ja pronksmedali. Hõbemedali võitis Hugo Treffneri Gümnaasiumi lõpetanud Laur Tooming, kellele see oli juba kolmas rahvusvaheliselt informaatikaolümpiaadilt võidetud hõbemedal. Pronksmedaliväärilise tulemuse saavutas Pärnu Ühisgümnaasiumi lõpetanud

Rivo Laks. Olümpiaad kestis kaks päeva ning mõlemal päeval tuli viie tunniga koostada arvutiprogramm kolme ülesande lahendamiseks.

Rahvusvahelisest informaatikaolümpiaadist võtsid osa koolinoored enam kui 85 riigist. Eesti võistkonda kuulusid veel Indrek Klanberg (Tallinna RK, 11. kl) ja Aleksandr Nikiforov (Ahtme G, 12. kl). Olümpiaadil osalemist toetasid haridus- ja

teadusministeerium, WM-data, Skype, Microlink, Hansapank, Tallinna Linnavalitsus, Tartu Kultuurkapital, Pärnu Linnavalitsus, Kohtla-Järve Linnavalitsus ja Ahtme Gümnaasium.

Rahvusvahelise informaatikaolümpiaadi koduleht: <http://www.ioi2006.org>.

Liina Jürgen,

TÜ avalikussuhete peaspetsialist

Lotte seikleb jälle kinolinal

“Tere, onu Jaak! Möistatust tahad kuulda?”

“Tere, Lotte, lase tulla.”

“Mida peab tegema, et üks laps suppi sülle ei tilgutaks?”

“Talle tuleb see... mis kalts see nüüd oligi... pudipõll panna!”

“Vale! Talle tuleb anda supi asemel hoopis magustoit!”

“Kas sa muud ka oskad peale kärebs Jaagu lollitamise?”

“Muidugi! Ma tean ühte vahvat triiki! Selle nimi on judo, Susumu õpetas eile!”

“Võtad näiteks... seljakoti ja viskad viuhiti!”

“Halastaja lutikas! Minu kott!”

“Leiutajateküla Lotte” on Heiki Ernitsa, Janno Põldma ja Andrus Kivirähi uus perefilm, mis jõuab kinolinadele 30. augustil. Joonisfilm on inimlikkusest, sõprusest, hoolivusest ja perekonnast, kus hoolitakse lastest ning arendatakse laste oskusi.

“Lotte filmides ei ole, et keegi jookseb vastu seina lapikuks, kellelegi torgatakse pomm tagumikku või keegi keedetakse supiks. Põnevus tuleb teisi, karakterite ja olukordade koomikaga,” ütleb “Leiutajateküla Lotte” dialoogide autor Andrus Kivirähk. “Tegelased on positiivsed, nad võivad olla veidrat, kuid nad ei ole õelad.”

Filmi peategelased on juba esimest Lotte filmist (“Lotte reis lõunamaale”) tuntud Lotte, Lotte isa Oscar, vana

Bruno ja Lotte.

rännukoer Klaus ning paljud teised uued ja vanad Leiutajateküla elanikud.

“Lotte on tüdruk-koer, kelles peituvad parimad tüdrukute ja poiste omadused,” ütleb üks filmi režissööridest Janno Põldma. “Lotte mitmekülgsus on tema potentsiaal – ta võib palju saavutada, kui saab mingi suuna või sihi.” Heiki Ernitsa sõnul on Lotte mõnus inimtüüp, kes me kõik tahaksime olla: “Saavutaks kõike, oleks lõbus ja tore.”

Lotte (Evelin Võigemast) elule annab suuna Jaapanist raamatuga kohale jõudnud mesilane Susumu (Elina Reinold), kes hakkab Leiutajatekülas judo't õpetama.

Teistele tegelaskujudele on andnud hääle Andero Ermel, Argo Aadli, Lembit Ulfisak, Marko Matvere, Peeter Oja, Mait Malmsten, Aarne Üksküla jpt. “Selge oli see, et Evelin on Lotte. Tal on sama iseloom, selline, et lähe-

me teeme ära, veidi vallatseja tüüp,” selgitab Ernits.

“Leiutajateküla Lotte” tootmiseelarve on 30 miljonit krooni ja suurimad toetajad on Eesti Filmi Sihtasutus, kultuuriministeerium, Kultuurkapital, ETV, Läti Filmikeskus, Euroopa Liidu audiovisuaalprogramm MediaPlus ja filmitootmistootusfond Eurimages. “Leiutajateküla Lotte” film valmis Eesti Joonisfilmi ja Rija Filmi koostööna.

Janno Põldma, Heiki Ernits ja Andrus Kivirähk on ka laste TV-seriaalide “Tom ja Fluffy”, “Lotte”, koguperefilmi “Lepatriinude jõulud” ning lühifilmi “Kontsert porgandipirukaga” autorid.

“Leiutajateküla Lotte” jõuab lisaks Eestile kinolinadele ka Lätis, Leedus, Norras, Hollandis, Saksamaal jm.

Martin Pärn,

“Leiutajateküla Lotte” pressiesindaja

Uno Varik

11.09.1932–14.07.2006

Iga lahkumine on raske,
iga teeleaatmine kurb...

20. juulil saadeti Kaalist igavikuteele kauaaegne pedagoog ja direktor Uno Varik, kes üle 40 aasta oma elust pühendas koolitööle.

Uno Varik sündis Mustjalas. Lõpetanud kohaliku kooli, astus ta Kuressaare Keskkooli, mille lõpetas 1951. aastal. Pärast aastast pedagoogilises klassis õppimist asus ta 1.09.1952 tööle Kaali koolis algklassiõpetajana. See tööperiood ei kestnud kaua, sest juba sama aasta detsembris tuli minna sõjaväkke. Pääsenud ajateenistusest, leidis ta vaba töökoha Kuressaare Keskkoolis. 1. septembrist 1955 oli Uno Varik taas Kaali koolis, kuhu jäi pikkadeks aastateks. Töö kõrvalt lõpetas ta Tallinna Pedagoogilise Instituudi. Omandanud ajalooõpetaja kutse, õpetas ta ka eesti keelt ja kirjandust, füüsikat ning andis kehalise kasvatus tunde. Oli pikka aega maa-konna kehalise kasvatus aineseksiooni juhataja. Tema käe alt on sirgunud tublisid sportlasi, häid õpetajaid ja arste, inimesi, kes elus edukalt toime tulevad. Tal oli palju huvialasid – filatelia, muusika, sport, kirjandus, vana-vara kogumine, mälumäng.

1984. aastal sai Uno Varikust Kaali kooli direktor järgneva 14 aastaks. Kolleegid meenutavad teda kui nõudlikku, kuid samas heatahtlikku juhti. Alati jätkus tal töökaaslastele meeldivaid üllatusi: lillekimp, õnnitluskaart või mõni vaimukas kingitus tähtpäevadel. Oli raske mõista, et olude sunnil pidi ta 1998. a koolist lahkuma ja jääma vanaduspensionile, milleks tema elav ja seltskondlik loomus ei olnud ette valmistatud.

Uno Varik lahkus keset kaunist suve, õiterikkal ajal. Tema elutööd jätkavad õpetajatena tema poeg ja tütar ning lapselaps. Suure tänuvande ja austusega meenutavad teda endised õpilased, kolleegid, töökaaslased, majanaabrid, abikaasa, lapsed, lapselapsed, õde, paljud tuttavad.

Kaali Põhikool

TEISTEST LEHTEDEST

MEIE MAA

Mereakadeemia merekooli direktori Jüri Lemberi sõnul on kavas osa merekooli riigieelarvelisi õppekohi tuua Orissaare Gümnaasiumi, et avada koolis riigi rahastatav kutseharidusõpe. Sellise sõnumiga tuli Lember välja laupäeval Orissaare Gümnaasiumis 15-aastase merehariduse tähistamise üritusel.

Kui kõik läheb plaanipäraselt, saavad 20 esimest noort alustada Mereakadeemia Orissaare osakonnas õpinguid juba sel sügisel. Kui mitte, siis vähemalt aasta pärast. Mereakadeemia kaugematesse plaanidesse kuulub Orissaarde jahisadam ja purjekooli rajamine. (22.08.)

HIIU LEHT

Palade külaarenguselts Sakas loobus teisipäeval plakatitega meeleavaldusest, sest registreerimata meeleavaldus võinuks lõppeda rahatrahvi määramisega. Pärastlõunal kogunud Pühalepa volikogu külaelanike protestikirja arutelu oma päevakorda ei võtnud. Volikogu esimees Õie Laksberg põhjendas keeldumist lühidalt tõsiasjaga, et vallavalitsus loobus Palade kooli direktori Mare Aasma vallandamise muutmisest juba oma 9. augusti koosolekul. (18.08.)

LÄÄNE ELU

Haapsalu Kutsehariduskeskus võttis aastaks tasuta rendile ligi 2000 m² suuruse Tammiku hotellina tuntud

maja, kuhu tuleb õpilaskodu ja ehitajate praktikakoht – ehituslabor.

Ehitust õpib Uuemõisas 270 õpilast 550-st, kuid klasse, kus näiteks müüri laduda, on vaid 200 m². Iga õppetunni järel tuleb tehtud töö lõhkuda, et järgmised saaksid kätt harjutada. Nüüd tulevad 1615 m² suurusesse halli müürseppade ja tänavakivide ladumise harjutusväljakud ning krohvijate boksid. Kolmandast korrusest saab dekoratiivtehnikate õppelabor, teisest garderoob. Ruumi jagub ka täienduskoorituseks, kus pottsepad saavad ahju laduda ja proovida, kas ahi tõmbab.

Kui algoskused selged, pääsevad õppurid maja ehitama. Selleks on hallis kaks 4 x 5 m suurust platsi. Õpilased alustavad maja mahamärkimisest ja teevad hoone vundamendist vintskapini valmis.

Et õpilased saaksid korraliku tööoskuse, asutati sel kevadel osaühing HKHK Ehitus. Sihtasutusele Läänemaa Kutseõpe kuuluv firma otsib välja praktikakohad ja saadab õpilased koos juhendajaga tööle. Õpilased saavad töö eest ka tasu. (22.08.)

PÄRNU POSTIMEES

End tagasihoidlikult vaid Virveks nimetanud proua luges suvel Pärnu Postimehest noorest ja andekast suupillineist Melani Talist ja tema soovist uue suupilli omanikuks saada ning otsustaski tüdruku unistuse täita. Ühiselt valisid Virve, Melani ja suupilliõpetaja Ilmar Tõnisson, kes on oma vanuseklassis Pärnu suupillifestivali mitmekordne võitja, tüdrukle Hohneri suupilli. Nelja oktaa-

viga professionaalse muusiku suupill maksis ligi kaks tuhat krooni, mis tuli proualt, kes tegi kingituse vähimatki enesereklaami soovimata. (22.08.)

PÕHJARANNIK

TTÜ Virumaa kolledž valmistub tudengeid vastu võtma peahoone teise korruse remonditud fuajees, muutunud laboratooriumikorpuses ja uues esindusauditooriumis. Tegemist on projekti 24,35 miljonit krooni maksva esimese etapiga, millest umbes 80% rahastab Euroopa Liidu tõukefond. Teine etapp on kolledži ühiselamu renoveerimine.

Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa kolledžis alustab uut õppeaastat üle 180 esmakursuslase, kokku õpib seal aga ligi pool tuhat tudengit. (19.08.)

Õpetaja õppivas ühiskonnas

Aivar Soe,

Eesti Haridusfoorumi 2006 toimkonna liige

Piltlikult öeldes on Eesti Haridusfoorum jõudnud oma arengus 11. klassi. Tänavune foorum keskendub õpetajale õppivas koolis ja ühiskonnas. Selle põhiteema arutamiseks oleme sõnastanud alljärgnevad küsimused, millele soovime koostöös hariduse kõigi osapooltega vastuseid otsida.

Millist staatust ühiskonnas väärib õpetaja ja kuidas seda saavutada? Milline on õpetaja roll kooli juhtimisel ja õppivas kogukonnas? Millised on need õpetaja ametialased teadmised, oskused ja vilumused, mida kellelgi teisel ei ole? Milles seisneb õpetaja professionaalne areng ja karjäär? Kuidas hoida õpetaja ja õpilase vahelisi suhteid? Millist klassijuhatajat võib nimetada pere õnne arstiks? Milline

on huvitav tund, mis on igava põhjused õppija vaatevinklist? Millised on õpetaja rollid seoses õppekavaga? Millised on piirangud ja vabadused õpetaja töös? Millist eeskju annab õpetaja oma õpilastele? Kuidas tuleb noor õpetaja toime koolis ja ühiskonnas? Millist õpetajakoolitust vajame?

Haridusfoorum kutsub Õpetajate Lehe lugejaid kaasa ülaltoodud küsimustele ühiselt vastuseid otsima. Kindlasti tekitavad need küsimused huvitatud lugejal omakorda uusi.

Haridusfoorumi töövormiks hariduslisti kõrval on eelfoorumid. Haridusfoorumi toimikond organiseerib neli eelfoorumit, mille põhjal korraldatakse 5. ja 6. jaanuaril 2007 põhifoorum Haapsalu kutsehariduskeskuses.

10. augustil toimus Pärnu kutsehariduskeskuses 70 osavõtjaga eelfoorum teemal "Õpetaja, aita oma õpilast karjääriplaneerimisel". Eelfoorumil oli võimalik saada ülevaade Pärnumaa haridussüsteemi põhiprobleemidest ja arengust, tutvuda karjäärinõustamise kogemustega Pärnu linnas ja maakonnas, arutleda õpilaste kutse-, eriala- ja ametivalikute kujunemise teemadel, kuulata õpetajate ning õpilaste ettekandeid karjääri kujundamisest. Pärnus viidi läbi veel diskussioon teemal "Kes õpetab koolis homme?".

Järgmine eelfoorum oktoobris Jõgeval keskendub erivajadustega õpi-

laste õpetamise aktuaalsele temaatikale. Arutatakse, mida teha, et õpetaja suudaks erivajadustega lapsi koolis paremini toetada.

Ettevalmistamisel on 1. novembril Sillamäel toimuv eelfoorum, mille korraldajad soovivad aidata kaasa venekeelsete koolide üleminekule riigikeelsele õpetusele. Sillamäel püütakse saada ülevaade valmisolekust õpetada riigikeeles vene koolides, selgitatakse koolide ootused valitsusele ülemineku kindlustamiseks ja otsitakse heade näidete najal konstruktiivseid lahendusi.

11. novembril Tartu Ülikoolis toimuv eelfoorumil analüüsitakse õpetajakoolituse ja noore õpetaja ametis toime tuleku temaatikat. Püütakse aidata kaasa õpetajakoolituse ja selle õppekava arengule.

Uuel õppeaastal käivitame koostöös haridus- ja teadusministeeriumi ning Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega internetipõhise hariduskalendri eesmärgiga kajastada selles Eesti kõik olulised haridussündmused. Kalendrist on huvilistel võimalik jälgida hariduse vallas kavandavat. Kalender on juba olemas aadressil hariduskalender.info. Ettevõtmiste kavandajatel on võimalik sellesse oma info sisestada. Meie uuenenud kodulehel www.haridusfoorum.ee peame heade kogemuste andmebaasi ja ootame kõigi aktiivset kaastööd.

Kaks nädalat Inglismaal

Kati Bakaradze,

Kose Gümnaasiumi õpetaja

Õigesti püstitatud ülesanne kõitab õppija uudishimu, huvitab nii õpilast kui ka õpetajat, pakub väljakutset ja motiveerib lahendajat. Just sellisena võiks kokku võtta minu kahenädalase juulikuise kursuse PILGRIMS-i koolituskeskuses Canterbury Inglismaal, kus korraldati 29 rahvusest inglise keele õpetajatele 18 kursust.

Minu kursuse üks põhitees oli humanistlik ja loov lähenemine õppeprotsessile, mis on kohandatud õpilasele kui indiviidile kõiki tema intelligentsusi (H. Gardneri teooriad), meeli, vasaku-parema ajupoolkera eripärasid arvesse võttes. Kursus oli väga põnev ja ma sain sealt materjali, mõtteid, soovitatavat kirjandust kogu järgmise viisaastaku jagu.

Pakun siinkohal kolleegidele mõningaid praktilisi harjutusi, mis meie gruppis väga hästi vastu võeti ja mida ka oma ainetunnis kavatsen kasutada.

Klassikalise muusika kasutamine

Õpetaja mängib (kaks korda) klassikalise muusika pala ~2 min (näiteks Raveli, Vivaldi) ja õpilased kirjutavad, missugune kujutluspilt tunnete, nägemuste, lõhnadega nende fantaasias selle muusikaga seostub. Pärast pala teistkordset ettemängimist räägivad õpilased teineteisele (paaris), mis mõtet/tunded neil tekkisid. Järgmiseks vahetavad õpilased vihikud ja õpetaja

mängib sama pala kolmandat korda ette, kuid nüüd tuleb õpilasel lõpetada oma paarilise jutt ja mõttekulg. Lõpuks võivad paarilised rääkida sellest, kas neile teineteise lõpud meeldisid või mitte. Nooremates kooliastmetes saab harjutust ka teemade kaupa kitsendada ("Minu koolipäev" jm).

Sõnamängud

Sõnarõhkude õpetamiseks võib kasutada liikumist klassiruumis ja astuda samme nii, et pikem samm näitab paarõhku ja sammude arv silpide arvu sõnas. Samuti saab rõhkusid ja silpide arvu sõnas harjutada eri suuruses nõõpidega.

Kollokatsioonide õpetamisel annab õpetaja soovenduseks ühe sõna ja õpilased peavad ütleva, missugused sõnad esinevad tavaliselt selle sõnaga koos. Edasi määratakse koos sõnapaarid, kus kaks sõna on seotud tugevamini ja nõrgemini. Seejärel annab õpetaja õpilastele väikesed paberiribad, kus on kirjas põhisõnaga nõrgemini ja tugevamini kollokeeruvad sõnad.

Õpilased loevad üksteisele sõnu ette ja paariline peab ära arvama põhisõna. Õpetaja annab õpilastele töölehe (A-tulp, B-tulp), kus õpilane peab ühendama sõnad, mille vahel on üsna tugev kollokatsioon. Õpilased teevad ülesande ja koos arutatakse läbi võimalikud variandid.

Edasi annab õpetaja õpilastele teksti, kust kollokatsioonid olid võetud, õpilased leiavad need sealt üles, vajadusel tõlgivad, seletavad lahti.

Järgmise sammuna loeb õpetaja teksti nii, et teeb kollokatsiooni esinemise kohal pausi ning õpilased ütlevad viimase sõnaga koos esineva sõna ja sõnapaari. Sama tegevust jätkavad õpilased paarides.

Siin olid vaid mõned näited rikkalikust ideede ja materjali hulgast, millega Inglismaalt suvekursuselt tagasi tulim.

Kuidas möödus Sinu suvi, hea kolleeg? Mida huvitavat tegid ja nägid?

Kui sul muid plaane 2007. aasta suveks pole, mõtle ühe toreda rahvusvahelise koolituse peale keelt emakeeleks kõneleval maal ja tea, et sellel osalemine võib saada teoks tänu EL-i Socrates koolitusgrandile (vt www.socrates.ee).

Socrates alaprogrammi Comenius stipendium võimaldab keeleõpetajatel või ka muude õppeainete võõrkeele õpetamisega tegelevatel koolitöötajatel just sellistel koolitustel osaleda, et oma metoodikapagasit suurendada ning veidi ka selle maaga ja nende inimeste eluga lähemalt tutvuda.

Esita avaldus!

Comeniuse grandia avaldus 2007. aastaks tuleb esitada Socrates Büroos konkreetse kooli ja kursuse jaoks, milleks on eelnevalt vaja selle kooli nõusolekut (tähtajad programmi koduleheküljel).

Nõuannetega aita Imbi-Reet Kaasik (imbireet@uninet.ee, <http://home.uninet.ee/~imbireet/imbireet.html>), kes on mitme Suurbritannia keelte kooli esindaja Eestis.

MINISTEERIUMIS

● 20.–22. augustini viibis minister Mailis Reps Rootsis. Minister külastas Rootsi Eesti Kooli Stockholmis, mis avas pidulikult oma uued ruumid.

● 23. augustil tegi minister Mailis Reps ettekande Harjumaa koolijuhtide kooliaasta alguse seminaril Saue Gümnaasiumis.

Samal päeval leidis Tallinnas aset Harjumaa koolijuhtide ja omavalitsustöötajate kohtumine, kus HTM-i järelevalvetalituse juhataja Hille Vooremäe tutvustas muudatusi õppeasutuste välishindamissüsteemis.

HTM-i abiminister Erkki Piisang ning alus- ja põhihariduse talituse juhataja Tiina Kivirand kohtusid lastevanemate lüüdga, et arutada koostöölepe teemadel.

● 23.–25. augustini toimus noor- ja kodu-uurijate ühisekspeeditsoon Karula rahvusparki. Tutvuti Võru- ja Valgamaa keskkonnaprobleemide, looduse ja huviväärsustega. Ringsõidul kohtuti kultuuri- ja omavalitsustegelaste ning kohaliku elu edendajatega. Ühisekspeeditsoon on noor- ja kodu-uurijate tegevuse tähtsamaid väljundeid. Osales 45 õpilast ja õpetajat 17 koolist. Õppereisi korraldas Eesti Noorsootöö Keskus koostöös Eesti Kodu-Uurimise Seltsiga.

● 24. augustil toimus Haapsalu Kultuurikeskuses Läänemaa hariduskonverents, kus osalesid ka HTM-i esindajad.

Samal päeval toimus Lillepaviljonis Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse tänuüritus, kus osales minister Mailis Reps.

● 24. ja 25. augustil tutvub ministeeriumi esindus eesotsas kantsler Jaan Kallase ja asekancler Madis Lepajõega Ida-Virumaa maakonna haridus- ja noortasutuste töö ja inimestega.

● 25. augustil tutvustab HTM-i järelevalveosakonna peainspektor Tiina Peterson Paide Kesklinna Lasteaias toimuvat koolituskursusel riiklikku järelevalvet ja sisehindamist lasteasutustes.

Täna teeb minister Mailis Reps ka ettekande Tallinna koolijuhtide kooliaasta alguse seminaril Viru hotelli konverentsikeskuses.

HTM-i järelevalvetalituse juhataja Hille Vooremäe tutvustab muudatusi õppeasutuste välishindamissüsteemis Valgas Valgamaa ja Tartus Tartumaa koolijuhtidele.

● 25.–27. augustini toimub Kõrre Meremuseumis Teadus.ee suvekool "Kuidas tuli teadust õpetab?".

"Võitlus sinimustvalge eest"

Haridus- ja teadusministeerium kingib uue õppeaasta lävel kõigile Eesti koolidele ajaloolise filmitrioloogia "Võitlus sinimustvalge eest".

Filmi kinkimise eesmärk on meenutada Eesti taasiseseisvumise sündmusi 15 aastat tagasi. Filmi režissöör on Peeter Brambat ja stsenaariumi autor Mati Talvik.

"Meie eesmärk on, et tänased koolinoored mõistaksid tollast pingelist, kuid ülevat aega," lausus minister Mailis Reps filmide teelelakitamise puhul.

"Õpilased võiksid neid filme vaadata tajuda, kui palju on Eesti 15 aasta jooksul saavutanud, ja mõelda ka neile rahvastele, kes samal ajal asusid demokraatia ja turumajanduse teele, kuid pole sinna täna veel kahtlusi päralt jõudnud." Minister ütles

veel, et lähiajaloo käsitlemine on alati keeruline, kuid kodanikuhariduse seisukohalt hädavajalik.

2005. aastal valminud filmid kajastavad 1990. ja 1991. aastal toimunud sündmusi nii Eestis kui kogu Baltikumis. Filmid räägivad perioodist, mil kehtestati sinimustvalge Eesti lipuna, saadi jagu internatside liikumisest, kaitsiti Tallinna putšistide eest ning kehtestati iseseisvus. Filmis on kasutatud autentset dokumentaalarhiivi ning sündmustes vahetult osalenute mälestusi.

Koolidele jagatakse tuhat venekeelsete subtiitritega varustatud filmi.

Filmide tõlkimine, DVD-plaatide ettevalmistamine, trükiste ja filmikõopiate tegemine maksis 80 000 krooni.

TARMO LAUSING, HTM-i abiministri nõunik

TEADUSTE AKADEEMIA EMAKEELE SELTS

Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
tel 644 9331, e-post es@eki.ee,
www.emakeeleselts.ee

Emakeele Seltsi üliõpilaskonverents

Emakeele Selts tähistab Euroopa keelte päeva üliõpilaskonverentsiga 29. septembril Tartu Ülikoolis. Kutsume oma keeleuurimistöödest rääkima bakalaureuse- ja magistriõppe tudengeid ning 2006. a lõpetanud bakalaureusi ja magistreid, oodatud on ka tänaste ja eilsete gümnaasiumi õpilaste ettekanded.

Palume teatada esinemissoovist hiljemalt 5. septembriks e-postil es@eki.ee või postiaadressil Emakeele Selts, Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Esinemissoov sisaldagu järgmisi andmeid: esineja nimi, teema, õppeasutus, juhendaja nimi, mõnelauseline ülevaade ettekande sisust. Ettekande pikkus on 20 minutit, millele lisandub arutelu. Ettekande vastuvõtmisest konverentsi kava teatame 12. septembriks.

Lõppenud õppeaasta töö vääril tutvustamist, keeleprobleemid arutamist – kohtume teiselt sügisel!

EMAKEELE SELTS

Tallinna Kammerkoor ootab oma ridadesse uusi lauljaid!

Oodatud on kõikide
häälerühmade esindajad,
kes tunnevad nooti
ja naudivad heal
tasemel koorimuusikat.

Uute lauljate kuulamine
toimub 5., 7., 12. ja 14.
septembril kell 18
Tallinna Prantsuse Lütseumi
aulas Hariduse tn 3.

Loe Tallinna Kammerkoorist,
uute lauljate vastuvõtmisest
ja algavast hooajast lähemalt meie
kodulehelt www.kammerkoor.ee.

Lisainfo info@kammerkoor.ee

Avinurme Keskkool

pakub tööd

INGLISE KEELE ÕPETAJALE.

Elamispinna võimalus.

Telefon 339 7489.

Vastrekonstrueeritud

Jüri Gümnaasium

pakub alates 1. septembrist
tööd järgmistel ametikohtadel:

**KLASSIVÄLISE
SPORDITÖÖ JUHT,
KLASSIÕPETAJA,
PARANDUSÕPPE
ÕPETAJA,
LOGOPEED,
FÜÜSIKAÕPETAJA,
LOODUSAINETE
ÕPETAJA põhikoolile.**

**FÜÜSIKAÕPETAJALE
ühetoalise korteri võimalus.**

Täpsem info telefonil
603 4208, 521 1983 või
www.jyri.edu.ee.

Esitada avaldus koolidirektori nimele,
haridust ja kvalifikatsiooni tõendavate
dokumentide ära kirjad, CV ja muud
olulised materjalid konkursist osavõtja
äränägemisel.

Dokumendid saata aadressil Laste t 3,
Jüri, Rae vald, 75301 Harjumaa.

Kandideerimisdokumentide
esitamise tähtaeg on 30. august.

Valga Vene Gümnaasium

võtab 1. septembrist tööle

INGLISE KEELE ÕPETAJA (8.-12. KL.).

Noorele spetsialistile
ühe ametikoha
PALK 15 000 krooni kuus.

Kindlustatakse ametikorteriga!

Avaldus ja dokumendid
saata aadressil
Kuperjanovi 99, 68207 Valga.

Tel 766 3852, 5662 9372.

Adavere Põhikool

võtab alates 1. septembrist
tööle

LOODUSAINETE ÕPETAJA

Olemas korralik korter.

Avaldus, CV ning haridust
tõendavate dokumentide koopiad
saata aadressil
Adavere Põhikool,
Adavere,
Põltsamaa vald,
48001 Jõgevamaa.

Info apk@apk.edu.ee.
Tel 776 9304, 511 5576.

Tallinna lasteaed Sipsik

kuulutab välja konkursi

**JUHATAJA ASETÄITJA ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ ALAL ja
ÕPETAJA** vabade ametikohtade täitmiseks.

Avaldus, CV, haridust ja koolitust tõendavate dokumentide koopiad palume esitada
7. septembriks aadressil P. Süda 6, 10118 Tallinn või e-postiga sipsik@la.tln.edu.ee.

Lisainfo tel 648 1752, 522 6820.

PUURMANI GÜMNAASIUM

võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle

INGLISE KEELE ÕPETAJA, KEEMIAÕPETAJA, IT-SPETSIALISTI + ARVUTIÕPETAJA.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 23. augustiks
aadressil Puurmani Gümnaasium, Puurmani vald, 49001 Jõgevamaa või saata
e-postiga kool@puurmani.edu.ee.

Info tel 737 143 või 513 7622, 525 0580.

Lagedi Põhikool

pakub algaval õppeaastal
tööd

**VE NE KEELE
ÕPETAJALE (13 tundi),
MUUSIKAÕPETAJALE**
töötaja lapsehoolduspuhkuse
ajaks (**13 tundi,
lastekoor, mudilaskoor**),
ÕPPEALAJUHATAJALE
(**0,5 kohta**).

Avaldus ja CV saata aadressil
Kooli 18, Lagedi 75303, Harjumaa või
kool@lagedi.edu.ee.

Info telefonil 514 1637.

Kuldre Kool

võtab tööle täiskohaga

**LOODUSAINETE
(MAATEADUS,
BIOLOOGIA, KEEMIA,
LOODUSÕPETUS)
ÕPETAJA.**

Nõutav vastavus
kvalifikatsioonile.

Avaldus ja CV saata direktori nimele
hiljemalt 29. augustiks aadressil
Kuldre Kool, Kuldre side,
66501 Võrumaa.

Info
tel 785 7156 või 517 6274.

Tallinna Järveotsa Gümnaasium

vajab algaval õppeaastal

**põhikooli
LOODUSAINETE
ÕPETAJAT,**

**ARVUTIÕPETAJAT-
INFOJUHTI.**

CV saata aadressil
direktor@jg.tln.edu.ee.

Info tel 656 9380, 657 5427.

Põlva valla Mammaste Lasteaed-Algkool

kuulutab välja konkursi

**LASTEIAIA
LIIKUMISÕPETAJA**
0,75 ametikoha täitmiseks.

Avaldus kandideerimiseks, CV ja
haridust tõendavate dokumentide
koopiad saata
hiljemalt 5. septembriks
Mammaste Lasteaeda-Algkooli,
Mammaste küla, 63309 Põlva mk.

Info tel 513 0006.

Tallinna 22. Lasteaed

kuulutab välja konkursi

**0,25 koormusega
MUUSIKAÕPETAJA**

leidmiseks.

Avaldus, CV, haridust tõendavad
dokumendid saata
10. septembriks
aadressil J. Vilmsi 9, 10126 Tallinn
või 22@haridus.ee.

Info tel 601 5569.

Tartu linnavalitsus kuulutab välja konkursi

Tartu Lasteaed Ristikhein (asukohaga Ropka tee 25, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 21.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Kesklinna Lastekeskuse (asukohaga Akadeemia 2, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Annike (asukohaga Anne 9, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Heliik (asukohaga Aardla 138, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Kannike (asukohaga Ravila 43, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Karoline (asukohaga Kesk 6, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Kelluke (asukohaga Kaunase pst 69, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Kivike (asukohaga Kivi 44, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Midrimaa (asukohaga Vanemuise 28, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Poku (asukohaga Anne 69, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Rukkilill (asukohaga Sepa 18, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Sirel (asukohaga Lubja 14, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Triinu ja Taavi (asukohaga Kaunase pst 67, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Tõruke (asukohaga Tamme pst 43a, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lastesõim Mesipuu (asukohaga Õpetaja 10, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Maarjamõisa Lasteaed (asukohaga Puusepa 10, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 27.11.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Mõmmik (asukohaga Mõisavahe 32, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 02.12.2006 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Meespea (asukohaga Ilmatsalu 24a, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 01.01.2007 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Pääsupesa (asukohaga Sõpruse pst 12, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 01.01.2007 - 14.08.2011
Tartu Lasteaed Sass (asukohaga Aleksandri 10, Tartu)
juhataja ametikoha täitmiseks tähtajaga 01.01.2007 - 14.08.2011

Kandidaatidele esitatavad nõuded:

- vastavus haridusministri 26. augusti 2002. a määruse nr 65 "Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded" §-is 3 sätestatud koolieelse lasteasutuse juhataja kvalifikatsiooninõuetele;
- eelkoolipedagoogika alane kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaz koolieelses lasteasutuses ning läbitud või läbimisel 160-tunnine juhtimiskoolitus või
- muu pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaz koolieelses lasteasutuses ning läbitud 160-tunnine eelkoolipedagoogika kursuse ja läbitud või läbimisel 160-tunnine juhtimiskoolitus
- teadmised eelarvelise asutuse majandustegevuse põhimõtetest
- eesti keele oskus kõrgtasemel
- ühe võõrkeele oskus vähemalt suhtlustusandil
- juhtimisalased teadmised
- vastutustunne, korrektsus ja täpsus
- koostööoskus ja väga hea suhtlemisoskus
- arvuti ja Interneti kasutamise oskus ning
- õpi- ja otsustusvõime, analüüsimis- ja planeerimisvõime

Tartu Lasteaed Kelluke, Tartu Lasteaed Annike ja Tartu Lasteaed Mõmmik
juhataja ametikohale kandideerija peab valdama nii eesti keelt kui ka
vene keelt kõrgtasemel.

Tartu Lasteaed Pääsupesa juhataja ametikohale kandideerija peab olema
läbinud vähemalt 160 tunni ulatuses eripedagoogikaalast koolitust.

Kandideerimiseks tuleb esitada järgmised dokumendid:

- avaldus
- elulookirjeldus
- kvalifikatsiooninõuete täitmist tõendavad dokumendid
või nende ametlikult kinnitatud ära kirjad

Lisainformatsiooni leiab Tartu linna veebilehelt www.tartu.ee

Dokumendid esitada Tartu linnavalitsuse haridusosakonda
(Raekoja plats 12, 51004 Tartu) hiljemalt 20. septembril 2006. a.
Lisateave tel 736 1425, Meeri Tampere (e-post: Meeri.Tampere@raad.tartu.ee).

Teated ja reklaam Õpetajate Lehes
tel 683 3110, e-post artikkel@opleht.ee.

Haapsalu Kutsehariduskeskus

võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle

ASJAAJAMISE ÕPETAJA (osaline koormus),

TOITLUSTUSÕPETAJA (täiskõormus),

EHITUSÕPETAJA (täiskõormus),

PUIDUTÖÖ ÕPETAJA (osaline koormus),

KUNSTIAJALOO ÕPETAJA (osaline koormus),

SOOME KEELE ÕPETAJA (osaline koormus),

EESTI KEELE ÕPETAJA (osaline koormus),

AJALOOÕPETAJA (osaline koormus).

Sooviavaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiaid saata
25. augustiks aadressil Ehitajate tee 3, Uuemõisa, Ridala vald, 90401 Läänemaa.

Informatsioon telefonil 666 1743.

Parksepa Keskkool

kuulutab välja konkursi

GÜMNAASIUMI INGLISE KEELE ÕPETAJA KAHELE AMETIKOHALE

alates 1. septembrist.

**Võimalus üürida
ametikorter.**

Nõutav vastavus
kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV, haridust tõendavate
dokumentide koopiaid saata aadressil
Parksepa Keskkool, Võru tee 4,
Väimela postkontor, 65501 Võrumaa,
märgusõnaga "konkurss".

Info tel 786 8713, 786 8717.

Vene õppekeelelega MTÜ

Kool 21. Sajandil

vajab 1. septembrist

**EESTI KEELE KUI TEISE
KEELE ÕPETAJAT**
(põhikool, gümnaasium),

KEEMIAÕPETAJAT
0,5 ametikohta,

AJALOOÕPETAJAT
(õppekeel eesti keel),

MUUSIKAÕPETAJAT
(õppekeel eesti keel).

Vajalikud dokumendid saata aadressil
Õismäe tee 24, 13511 Tallinn.

Info tel 657 9438.

Keila Ühlgümnaasium vajab alates 1. septembrist Rummu vanglakooli

DIREKTORI ASETÄITJAT ÕPPEALAL, 1,0 kohta,

SEKRETÄRI, 0,5 kohta,

RAAMATUKOGUHOIDJAT, 0,5 kohta,

INGLISE KEELE ÕPETAJAT

koormusega 7 tundi nädalas, õppekeel eesti keel,

MUUSIKAÕPETAJAT

koormusega 3 tundi nädalas, õppekeel eesti keel;

Harku vanglakooli

LOODUSAINETE ÕPETAJAT

6 tundi nädalas, õppekeel vene keel.

- **Tööpäevade osas valikuvõimalus.**
- **Tallinnast soodne transport.**
- **20% vanglakoeffitsient ja muud lisatasud.**

Täiendav info Pargi 2, 76607 Keila.

Tel 604 4113, e-post kool@kyg.edu.ee.

SILLAOTSA PÕHIKOOI Tartumaal

võtab tööle **matemaatikaõpetaja.**

Pakume head palka ja vajadusel elamispinda.

Avaldus ja CV saata hiljemalt 30. augustiks
aadressil Päkste k, 62102 Tartumaa või sillaotsa@sillaotsa.edu.ee.

Info tel 505 8912.

LogoServ Koolitus korraldab SISEKOOLITUSED, ÕPPERISID, KOOLITUSPAKETID.

- **Väärtuspõhine töö haridusasutuses**
- **Kui laps ei käitu stsenaariumikohaselt**
- **Poisid ja tüdrukud õpivad erinevalt**
- **Õpetaja eneseanalüüs**
- **Haridusasutuse kultuur: suhtlemine, suhtumine, avatus**
- **Õpetaja imago**
- **Liitklassipedagoogika**

TELLIMINE JA LÄHEM INFO Ervin Laanvee, tel 646 2552 või 523 4546; logoserv@hotmail.ee.

Eesti Noorte Teadlaste Akadeemia esseekonkurss

Eesti Noorte Teadlaste Akadeemia (ENTA) kuulutab integratsiooni ja noorte karjäärivõimaluste projekti raames välja esseekonkursi vene koolide abiturientidele.

Projekti idee sündis keerulises olukorras. Ühelt poolt vajab Eesti palju noori andekaid teadushuvilisi nii teaduse jätkusuutlikkuse tagamiseks kui ka Euroopa teadusruumi tasemeni jõudmiseks (nn Lissaboni ja Bologna strateegiad). Teisalt on Eesti noorte huvi teaduse ja uute tehnoloogiate vastu aastast aastasse langenud. Eriti kriitiline on olukord vähemusrühvast noorte hulgas, kes varem paistsid silma väga heade tulemustega reaallainete olümpiaadidel.

Vähemusrühvast abiturientide arvamuste väljaselgitamiseks on koostatud lühiküsimustik, millele oodatakse vastuseid vene koolide 12. klassi õpilastelt.

Küsimustik asub aadressil www.enta.ee/integra/kys.

Parimate essee autorid kutsutakse kolmepäevasele seminarile, kus arutatakse kõrghariduse, teaduse ja noorte eneserealiseerimise üle. Lisaks tasuta osavõtule ootavad konkursi võitjaid auhinnad projekti toetajailt. Parimad esseed avaldatakse kogumikus ja ajakirjas Horisont.

Lisaõppematerjalina kasutatav kogumik koos õpiotstarbelise videolõiguga jõuab kõigi huvilisteni. Lõppseminaril osalemise võimalus tagatakse nii konkursist osa võtnud abiturientidele kui ka huvijuhtidele ja teistele teemast huvitatud inimestele.

Essee teemad

- "Miks ma otsustasin kõrgkoolis õppimise kasuks?"
- "Kas Eesti ühiskonnale on vaja kõrgharidusega inimesi?"
- "Unelmate elukutse realiseerimisvõimalused Eestis"
- "Venekeelsete koolilõpetajate koht Eesti kõrghariduses ja teaduses"
- "Vähemusrühvast noorte karjääriperspektiivid Eestis"
- "Kõrghariduse tähtsus on selles, et..."
- "Kas ja milleks meie riigile on vaja teadust?"

Vähemalt 500-sõnalised eesti keeles kirjutatud esseed tuleb saata hiljemalt 28. septembriks aadressil enta@enta.ee.

Tähtjaks laekunud esseed vaatab läbi ENTA liikmetest koosnev kuueliikmeline komisjon. Konkursi tulemused avaldatakse hiljemalt 4. oktoobril.

Projektist, esseekonkursist ja seminarist lähemalt aadressil www.enta.ee/integra.

Projekti toetavad Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus ja Haridusprogrammide Keskus, Hasartmängumaksu Nõukogu, Tallinna Spordi- ja Noorsooamet, Tallink, Aura, Äripäev, Horisont ja Dzingel.

DMITRI TEPERIK,
ENTA koordinaator

Koolid saavad DVD "Aja kõlad"

Besti Pärimusmuusika Keskus alustas 21. augustil Võru 1. Põhikoolis Eesti koolidele ligi 700 DVD "Aja kõlad" üleandmist. Samas tutvustati elavat rahvamuusikat, mida kutsume üles õpilastele pakkuma. Omalaadne tuur mööda maakondi kestab septembri lõpuni, hõlmates ka Viljandis 22. ja 23. septembril toimuva lõikuspeo.

MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus pani digitaalplaadile Eesti Televisiooni 1998. a salvestatud saatesarja "Aja kõlad", mis tutvustab rahvamuusikat: häält ja pille – kandleid, torupilli, viiulit ning löötpilli. Ekspert oli Igor Tõnurist, režissöör Georg Jegorov, moetoimetaja Piret Suurvälgi, autorid-saatejuhid Ando Kiviberg ja Ants Johanson. Koostöös ETV-ga sai sarjast kolmes keeles (eesti, vene, inglise) subtiitritega varustatud DVD, mis Tiigrihüppe sihtasutuse toel antakse tasuta kõigile Eesti üldharidus- ja muusikakoolidele.

Ando Kiviberg: "30. detsembril 2004 kinnitas haridusministeerium pärimusmuusika näidisõppekava muusikakoolidele. Eesmärk on õppida tundma oma muusikalist emakeelt; edendada vaba muusitseerimise vorme, kasutades õpetamisel traditsioonilisest kultuurist tuntud loomingulisi võtteid – jälgendamist ja matkimist; anda jätku aktiivsele muusikalisele eluviisile; tugevdada ja edendada eri piirkondade omakultuurilist eripära. Käesolev DVD on õppekava tõhus ja veenev lisamaterjal.

2005. a tegi Eesti Pärimusmuusika Keskus algust koolikontsertidega, mis viib pärimusmuusikaloengud Eesti koolidesse, et jutustada lastele nende esivanemate muusika lugu. Loodame, et DVD-saateid vaadatakse mõnuga ja peame põialt, et tekiks uuesti see laulu- ja pillimängusoo, mis aastatuhandeid on rõõmu ja rahuldust toonud."

ANTS JOHANSON,
MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus

"Igaühel oma pill"

21. ja 22. augustil koolitati Vastseliina Eriinternaatkoolis rütmipillide valmistamise mentoreid.

Pikemaajalise projekti "Igaühel oma pill" esimeses järgus saavad koolitust maakondade tööõpetuse õpetajate esindajad, järgmises järgus annavad nad oma teadmisi ja oskusi koos muusikaõpetajatega edasi piirkondade õpetajatele.

Seejärel valmistatakse tööõpetuse tundides lihtsamaid rütmipille eesmärgiga varustada kõik 2007. aasta X noorte laulu- ja tantsupeo rühmad rongkäiguks muusikariistadega. Neid pille on kavas kasutada ka laulupeo laval.

Projekti toetavad REKK, Eesti Kultuurkapital, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts.

Täiendav teave www.tts.tln.edu.ee.

TÕNU TAMMAR,
projekti juht

Eesti Riiklik Nukuteater/ Noorsooteater

Teatripisiik nukuteatrist!

SEPTEMBRIKU MÄNGUKAVA

R, 1.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
L, 2.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
P, 3.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
T, 5.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
K, 6.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
N, 7.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
R, 8.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
L, 9.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
P, 10.09.	kl 19	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
L, 16.09.	kl 11	ISE, ISE KAI!	ovaalsaal
L, 16.09.	kl 13	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
P, 17.09.	kl 11	PÕIAL-LIISI	ovaalsaal
P, 17.09.	kl 13	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
L, 23.09.	kl 11	PÕIAL-LIISI	ovaalsaal
L, 23.09.	kl 13	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
P, 24.09.	kl 11	ISE, ISE KAI!	ovaalsaal
P, 24.09.	kl 13	muusikal ROMEO & JULIA	õuesaal
L, 30.09.	kl 12	APPI!	ovaalsaal
L, 30.09.	kl 15	KIKI JA MIKI	suur saal

Piletihinnad:

ISE, ISE KA	45 krooni
PÕIAL-LIISI	45 krooni
APPI!	45 krooni
KIKI JA MIKI	45 krooni
ROMEO & JULIA	190–490 krooni

KASSA (Lai 1, Tallinn) avatud iga päev kl 10–18, v.a riiklikel pühadel. Piletite tellimused telefonidel 667 9555, 667 9509 ja kassa@nukuteater.ee. Broneeritud piletid peavad olema välja ostetud vähemalt üks nädal enne etendust.

Piletid müügil ka Piletilevi müügikohtades ja internetipoes.

Teater jätab endale õiguse teha mängukavas muudatusi.

TEADAANDED

■ Tallinna Rõõmupesa Lastead teatab, et konkurss õpetaja ametikohale, sh paarlised avatavasse rühma ja õpetaja 0,75 ametikohale 1 aastaks, on pikendatud 28. augustini. Dokumendid esitada lasteada aadressil A. H. Tammsaare tee 141. Avalduse võib meilida roomupesa@la.tln.edu.ee, tel 653 6254 või 5566 2465.

■ Värska Gümnaasium võtab alates 1. septembrist tööle täiskohaga matemaatikaõpetaja ja huvijuhi. Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiaid esitada aadressil Värska Gümnaasium, Pikk 13, 64001 Värska. Info tel 513 4782.

■ MLLM kuulutab välja konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks alates 1. septembrist: inglise keele õpetaja eestikeelsed rühmad (osaline koormus), teatriõpetaja (osaline koormus), disainiringi õpetaja (osaline koormus), laborant (IT-tehnik, osaline koormus), dirigent (osaline koormus). Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiaid tuua või saata aadressil Mustamäe Lasteloomingu Maja, Vilde tee 54, 13416 Tallinn. Faks 652 2537, e-post mllm@mll.tln.edu.ee.

Gunnar Grenčstein armastab lapsi ja oma tööd

Merje Kask

Gunnar Grenčstein asus viiuliõpetajana tööle 1981. a Antsla muusikakoolis. Viimased 16 aastat on ta töötanud Lihula muusika- ja kunstikoolis, kus tema käe all on selle aja jooksul seitsme aasta pikkuse stuudiumi läbinud ning lõpetanud 12 viiuliõpilast; lähemat aega viiulimänguga tegelenutega kokku ulatub tema õpilaste arv mitmekümneni.

Pole vist väga tavaline, et viiuliõpetaja on mees, kes on oma ametile sedavõrd pühendunud. Kuidas sai teist viiuliõpetaja?

“Milles väljendub pühendumus? Tean palju meesviuliõpetajaid, see pole meeste seas kuigi eriline amet.

Eeskujuks on mulle olnud isa. Paul Grenčstein oli rahvuselt lätlane ja asutas 1946. aastal Valkas lastemuusikakooli, olles seal põhikohaga direktor ja viiuliõpetaja. Ma ei teagi, et tal mingit erilist haridust oleks olnud, tol ajal polnud see oluline – peaasi, et oskasid õpetada ja olid autoriteet. Teatmeteoste järgi oli ta siiski Riia konservatooriumis õppinud.

Lazina talu Valka vallas oli sedavõrd piiri lähedal, et mõnikord arvati talu maad teise riiki, seetõttu märkis isa mõnes anekdoosis oma sünnikohaks Kaagjärve valla. Isa ema olevat olnud eestlane, aga eesti keele õppis isa selgeks alles siis, kui abiellus minu emaga, kelle esivanemate seas oli nii eestlasi kui venelasi. Koos asuti elama Valga linna. Ametivalik tuli mul seega üsna loomulikult vanemate eeskujul, kes olid hiljem mõlemad kuni pensionieani Valga muusikakoolis õpetajad: isa viiuli-, ema klaveriõpetaja.”

Kui vanalt hakkasite viiulit mängima? Kas teil on olnud momente, mil oleksite tahtnud pooleli jätta?

“Alustasin õpingutega kaheksa-aastaselt isa käe all Valga lastemuusikakoolis. Lasteaias ma ei käinud, veetsin juba enne kooli vaba aega vanemate juures muusikakoolis. Ka võttis isa mind varakult kultuuri- ja muusikariistadele kaasa. Näiteks toimusid igal suvel Eesti eri paigus kümnepäevased Noorte Viuldajate Ansambli laagrid, mis oli stagnaajal viiuliõppijatele tore stiimul – kui oled tubli, saad laagrisse! Dirigent Erich Loidi juhendanud ansambel koosnes ligi kaheksajast viuldajast üle Eesti. Üldse mäletan lapsepõlvest palju muusikat, kontserte ja kultuuriüritusi.

Kuna olin suhteliselt musikaalne, ei pidanud ma viiuli õppimisega palju vaeva nägema – ei mäleta, et oleksin kunagi tahtnud pooleli jätta või et oleks väga raske olnud. Kodune õhkkond oli lihtsalt sedavõrd soosiv. Ka ei mäleta, kuidas sain selgeks poogna hoidmise ja teised võtted – nagu inimene ei mäleta, kuidas ta rääkima või kõndima õpib.”

Kuidas klassis suhtuti muusikaõppimisega? Millised olid teiste poiste hovid?

“Ma ei olnud küll ainus, kes muusikakoolis käis, aga üldiselt polnud muusika õppimine popp. Teiste poiste hovid ma eriti ei teagi – nendega sai mängitud koolivaheajadel, kooliajal veetsin enamiku vaba aega muusika-

Tunnis: õpetaja Gunnar Grenčstein ja tema õpilane Merit Heliko.
Autori foto

koolis. Eks neil olnud ikka jalgpall ja... Üldiselt kiputi pigem narrima. Mul olid väga igavad tunnistused – lõpetasin kõik seitse aastat kiituskirjaga.”

**Teil on huvitav päritolu ja kee-
rulise kirjapildiga perekonnanimi, mis tuleb koolilastele kirjandus- ja ajalootundidest tuttav ette.**

“Nimi tähendab tõlkes “piirikivi” ja selle kirjutusviis on teinud läbi mitu muutust. Olen pärit vanast ja suhteliselt kuulsast suguvõsast: ajakirjanik ja pedagoog Ado Grenzstein, kelle nime leiab “Eesti entsüklopeedia” kolmandast köitest, oli minu vanaonu. Tema 1881. aastal asutatud ajaleht Olevik oli pärast C. R. Jakobsoni surma mõnda aega Eesti tähtsaim leht. Eelmise vend Tõnis Grenzstein sai tuntuks maalikunstnikuna, näiteks Nõo kiriku altarimaal “Kristus ristil” on tema maalitud. Olen mõelnud, et peaks seda maali kord vaatama minema... Oma viit last vaadates mõtlen, et kust mujalt saab olla pärit minu 11-aastase poja Mareki kunstianne – õlimaaliid koduseintel on kõik tema maalitud. Väga musikaalne on tütar Margit, kes õpib viiulit.”

Olete tahtnud saadagi just õpetajaks, mitte muusikuks. Peab olema palju kannatlikkust ikka ja jälle näidata, kuidas hoida poognat ja kuidas pilli... Milline vanus on viiuliõpingute alustamiseks sobivaim?

“Mul oli tõepoolest vanemate eeskujul üsna varakult selge, et minustki saab muusikaõpetaja: lapsi ma armastan, nagu ka oma tööd.

Alguses on kõigil natuke raske, aga õpetaja peab jääma rahulikuks, ei tohi närvi minna. Viiuliõpe on täiesti individuaalne ja sõltub lapse arengust. Musikaalsed lapsed, kes peavad hästi viisi ja on laulma hakanud vaat et enne kõnelema hakkamist, võivad alustada viie-kuueaastaselt. Vähem musikaalsed võiksid alustada pärast esimest klassi.

Inglismaal, kus on viimase 15 aasta jooksul uuritud muusika ja eriti viiuli

lõimingu mõju inimese psüühikale, on viiul muutunud populaarseks just täiskasvanute seas – see aitab elus paremini läbi lüüa, sest viiuli õppimine arendab paremat ajupoolkera ja suurendab seega intellekti. Tänapäeva inimene kasutab enamasti vasakut ajupoolkera, mis juhib paremat kehapoolt – näiteks arvutiga töötamine koormab vasakut ajupoolkera. Viiulimäng aga paneb tööle vasaku käe sõrmed ja aitab taastada ürgse tasakaalu kahe ajupoolkera vahel.”

Mida võib viiulimäng anda lapsele, kes pole musikaalne? Kas andetule on üldse võimalik seda õpetada?

“Pea viiulit keeruliseks pilliks ja musikaalsus on omadus, mida on võimalik väga varakult, 2–3-aastaselt kindlaks teha. Mäletan siiski vaid mõnda üksikut juhtumit vastuvõtukatsetel, kus laps on tahtnud just viiulit õppida, aga eeldusi on tal olnud sedavõrd vähe, et olen soovitanud mõtest loobuda.

Õppeprogramm on siin täiesti individuaalne ja ma ei nimetaks pingutusi, kus on vähe edu märgata, mingil juhul ajaraiskamiseks. Heliredelite kaudu tuleb muusika mõistmine.

On olnud õpilasi, kes hakkavad taipama alles kolmandal-neljandal harjutamisaastal. Ühe lapsega “piinasime” teineteist vastastikku kuus aastat ja seitsmendal aastal ta lõpuks avanes! Igal juhul on viiuliõppimisel lapse isiksusele anda palju muudki peale mänguuskuse: see kasvatab tahetõudu ja kujundab iseloomu. Viiuli kaudu õpid ennast paremini tundma ning parema ajupoolkera arendamisel luuakse probleemi või konflikti puhul hõlpsamini lahendus. Kahtlemata jätab see jälje terveks eluks.”

Aga kui laps vahetab elukohta ega taha uut õpetajat?

“Igal juhul soovitan edasi õppida, sest mõne aastase harjutamise järel ei pruugi õpilane oma jõupingutuste väärtust edu saavutamiseks veel näha. Poolelijätmine oleks raha ja

aja raiskamine. Jah, õpilane ja õpetaja tunnevad ja tunnetavad teineteist, muudatus ei pruugi esimesel hetkel meeldida. Kui pole teist võimalust, vali ikka see õpetaja, kelle juures on võimalik õppida!”

Kas lapsed, kellele viiulimäng meeldib, valivad pilli ise või on suunamine olulisem?

“Kui lapsel pole eeskujusid, ei saagi tal pillimängu vastu erilist huvi olla, ikka lapsevanem suunab ja ütleb. Enamasti soovivad lapsed muusikakooli astudes klaverit õppida – seda pilli on ilmselt rohkem nähtud. Palju sõltub siin õpetaja isiksusest – hea koostöö puhul on ta ka psühholoog.”

Viiulimäng on teile korraga nii töö kui hobi. On see viinud olukorran, et polegi enam hobisid?

“Paneb mõtlema... Kalu ja liblikaid ma ei püüa... Hobidki on mul muusikaga seotud. Sõjaväes sattusin Kaliningradi oblastis sõjaväeorkestrisse mängima, sest pärast Valga 1. Keskkooli lõpetamist jõudsin lõpetada Tartu muusikakooli orkestrandina. 1990. aastal lõpetasin ka endise TPedI kultuurharidusteaduskonna orkestrijuhtimisharu.

Olen pärast sõjavägegi palju ansambles mänginud, näiteks aastatel 1989–1990 Valga restoranibändis basskitarri, mis on nagu tagurpidi viiul: MI-keel kõige jämedam ja SOL-keel kõige peenem. Valgas on mul kõik pillimehed tuttavad...

1992. aastast mängin Lihula bändis süntesaatorit ja kaks aastat olen laulnud Lihula meeskooris. Lihula puhkpilliansambli juhendamise ütleksin ära, jäin viiuliõpetaja ametile truuks – ma vist pole juhitüüp.

Mängin veel Haapsalu segarahvantsurühma West saatebändis viiulit ja võtsin 1996. aastal nendega koos osa Euroopa rahvaste folkloorifestivalist.

Üldiselt olen koduse eluviisiga – mulle meeldib kodus askeldada, maja ja aia eest hoolitseda. Ja lapsi kasvatada.”

Milleks õppida muusikat?

Toivo Traks,
Pärnu muusikakooli klaveriõpetaja

Varane muusikaõppimine arendab aju piirkondi, mis mõjutavad keelekasutust ja mõtlemisvõimet. Äsja sed meditsiinilised uuringud on selgelt osutanud, et muusikaõppimine arendab füüsiliselt vasaku ajupoolkera osa, mis mõjutab keelekasutamist.

On olemas selge side muusika ja nn ruumilise intelligentsuse vahel (võime näha maailma õigesti ja moodustada asjadest ajus mõistlikke pilte). See on intelligentsus, mis suudab visualiseerida mitmesuguseid kokkukuuluvaid elemente.

Muusikaõppurid õpivad mõtlema loovalt ja lahendama probleeme mitmesuguseid võimalusi kujutledes, jättes kõrvale dogmad ja eelarvamused. See tuleb sellest, et muusika küsimustel pole ainuõigeid vastuseid.

Muusikaõpilased omandavad peentööoskusi, uurides, kuidas detaili hoolikalt kokku pannakse, ja saavad teada, mis on hea töö tulemusel vastupidiselt keskpärasele tööle.

Muusikas on viga tõesti viga, instrument on hääles või mitte, noote mängitakse hästi või halvasti. Edukas esinemine on võimalik vaid pingsa tööga. Muusikaõpingute kaudu mõistavad õpilased jõupingutuste väärtust edu saavutamiseks ja õpivad hindama sellise töö konkreetseid tulemusi.

Muusika, eriti koosmusitseeimine, edendab meeskonnatöö oskusi ja distsipliini. Et orkester kõlaks hästi, peavad kõik mängijad töötama harmooniliselt ühise eesmärgi nimel.

Muusika annab lastele võimaluse eneseväljenduseks. Kui elus on teatud turvaline baas toimetulekuks, on väljakutseks elu mõtestamine ja kõrgematele arengustaadiumidele jõudmine. Igauks peab elu jooksul olema kontaktis oma sisemise minaga – kes me oleme ja mida tunname. Sellise eneseväljenduse kõrvalprodukt on enesehinnangu kasv.

Muusika esitamine õpetab noortele võitma hirme ja võtma riske. Väike ärevus on hea, kuna see on midagi, mida elus sageli ette tuleb. Sellega varakult hakkama saamine vähendab taolisi probleeme tulevikus. Mõistlike riskide võtmine on lapsele hädavajalik, kui soovitakse tema potentsiaali täielikult välja arendada.

Veerandviul ehk ¼ viiul. Viiuli suurusest ei ole pilli hääleulatus, täisviilil on lihtsalt valjem hääli kui pisikestele mängijatele mõeldud pillil.

Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed.

Toimetust jätab endale õiguse vajadusel kaastöid lühendada.
Toimetust ei tagasta kaastöid.

Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM. **Üldinformatsioon, reklaam:** MARIJU VEIKAT 683 3110. **Faks:** 683 3111. **Levi:** Expresspost 666 2535.

AADRESS: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. **E-post:** artikkel@opleht.ee. **Internetiaadress:** http://www.opleht.ee/.

Toimetajad: OLEV REMSU 683 3112, VIRVE LIIVANÖMM 683 3114, MERJE KASK 683 3115, ÜLO TIKK 683 3116, ANU MÖTTUS 683 3119, SIRJE TOHVER 683 3120.

Hariduse toimetajad: RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118.

Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. **Arvutitööd, korrektuur:** ANNE RUMMO 683 3122.

VÄLJAANDJA: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn.

TRÜKK: AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu. **Tellimise indeks** 69783.

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Jaak Aab, Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Veronika Kalmus, Birute Klaas,

Peeter Kreitzberg, Agu Laius, Ly Lumiste, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik.

Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Lisage teave, kas olete liitunud pensionikindlustuse telse sambaga.

ISSN 1406-6319

